

ISSN : 2286-8755

ภาษาและวัฒนธรรม

Language & Culture

วารสาร

ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Journal of Liberal Arts, Maejo University

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2557

Vol. 2, No. 1 January-June 2014

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เจ้าของผลงาน

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ได้เผยแพร่ผลงานวิชาการ งานวิจัย
2. เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อคิดเห็นทางวิชาการในสาขาวิชา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และด้านการพัฒนาสุขภาพ
3. เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. เพื่อเป็นการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

ขอบเขต

องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ และสุขภาพ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง

คณบดี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวดี ศรีลัมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.บุบผา อนันต์สุชาติกุล
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทธประเสริฐ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรี ศิวะแพทย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ วาสนา จันทรสว่าง
มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ เปรมวิทย์ วิวัฒน์เศรษฐ์
มหาวิทยาลัยพะเยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท เมฆเมืองทอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรองค์ ชากร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์ ดร.บังอร ศิริสัญลักษณ์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์ ดร.อิสระ ชูศรี
มหาวิทยาลัยมหิดล

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ ดร.ศาสตร์ เสาวคนธ์
มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรองค์ ชากร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อาจารย์ ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นราภรณ์ ชันธนุต
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัศพล วงษ์ดีไทย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์สุวรรณ เลียงหิรัญถาวร
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์พงษ์ศักดิ์ รวบรวมทรัพย์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ณัฐพงษ์ สายพิณ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์พสุณิต สารมาศ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์มนฤทัย ไชยวิเศษ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ดวงหทัย ลือตั้ง
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์อาภาลัย สุขสำราญ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ลักขณา ชาปู้
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นางสาวศุภลักษณ์ ดิน้อย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
นางวิภารัตน์ สุวรรณสิงห์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กำหนดออก

2 ฉบับต่อปี (ม.ค.-มิ.ย. และ ก.ค.-ธ.ค.)

ออกแบบปก

อาจารย์ณัฐพงษ์ สายพิน

เลขานุการ

นางสาวศุภลักษณ์ ตีน้อย

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางวิภารัตน์ สุวรรณสิงห์

จัดพิมพ์

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อาคารเทพศาสตร์สถิตย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290
โทรศัพท์ 053-875490, 053-875496 โทรสาร 053-875489
E-mail: maejopress@gmail.com www.maejopress.mju.ac.th

ข้อความหรือบทความในวารสารฉบับนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นต้อง
สอดคล้องกับทัศนะของคณะผู้จัดทำและมิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

Journal of Liberal Arts Maejo University

Owner:

Faculty of Liberal Arts, Maejo University

Objectives:

1. to promote and distribute academic work and research of academicians, students and the interested individuals
2. to be the platform of exchange of knowledge and academic findings in the Humanities, Social Sciences, and Health Science
3. to publicise the Faculty of Liberal Arts, Maejo University
4. to offer academic service to the general public

Areas of Interest

Humanities, Social Sciences, and Health Sciences

Editor

Asst. Prof. Dr. Nikom Moonmuang

Dean, Faculty of Liberal Arts

Advisory Board of Honour

Assoc. Prof. Dr. Chatchawadee Saralamba

Thammasat University

Assoc. Prof. Dr. Sompong Witayasakpan.

Chiang Mai University

Assoc. Prof. Dr. Buppa Anansuchatkul
Chiang Mai University
Assoc. Prof. Dr. Choocheep Puthaprasert
Chiang Mai University
Assoc. Prof. Dr. Suwaree Sivabhaedya
Khon Kaen University
Assoc. Prof. Wasana Junsawang
Mahidol University
Assoc. Prof. Premwit Vivattanaseth
University of Phayao
Asst. Prof. Dr. Chomphunut Makemuengthong
Rajabhat Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr. Ora-Ong Chakorn
National Institute of Development Administration
Asst. Prof. Dr. Nikom Moonmuang
Maejo University
Lect. Dr. Bangon Sirisunyaluck
Maejo University
Lect. Dr. Isara Choosri
Mahidol University

Editorial Board

Prof. Emeritus, M.D. Sasthi Saowakontha
Burapha University
Assoc. Prof. Sompong Witayasakpan, Ph.D.
Chiang Mai University
Asst. Prof. Ora-Ong Chakorn, Ph.D.
National Institute of Development Administration
Pinkaew Laungaramsri, Ph.D.
Chiang Mai University

Asst. Prof. Dr. Naraporn Khantabut

Maejo University

Asst. Prof. Wasapol Wongdeethai

Maejo University

Lect. Suwan Lianghiranthaworn

Maejo University

Lect. Pongsak Ruamsap

Maejo University

Lect. Natthapong Sapin

Maejo University

Lect. Pasunit Saramad

Maejo University

Lect. Monruetai Chaivisate

Maejo University

Lect. Duanghatai Luedung

Maejo University

Lect. Apalai Suksamran

Maejo University

Lect. Lakkhana Chapoo

Maejo University

Ms. Supaluck Deenoi

Maejo University

Mrs. Wiparat Suwannasing

Maejo University

Issue Dates

The journal launches two issues a year (Issue 1: January-June,
Issue 2: July-December).

Cover Design

Lect. Natthapong Sapin

Secretary

Ms. Supaluck Deenoi

Assistant Secretary

Mrs. Wiparat Suwannasing

Printed by

Maejo University Press, Thephasatsathit Building, Maejo University
63, Mu 4, Tambon Nonghan, San Sai District, Chiang Mai, 50290

Tel: 053-875496, Fax: 053-875489, E-mail: maejopress@gmail.com

www.maejopress.mju.ac.th

All articles in this journal belong to their authors solely and are without
responsibilities of the editorial board.

Journal of
Liberal Arts
Maejo University

บทบรรณาธิการ

วารสาร ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้เข้าสู่ปีที่ 2 อย่างภาคภูมิใจ ทั้งนี้เนื่องจากวารสารได้รับการตอบรับจากนักวิชาการในการให้ความสนใจส่งบทความวิชาการอย่างต่อเนื่อง

สำหรับบทความในฉบับที่ 1 ปีที่ 2 นั้น เนื้อหาและสาระของวารสาร ยังคงมีความเข้มข้นและหลากหลายด้านภาษาและวัฒนธรรม อันเป็นที่มาของแนวคิดหลักของวารสารประจำฉบับคือ ภาษาและวัฒนธรรม เริ่มต้นจากบทความรับเชิญ เรื่อง“เบี้ย” บนกระดานการเมือง: อุปลักษณ์และการผสมผสานในทัศน์ในกวีนิพนธ์ บทความที่สะท้อนการเมืองไทยในยุคปัจจุบัน

บทความวิจัยในฉบับมีความเข้มข้นยิ่งขึ้น เริ่มจากบทความวิจัย เรื่อง การสร้างตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของนักเขียนไทย ที่ศึกษาการสร้างตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายไทย ตามด้วยเรื่อง ประเพณีเทศกาลเผือกของชาวไทยวน อำเภอสองแคว จังหวัดสระบุรี อันสะท้อนความเชื่อและความศรัทธาของชาวไทยวน การศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ทำให้เกิดคำยืมภาษาออสโตรนีเซียนในภาษาอาหม ซึ่งให้เห็นถึงการใช้คำยืมที่เกิดขึ้นในภาษา บทความวิจัย เรื่อง ภาพเสนอพระสงฆ์ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ที่เสนอภาพพระสงฆ์ลัทธิและพระสงฆ์จากส่วนกลางในลักษณะต่างๆ ได้อย่างน่าสนใจ และเรื่อง เสกสรรค์ ประเสริฐกุล กับวาทกรรมความรุนแรงในวรรณกรรม ซึ่งศึกษาถึงวาทกรรมความรุนแรงในวรรณกรรมของนักเขียนชื่อดัง และส่งท้ายกับบทความวิชาการ เรื่อง การเรียนรู้ภาษาผ่านการเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรม

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้เกียรติในการพิจารณาถ้อยแถลงของบทความ นักวิชาการที่ให้ความสนใจส่งบทความเพื่อขอรับการตีพิมพ์ ตลอดจนผู้สนใจทุกๆ ท่าน ทางวารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จะดำรงไว้ซึ่งคุณภาพของวารสารและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และใคร่ขอเชิญชวนทุกท่านได้ส่งบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้และวิชาการให้แก่วงการการศึกษาต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิคม มุลเมือง

บรรณาธิการ

สารบัญ CONTENTS

บทความรับเชิญ

- 13 “เบี้ย” บนกระดานการเมือง: อุปลักษณะและการผสมผสานโน้ตทัศน์ใน
กวีนิพนธ์
อิสระ ชูศรี

บทความวิจัย

- 25 การสร้างตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของนักเขียนไทย
(The Construction of Serial Characters in Novels of Thai Authors)
วาทีณี ศิริชัย
- 42 ประเพณีเทศน์กาเผือกของชาวไทยยวนอำเภอเส้าไห่ จังหวัดสระบุรี
(Ka Phueak Chanting Ceremony of Thai Yuan in Sao Hai District, Saraburi
province)
ดวงหทัย ลือดั่ง
- 57 ปัจจัยที่ทำให้เกิดคำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทยอาหม
(The Factors related to Assamese Loanwords in Tai Ahom Language)
อนิสรา รัชมีเจริญ
- 72 ภาพเสนอพระสงฆ์ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์
(Representations of Buddhist Monks in Mala Khamchan's Short Stories)
สุนทร คำยอด
- 91 เสกสรรค์ ประเสริฐกุล กับวาทกรรมความรุนแรงในวรรณกรรม
(Violent Discourse in Seksan Prasertkul's Literary Works)
บัณฑิต ทิพย์เดช

บทความทางวิชาการ

- 105 การเรียนรู้ภาษาผ่านการเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรม
อารดี อภิวงศ์งาม

“เบี้ย” บนกระดานการเมือง: อุปลักษณ์และการพาสานโมทัศน์ในกวีนิพนธ์

อิสระ ชูศรี¹

Politics is not a game, it is an earnest business.

Winston Churchill

ความเป็นมา

หลังจากที่ผลการตัดสินรางวัลวรรณกรรมการเมือง “พานแว่นฟ้าแห่งรัฐสภาไทย” ได้รับการประกาศออกมาสู่สาธารณชน ในช่วงปลายเดือนกันยายน 2556 ว่า ผลงานชนะเลิศประเภทกวีนิพนธ์ได้แก่ บทกวีชื่อ “เบี้ย” ของอรุณรุ่ง สัตย์สรี ได้เกิดข้อถกเถียงตามมาในหมู่นักเขียนเกี่ยวกับความยาวที่เกินจากข้อกำหนดของการประกวด (ปริญา ขาวสมุน, 2556) และความเกี่ยวพันกับเรื่องของการเมืองสีเสื้อ (มติชนสุดสัปดาห์, 20-26 กันยายน 2556) ข้อโต้แย้งที่ลุกลามไปอย่างกว้างขวางนี้ ทำให้ความสนใจในตัวบทกวีนั้นลดลงไปอย่างน่าเสียดาย ทั้ง ๆ ที่ตัวบทกวีนี้มีความน่าสนใจอยู่หลายประการ โดยเฉพาะลักษณะเด่นของการเป็นกวีนิพนธ์ทางการเมืองที่แสดงจุดยืนประชาธิปไตยแบบเท่าเทียมและต่อต้านรัฐประหารอย่างชัดเจน

อรุณรุ่ง สัตย์สรี กล่าวถึงแรงบันดาลใจของเขาในการประพันธ์บทกวีนี้มาจากคำพูดเปรียบเทียบกับมกได้น้อยกว่าประชาชนคือเบี้ยที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองซึ่งมักจะได้น้อยในหมู่คนที่เห็นว่าตนเองมองโลกและการเมืองออกอย่างทะลุปรุโปร่ง (มติชนสุดสัปดาห์, อ้างแล้ว)

“ผมติดใจคำพูดของคนเหล่านี้ถ้ามองว่าประชาชนเป็นแค่เบี้ยบนกระดานเป็นแค่ส่วนหนึ่งของเกมหมากรุกต้องเสียสละทุกครั้งนับวันศพเบี้ยจะกองสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตายเปล่าตายฟรีก็น่าสงสัยว่าแล้วคนที่พูดนั้นอยู่ตรงไหนอยู่นอกกระดานหรือไม่เกี่ยวข้องกับเกมบนกระดานนี้เลยหรือไม่?”

ในทางตรงกันข้าม อรุณรุ่งมองว่าประชาชนกลับมีความรับรู้และตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นเมื่อเทียบกับนักเขียนและปัญญาชนที่วางตนเองเป็นเบี้ยนอกกระดาน

“ผมว่าเป็นยุคที่ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองมากที่สุด ชาวบ้านที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตเลยก็รู้จักใช้หาข้อมูล บางคนจากเคยออกมาปกป้องพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรวันนี้ก็ก้าวข้ามทักษิณไปได้แล้วพวกเขาเฝ้าหาความรู้หาข้อมูลเยอะมาก...ต่างจากบรรดานักเขียนปัญญาชนที่ชอบทำตัวเหนือปัญหายังติดทักษิณอยู่และก็มองการเมือง

¹ อาจารย์, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล. อีเมล: isara.cho@mahidol.edu

เหมือนว่าตัวเองไม่ได้เกี่ยวข้องกับอะไรวาง ตัวเองเป็นเบี้ยนอกกระดานทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วก็
ก็เป็นหนึ่งในเบี้ยเหมือนกันและทุกสิ่งที่ทำไม่ว่าจะนิ่งเฉยก็สามารถกำหนดอนาคต
การเมืองของประเทศได้”

อรุณรุ่ง สัตย์สวีย์ หยิบเอาอุปมาอุปไมยที่เปรียบเทียบการเมืองแบบชนชั้นนำกับเกม
หมากรุก และเปรียบประชาชนกับตัวหมากประเภทที่มีจำนวนมากที่สุดแต่ก็มีค่า
ต่ำที่สุดบนกระดานหมากรุกได้แก่ “เบี้ย” มาเป็นจุดตั้งต้นในการสร้างความหมายใหม่
ให้กับการเมืองมวลชน และในการนี้ได้ให้ความหมายใหม่แก่ “เบี้ย” โดยการผสม
มโนทัศน์ (ก) การเมืองในฐานะเกมการแข่งขันที่มืดกึกาแน่นหนาเข้ากับ (ข) วากรรม
ไพร่อำมาตย์ หรือการต่อสู้ระหว่างประชาชนที่มีจำนวนมากกับชนชั้นนำที่มีจำนวนน้อย
แต่มีพลังทางเศรษฐกิจการเมืองที่สูงกว่า

ตัวบท

บทกวี “เบี้ย” มีเนื้อหาเป็นการโต้แย้งจุดยืนทางการเมืองของพวกที่กวีเห็นว่า
เป็น “ผู้รู้ภายนอก” และ “ไม่ศรัทธาประชาธิปไตย” โดยโครงสร้างของประเด็นโต้แย้ง
ก็เป็นไปตามลำดับที่คล้ายกับคำให้สัมภาษณ์ของกวีที่กล่าวไว้แล้วในบทความส่วนที่ 1
บทกวีนี้ใช้มาตราฉันทลักษณ์กลอนสุภาพและมีความยาว 14 บทกับอีก 1 บาท
ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ไม่สอดคล้องกับกติกา
การประกวด³ โดยตัวบทมีรายละเอียดดังต่อไปนี้⁴

“เบี้ย”

1	ใครบางคนเปรียบว่าข้าคือเบี้ย	ต่ำเตี้ยสุดบนกระดานการเมืองถ่อย
2	เป็นไพร่พาลด่านหน้าค่าเพียงน้อย	จกก็ร้อยก็พันไม่ทันกล
3	เบี้ยยอมพลีชีพเพื่อผู้เหนือกว่า	สัจธรรมธรรมดาอย่าลืบน
4	เป็นลูกไล่ปลุกปั่นเป็นกันชน	หนีไม่พ้นถูกหลอกออกไปตาย

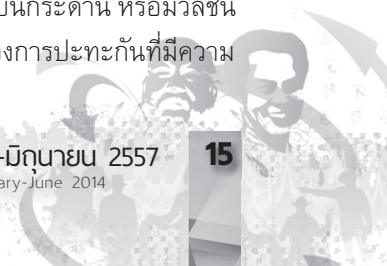
² ในบทความนี้ยามอุปมาอุปไมยว่าหมายถึงการใช้มโนทัศน์ที่มีความเป็นรูปธรรมมากกว่าแทนที่อีกมโนทัศน์หนึ่งที่มีความเป็นนามธรรมมากกว่าในลักษณะของความเปรียบ เนื่องจากมโนทัศน์ที่ถูกนำมาใช้แทนที่นั้นไม่ได้ถูกใช้ในความหมายตรง

³ กติกาเดิมกำหนดว่า บทกวีฉันทลักษณ์ให้มีความยาว 6-12 บท แต่ถ้าเป็นกลอนเปล่าให้มีความยาวไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ A4 ต่อมากรรมการได้เปลี่ยนแปลงให้ใช้เกณฑ์ความยาวไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ A4 กับบทกวีที่ใช้ฉันทลักษณ์แบบแผนด้วย ฉะนั้นแม้ “เบี้ย” จะยาวเกิน 12 บท แต่ก็ไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ A4 จึงถือว่ามโนทัศน์ที่จะได้รับรางวัล (สินไหม) (น้อย), 2556)

⁴ เพิ่มหมายเลขบรรทัดโดยผู้เขียนบทความ

5	เรื่องมันเศร้าพิกลคนที่รัก	นอกกระดานนั้นเหนื่อยนักจะสลาย
6	การเมือง โลก ปรัชญาสาธยาย	ชีวิตเป็นเบี้ยหงายสบายดี
7	เอาตัวออกนอกกระดานได้อย่างไร? เปิดตำราเล่มไหนกันครับท่านพี่?	
8	ศพคนตายกองสูงขึ้นทุกที	ศพเบี้ยที่ไร้ค่าสายตาคุณ
9	บนกระดานการต่อสู้สิ่งใหม่	เส้นทางเดินยาวไกลแรงใจหนุน
10	แนวรบร่วมแนวรบปรับสมดุล	เบี้ยยุคใหม่ไล่ชนกลางกระดาน
11	ยังเหลือแต่ผู้รู้อยู่ภายนอก	ภายในยังติดคอกหลอกลูกหลาน
12	หลอกกระทั่งความคิดจิตวิญญาณ	ว่าตนอยู่นอกกระดานการเมืองทราชม
13	ไม่ศรัทธาประชาธิปไตยมีใครว่า	แต่ทำดีสีปากกล้าวาจาเก่ง
14	เดินตามกติกาประสานักเลง	ไขแพแล้วพาลแบ่งโคลงเคลงเรือ
15	แค่เสียโคนเสียม้าแข่งชาลัน	คว้ากระดานอีกแล้วท่านมุขมันเพือ
16	เบี้ยกระจัดกระจายตายเป็นเบือ	เลือกตั้งจนคนเบื่อกันทั้งบาง
17	ทุกสิ่งล้วนสัมพันธ์กันทั้งหมด	นั่นคือกฎธรรมชาติมีอาจห้าม
18	ขยับปีกผีเสื้อเชื่อไพลาม	ใครยั้มหยามบนภูดูเดือนดาว
19	คลบล้างนิงความจริงคุณขยับ	ตั้งแนวรบเหลื่อมทับดากลับขาว
20	ผีในอกคือร้อนปั้นเรื่องราว	พาคุณก้าวไม่พ้นตัวตนเอง
21	คุณก็หมากตัวหนึ่งในกระดาน	จำใส่หัวบาลเอาไว้บ้าง
22	เห็นม้าเม็ดโคนเรือเมื่อฝุ่นจาง	เบี้ยไล่ชนเปิดทางให้ได้คิด
23	วาทกรรมอำซ่อนอนตาหลับ	เบี้ยที่ไม่ขยับคือผลผลิต
24	พุ่มพริกไข่เผด็จการทั้งชีวิต	สำคัญผิติดคิดว่าออกนอกกระดาน
25	คุณก็เปรียบเบี้ยหมากอีกฟากฝ่าย	ม้าเรือโคนโค่นได้ไม่คัดค้าน
26	เออดีแผ่ออกมาใครสามานย์	เว้นชนเหนือกระดานไว้ทำไม?
27	เชื้อชีวิตเทียมเท่าเราจึงสู้	ตั้งกระดานเดินสู่วันฟ้าใหม่
28	บนครรลองประชาธิปไตย	ล้มแล้วลุกเดินใหม่ไม่ว่ากระดาน
29	บนครรลองประชาธิปไตย	ต้องมียอมให้ใคร คว้ากระดาน

ในบทที่หนึ่งและสอง (บรรทัด 1-4) กวีตั้งต้นด้วยความคิดของคนบางกลุ่ม ที่เห็น “ข้า” (แทนตัวกวีเองและฝั่งฝ่ายที่กวีสังกัด) ว่าเป็นเบี้ยบนกระดาน หรือมวลชน ในสนามการต่อสู้ทางการเมืองที่ถูกปลูกปั่นใช้เป็นแนวหน้าของการปะทะกันที่มีความ

รุนแรงถึงชีวิต เบี้ยคือคนที่พลีชีพเพื่อคนที่อยู่เหนือกว่าในสายตาของ “ใครบางคน” ซึ่งก็น่าจะหมายถึง “ผู้รู้ภายนอก” กระดานหรือสนามของการต่อสู้ทางการเมือง (ในบรรทัดที่ 11) แต่ในสองบทแรกผู้อ่านยังไม่ทราบว่ “ข้า” นั้นยอมรับหรือไม่ยอมรับว่าตัวเอง “ถูกหลอกออกไปตาย”

จากนั้นกวีจึงเริ่มตั้งคำถามท้าทายกับ “คุณ” ในบทที่สามและสี่ (บรรทัดที่ 6 - 8) คำถามแรกก็คือ เป็นไปได้หรือไม่ที่ “คุณ” (=ใครบางคน) จะอยู่นอกกระดานคำตอบของกวีก็คือไม่ได้แม้ว่าคุณจะก้าวพ้นจากการเป็นเบี้ยธรรมดาไปเป็นเบี้ยหยาก็ตาม คำถามที่สองเป็นทั้งคำถามและคำตำหนิ ว่า “คุณ” ยังสุขสบายอยู่ได้อย่างไรในขณะที่มองเห็นศพของประชาชน (ผู้เข้าร่วมการชุมนุมทางการเมือง) ตกตายลงอย่างไรค่า

ในบทที่ห้าและหก (บรรทัดที่ 9-12) กวีโต้แย้งว่า “คุณ” คิดผิด เพราะในการเมืองยุคใหม่นั้น “เบี้ย” ต่างหากที่เป็นฝ่ายรุกไล่ “ขุน” หรือชนชั้นนำ เห็นได้ว่ากวีเริ่มนำเสนอความหมายใหม่ของเบี้ย จากเดิมที่หมายถึงเครื่องมือทางการเมืองของชนชั้นนำ ไปเป็นมวลชนที่มีสำนึกทางการเมืองและรู้ว่าการเมืองดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยมีวัตถุประสงค์ของตนเอง และใครที่ไม่เห็นความจริงในข้อนี้ คือพวกที่ยังหลงผิดหรือยังติดอยู่ในความหลอกลวงหรือยังมีจิตสำนึกที่ผิดพลาดอยู่ เพราะหลงคิดว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางการเมือง หรือกล่าวด้วยอุปลักษณ์ก็คืออยู่ “นอกกระดาน” นั่นเอง

จากนั้นกวีก็วิจารณ์ “คุณ” ในบทที่เจ็ดและแปด (บรรทัดที่ 13 - 16) ว่า (ก) ไม่ศรัทธาประชาธิปไตย (ข) เก่งแต่วิจารณ์คนแพ้แล้วพาล (ค) สนับสนุนการรัฐประหาร หรือให้ว่าการดามเนินผลการแข่งขันไม่ใช่อะไรที่ที่ต้องการ (ง) ทำให้ประชาชนที่ต่อต้านรัฐประหารเสียเลือดเนื้อ และทำให้ต้องเลือกตั้งบ่อยๆ จนคนเบื่อ กวีกล่าวถึงเกมหมากรุกกับสถานการณ์การเมืองช่วงก่อนและระหว่างปี 2553 ในลักษณะที่พาดพิงกัน ยิ่งทำให้อุปลักษณ์หมากรุกการเมืองถูกใช้อย่างเต็มที่

กวีล่ำทับข้อเสนองานของตนโดยการอ้างอิงถึงทฤษฎีสถิตพลีลส่วนสัมพันธ์กันหมด ในนิเวศวิทยา (บรรทัดที่ 18) แต่นำมาใช้ใหม่ในบริบทของการเมือง โดยเสนอว่าไม่มีคนหนึ่งคนใดอยู่เหนือหรือไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง กวียืมสำนวน “ผีเสื้อขยับปีก” มาใช้ในวรรคแรกของบทที่เก้า (บรรทัดที่ 18) และในบทถัดมานั้นกวีกล่าวถึง “คุณ” อีกสองครั้งในบริบทที่หมายถึงคนที่ตั้งตน “นิ่ง” และ “ก้าวไม่พ้นตัวเอง” (บรรทัดที่ 19-20)

บทที่สิบเอ็ดแสดงประเด็นโต้แย้งที่สำคัญที่สุดในบทกวี “เบ๊ย” โดยวิกกล่าวในวรรคแรกของบทที่สิบเอ็ด (บรรทัดที่ 21) ว่าแท้จริงแล้ว “คุณ” ก็เป็นแค่หมากตัวหนึ่งที่ถูกใช้เพื่อเปิดทางให้อำนาจ ให้หมากอื่นที่มีความสำคัญกว่าอย่าง “เม็ดมะโคนเรือ” (บรรทัดที่ 22) ฉะนั้น “คุณ” ในบทที่สิบสองจึงไม่ใช่อะไรนอกจากหมากชนิด “เบ๊ย” นั่นเองผิด แต่เป็นเบ๊ยของฝ่ายเผด็จการที่มีจิตสำนึกกลัวหลัง ซึ่งเชื่อว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้บนกระดานการเมือง (บรรทัดที่ 23 - 24)

ในบทที่สิบสามกวีตำหนิ “คุณ” ซ้ำอีกครั้งหนึ่งว่า ในเมื่อไม่คัดค้านการรัฐประหารโดยกองทัพ “ม้าเรือโคน” ก็เท่ากับว่าคุณเป็นเบ๊ยของฝ่ายรัฐประหารไปด้วย นอกจากนั้นในการวิพากษ์วิจารณ์ความสามานย์ของใครต่อใครก็ตาม ยังมีการเลือกปฏิบัติด้วยการ “เว้นขุนเหนื่อกระดาน” ซึ่งน่าจะหมายถึงผู้มีอำนาจที่ไม่ใช่หนักการเมืองที่อยู่อีกฟากฝ่ายหนึ่ง(บรรทัดที่ 25 - 26) ในบทสุดท้ายกวีได้ให้เหตุผลของการต่อสู้ทางการเมืองของฝ่าย “เรา” ว่าเป็นความเชื่อเรื่องความเท่าเทียม (บรรทัดที่ 27) ความเชื่อว่าครองประชาธิปไตยคือการแข่งขันตามกฎโดยไม่เอาเรื่องแพ้นะมาเป็นเหตุให้คว่ำกระดานเพื่อยุติการแข่งขัน (บรรทัดที่ 28 - 29)

อุปลักษณ์และการผสมมโนทัศน์

จากเนื้อหาโดยสรุปในหัวข้อก่อนหน้า บทกวี “เบ๊ย” แสดงจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจนว่าอยู่ฝ่ายของ “ไพร่/เบ๊ย” ซึ่งถูกจัดวางไว้ตรงกันข้ามกับ “อำมาตย์/ขุน” ในวาทกรรมทางการเมืองแบบ “ไพร่ VS อำมาตย์” ซึ่งมีแกนความคิดอยู่ที่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่คลี่คลายออกมาเป็นการต่อสู้ทางการเมืองแบบการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจปกครองแทนการใช้ความรุนแรงเพื่อเข้ายึดครองกลไกของรัฐ

กวีรวบรวมปรัชญาการเมืองที่กลายเป็นความคิดดาษดื่นไปแล้ว มาเรียงต่อกัน อาทิ ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้ทางการเมือง การไม่ออกมาต่อสู้เพื่อความเชื่ออันหนึ่งอันใดหมายถึงการยอมรับสถานะอย่างที่เป็นอยู่และการที่คนยอมรับโครงสร้างหรือสถาบันทางการเมืองแบบที่เป็นอยู่ก็เพราะถูกกล่อมเกลามาให้อยู่นเฉย และพยายามเอาตัวรอดทางเศรษฐกิจไปวัน ๆ การวิพากษ์วิจารณ์ความชั่วร้ายของนักการเมืองนั้นมีการละเว้นสถาบันทางสังคมบางสถาบันไว้อย่างเลือกปฏิบัติ ฯลฯ กล่าวอย่างหยาบที่สุดก็คือกวีเอากำว่า “เบ๊ย” มาใช้แทนคำว่า “ไพร่” ในวาทกรรมไพร่-อำมาตย์นั่นเอง และคนที่คุ้นเคยกับกับศัพท์แสงต่าง ๆ ในวาทกรรมนี้ย่อมจะเติมคำในช่องว่างได้เองว่าองค์ประกอบที่เหลือเป็นอย่างไร

จุดเด่นของกลอน “เบี้ย” นี้อยู่ที่การใช้อุปลักษณ์ “การเมืองคือหมากรุก” และ “ประชาชนคือเบี้ย” ในมโนทัศน์ใหม่คือปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นหมากรุกที่ต่อสู้กันโดยมีเบี้ยอยู่ฝั่งหนึ่งและขุนอยู่อีกฝั่งหนึ่งโดยใช้วิธีผสมผสานมโนทัศน์ของสงครามชนชั้นเข้ากับมโนทัศน์หมากรุกการเมืองซึ่งจะได้วิเคราะห์ในรายละเอียดต่อไป

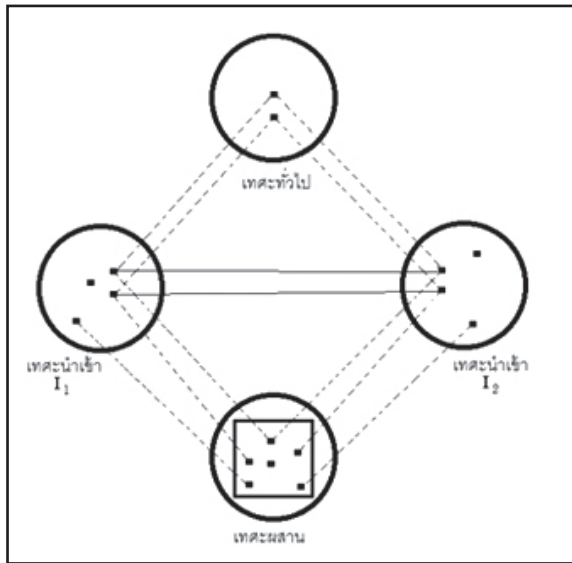
กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์อุปลักษณ์ตามทฤษฎีการผสมผสานมโนทัศน์ (Conceptual Blending) ที่ผู้เขียนจะใช้ต่อไปนี้ นำเสนอโดย Fauconnier & Turner (2002) แนวความคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ในทฤษฎีนี้เป็นการต่อยอดจากแนวคิดเรื่องมโนอุปลักษณ์ (Lakoff & Johnson, 1980) ซึ่งเสนอว่าอุปลักษณ์ที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น “การเมืองคือหมากรุก” ที่เรากำลังพิจารณากันอยู่นี้ ไม่ได้เป็นแค่โวหารในภาษาแต่เป็นมโนทัศน์ที่เราใช้เพื่อทำความเข้าใจความเป็นจริงในโลกรอบตัว อีกแนวความคิดหนึ่งที่เป็นฐานให้กับทฤษฎีการผสมผสานมโนทัศน์ก็คือ แนวความคิดเรื่องมโนเทศะ (Mental Spaces) ซึ่งเสนอว่าในกระบวนการคิดของเรา มีการสร้างเทศะขึ้นในความคิดเพื่ออิงอาศัยกันในการคิด ยกตัวอย่างเช่น การย้อนคิดเหตุการณ์ในอดีตมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในปัจจุบันที่ผู้คิดกำลังประสบอยู่ หรือตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ตัวอย่างของมโนเทศะที่เราพบเห็นได้บ่อยที่สุดก็คือการใช้ประโยคเงื่อนไขแบบต่าง ๆ

Fauconnier & Turner (2002) เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอุปลักษณ์ว่า ไม่ได้เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งแบบตรงไปตรงมา หรือเป็นการนำเสนอความคล้ายคลึงระหว่างโดเมนตั้งต้นทางหรือแหล่งเปรียบกับโดเมนเป้าหมายหรือความเปรียบเท่านั้น โดยในทฤษฎีการผสมผสานมโนทัศน์จะเรียกสิ่งที่เดิมเรียกว่าโดเมนตั้งต้นและโดเมนเป้าหมายว่าเทศะนำเข้า (Input Spaces) และเสนอว่ายังมีเทศะที่จำเป็นสำหรับการคิดเชิงอุปลักษณ์อีกสองเทศะคือ เทศะทั่วไป (Generic Space) ซึ่งเป็นเทศะที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างเทศะนำเข้า และเทศะผสม (Blended Space) ซึ่งเป็นเทศะที่ผู้คิดใช้ทำความเข้าใจมโนทัศน์ในเทศะนำเข้าในลักษณะที่ผสมกัน โดยมโนทัศน์ผสมนี้ไม่ได้เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในเทศะนำเข้าทั้งสองเทศะนั้นแต่ประการใดเลย แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นในจินตนาการของผู้คิดเอง

แนวความคิดนี้เป็นสิ่งที่สามารถใช้ทำความเข้าใจกระบวนการคิดเชิงอุปลักษณ์ได้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากทำให้เห็นความเชื่อมโยงของมโนทัศน์ภายในเทศะนำเข้า หรือตัวความคิดเชิงเปรียบเทียบที่ผู้คิดหรือผู้นำเสนอมนทัศน์กำลังพิจารณาหรือต้องการ

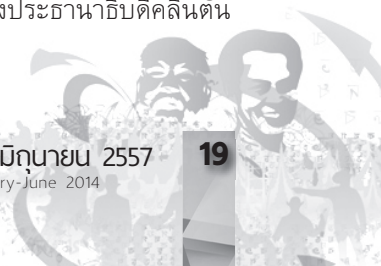
ที่จะสื่อสาร ยิ่งกว่านั้นยังทำให้เราสามารถอธิบายวิธีการใช้อุปลักษณ์ซึ่งเดิมมีความหมายอย่างหนึ่งให้สามารถนำเสนอความหมายใหม่ได้อย่างแนบเนียน หรือในกรณีที่มีความคิดใหม่ถูกสร้างขึ้นในลักษณะที่ไม่ตรงกันกับองค์ประกอบในเทศะนำเข้าเลย กระบวนการคิดเชิงอุปลักษณ์ในทฤษฎีการผสานมโนทัศน์สามารถสรุปออกมาเป็นแผนภูมิพื้นฐานได้ ดังที่เห็นในภาพที่ 1 ข้างล่างนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการพื้นฐานการผสานมโนทัศน์

ในแผนภูมินี้องค์ประกอบภายในเทศะต่างๆ (แทนด้วยจุด) จะเชื่อมกันด้วยเส้นทึบและเส้นประ เส้นทึบแทนการเชื่อมโยงแบบจับคู่ระหว่างองค์ประกอบในโดเมนนำเข้า ขณะที่เส้นประจะเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบในเทศะทัวไปกับเทศะนำเข้า และระหว่างองค์ประกอบในเทศะนำเข้าและเทศะผสาน ซึ่งจะก่อให้เกิดโครงสร้างใหม่ของความหมายเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอุปลักษณ์ที่มีองค์ประกอบใหม่ที่แตกต่างไปจากในเทศะนำเข้า

Fauconnier & Turner (2002: 221) ยกตัวอย่างข้อความอุปลักษณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปี 1998 ในสหรัฐอเมริกาขณะที่ภาพยนตร์เรื่อง *Titanic* ออกฉาย ซึ่งเป็นเวลาไล่เลี่ยกับเหตุการณ์อื้อฉาวเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศระหว่างประธานาธิบดีคลินตัน

และนักศึกษาฝึกงานในทำเนียบขาว ข้อความอุปลักษณ์นั้นว่าไว้ดังนี้ “If Clinton were *Titanic*, the iceberg would sink” (ถ้าคลินตันเป็นไททานิก ภูเขาน้ำแข็งคงเป็นฝ่ายจม) ซึ่งถ้าหากอธิบายด้วยกระบวนการในแผนภูมิที่ 1 จะสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

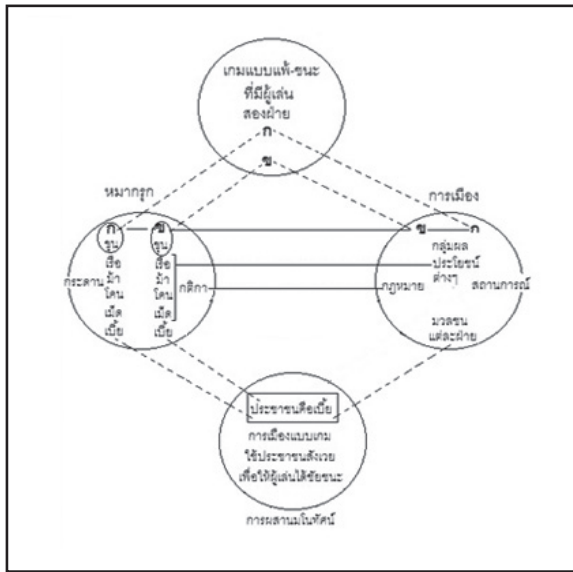
เทศะทั่วไปจะเป็นโครงสร้างของ 2 องค์ประกอบ คือระหว่าง (1) ผู้ประสบภัยคุกคาม และ (2) ภัยคุกคาม ในเทศะนำเข้า 1 เรือไททานิกเป็นผู้ประสบภัยคุกคาม และภูเขาน้ำแข็งเป็นภัยคุกคาม ขณะที่ในเทศะนำเข้า 2 ประธานาธิบดีคลินตันเป็นผู้ประสบภัยคุกคามและข่าวอื้อฉาวเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของตัวเองคือภัยคุกคาม ฉะนั้นองค์ประกอบ (1) ในเทศะทั่วไปจึงเชื่อมกับไททานิกและคลินตัน และองค์ประกอบ (2) เชื่อมกับภูเขาน้ำแข็งและข่าวอื้อฉาว ขณะที่ไททานิกเชื่อมกับคลินตันและภูเขาน้ำแข็งเชื่อมกับข่าวอื้อฉาว แต่ในข้อความอุปลักษณ์ที่ยกมา คลินตันที่ถูกเปรียบกับไททานิกจะกลายเป็นฝ่ายที่ทำให้ภูเขาน้ำแข็งจม ซึ่งต่างจากในกรณีของเรือไททานิกจริงที่เป็นฝ่ายจมเมื่อชนเข้ากับภูเขาน้ำแข็ง แนวคิดที่ถูกสื่อในข้อความอุปลักษณ์ที่ยกมาก็คือ คลินตันมีความทนทานต่อภัยคุกคามทางการเมืองยิ่งกว่าที่เรือไททานิกจะสามารถทนต่อการชนภูเขาน้ำแข็งได้เสียอีก จะเห็นได้ว่าข้อความอุปลักษณ์นี้ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยการวิเคราะห์ให้ไททานิกเป็นโดเมนตั้งต้น และคลินตันเป็นโดเมนเป้าหมาย เพราะผู้แสดงความเปรียบเทียบการบอกว่าคลินตันหนักยิ่งกว่าไททานิก

การพหุสมมติทัศน์และความหมายใหม่ของ “เบี้ย”

มโนทัศน์ “ประชาชนคือเบี้ย” ในความหมายเดิมเสนอว่าการเมืองคือเกมที่ผู้มีอำนาจเล่นกันโดยใช้กลุ่มคนหรือ “ตัวหมาก” ต่างชนิดเป็นเครื่องมือและประชาชนคือหมากชนิดเบี้ยที่มีค่าต่ำสุดที่จะถูกกินก่อนหรือถูกใช้เป็นเหยื่อในการแลกกินหมากตัวที่มีศักดิ์สูงกว่าบนกระดานเพื่อให้ฝ่ายที่เหลือหมากมากกว่าหรือเป็นฝ่ายได้เปรียบในแง่ของตำแหน่งของหมากจะได้สามารถด้อนขุนของอีกฝ่ายให้จน หรือหมดทางหนีจากการถูกรุกกิน

เมื่อเปรียบเทียบตัวหมากชนิดต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าเบี้ยเป็นหมากชนิดที่มีมากที่สุดบนกระดานและเป็นหมากที่มีวิธีเดินได้จำกัดที่สุดเมื่อเทียบกับหมากชนิดอื่น ในขณะที่ขุนมักจะถูกแทนตัวผู้เล่นเนื่องจากเป็นหมากที่มีความสำคัญที่สุดเพราะการได้หรือการสูญเสีย “ขุน” หมายถึงชัยชนะหรือการพ่ายแพ้ในเกมหมากรุก

ภาพที่ 2 การเมืองคือหมากรุก-ประชาชนคือเบี้ย

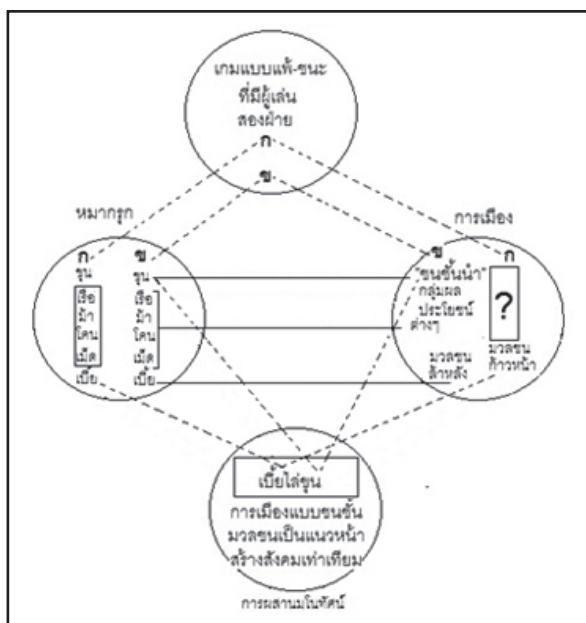

ภาพที่ 2 แสดงให้เห็นกระบวนการคิดเชิงอุปลักษณ์ ที่เป็นการเชื่อมโยงกันระหว่าง “หมากรุก” ซึ่งประกอบด้วย ผู้เล่น กระดานหมากรุก ตัวหมากรุก และกฎเกณฑ์ในการเล่น ได้แก่การกำหนดว่าตัวหมากรุกแต่ละประเภทเคลื่อนที่อย่างไรให้ผู้เล่นผลัดกันเดินได้คนละหนึ่งครั้ง ฯลฯ และ “การเมือง” ซึ่งประกอบด้วยคู่ต่อสู้การเมือง สถานการณ์ทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ที่สังกัดแต่ละฝ่าย และกฎเกณฑ์ทางการเมือง การปกครองโดยเบี๊ยะซึ่งมีจำนวนมาก (แปดจากสิบหกต่อหนึ่งฝ่ายคิดเป็นครึ่งหนึ่งของจำนวนมากทั้งหมดในเกมที่มีผู้เล่นสองฝ่าย) และสามารถเดินได้จำกัดคือเดินตรงไปข้างหน้าได้อย่างเดียวได้ครั้งละหนึ่งตาถอยหลังไม่ได้เว้นแต่จะเหลือรอดจากการเดินหมากจนเปลี่ยนสถานะเป็นเบี๊ยะหงายเมื่อเดินถึงแถวที่หกของฝั่งตรงข้ามเบี๊ยะจึงเป็นหมากที่มีความจำกัดในการเดินและผู้เล่นไม่สามารถเดินหมากกลับไปมาเพื่อหนีการถูกกินได้เหมือนกับตัวหมากรุกประเภทอื่นเปรียบได้กับมวลชนที่เป็นผู้สนับสนุนคู่ขัดแย้งทางการเมืองที่มีจะถูกใช้เป็นคนเครื่องมือเพื่อช่วงชิงชัยชนะและเป็นฝ่ายที่มักไม่ค่อยได้รับผลประโยชน์มากมายนักจากชัยชนะทางการเมือง

ในบทกวี “เบ๊ย” กวีได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเขาไม่เห็นด้วยกับมโนทัศน์ที่เห็นว่าประชาชนเป็นเพียงเบ๊ยที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือของผู้มีอำนาจ เพราะเบ๊ยก็อาจ

ตระหนักรู้ถึงจุดหมายของการต่อสู้ทางการเมืองได้ด้วยตนเอง ในทางตรงกันข้ามผู้ที่เชื่อในมโนทัศน์ที่เห็นว่าประชาชนเป็นเบี้ยและไม่ออกมาต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมก็ไม่ต่างจากการเป็นเบี้ยของฝ่ายเผด็จการ ดังนั้นทวิจึงได้จำแนกเบี้ยออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งกำลังต่อสู้บนความเชื่อเรื่องความเท่าเทียม อีกฝ่ายหนึ่งไม่ออกมาต่อสู้ แล้วยอมรับอำนาจของชนชั้นนำ ซึ่งก็ไม่ต่างจากการสนับสนุนเผด็จการ ผู้เขียนได้จำลองภาพกระบวนการผสมมโนทัศน์ออกมาแสดงไว้ในภาพที่ 3 ซึ่งจะเห็นได้ว่าคู่ต่อสู้ที่ถูกขับเน้นออกมากลายเป็นเบี้ยฝั่งหนึ่งกับขุนและบรรดาหมากสมุนอีกฝั่งหนึ่ง

ภาพที่ 3 เบี้ยไล่ขุน

หากพิจารณาภาพเน้นของการต่อสู้ระหว่าง “เบี้ย” ฝ่ายหนึ่งกับหมากอื่นๆ และขุนของอีกฝ่ายหนึ่ง ก็จะมีคำตอบที่สอดคล้องกันอย่างแจ่มแจ้งกับ “การเมือง” ของบทกวีบทนี้ ซึ่งเป็นการเมืองของมวลชนที่มีความขัดแย้งทางชนชั้นเป็นตัวขับเคลื่อน เราจะพบว่าคำกวีที่ใช้พรรณนาเบี้ยในฝ่ายของกวีนั้นเป็นคำที่สื่อถึงความตระหนักรู้ทางการเมืองของ “เบี้ย” ซึ่งตรงกันข้ามกับความหมายของเบี้ยในมโนทัศน์การเมืองแบบชนชั้นนำ ที่มองว่าการช่วงชิงอำนาจทางการเมืองเป็นเรื่องผลประโยชน์ของชนชั้นนำเป็นหลัก เพียงแต่อาศัยประชาชนเป็นเครื่องมือเท่านั้น

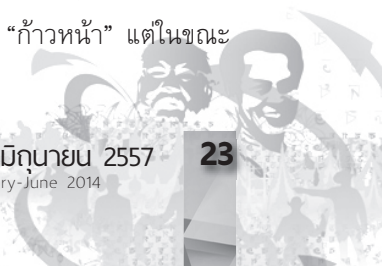
สรุป

“เบี้ย” เป็นตัวอย่างของบทกวีการเมืองที่ช่วยให้ผู้อ่านพิจารณาจุดยืนทางการเมืองของตนเอง และมีพลังในการโน้มน้าวให้เลือกข้างที่มีความเป็นธรรมทางการเมืองมากกว่า ซึ่งในบทกวีนี้หมายถึงฝ่ายประชาธิปไตยที่มีประชาชนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุน “เบี้ย” ประสบความสำเร็จในการนำเอาอุปลักษณ์ “หมากรุกการเมือง” มาใช้ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างละเอียดละออ โดยมีแนวคิดทางการเมืองแบบชนชั้นที่เน้นการเคลื่อนไหวมวลชนเป็นฐาน เพื่อปฏิรูปการเมืองแบบชนชั้นนำซึ่งใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือเข้าสู่อำนาจ

อย่างไรก็ตาม จุดเด่นในแง่ของการใช้อุปลักษณ์ผ่านการตีความใหม่ของ “เบี้ย” ถูกลดประสิทธิภาพลงอย่างน่าเสียดายจากการใช้น้ำเสียงเย้ยหยันต่าหนี “คุณ” ต่าง ๆ นานาผ่านถ้อยคำที่มีความหมายคลุมเครือ เช่น “ขึ้นภูตเดือนดาว” หรือการบอกว่าให้ “จำใส่กบาล” เอาไว้ว่า “คุณ” ก็แค่เบี้ยที่ไม่รู้ตัวเองว่าเป็นหมากของฝ่ายเผด็จการแล้ว เชิดชวยกย่องเบี้ยที่อยู่ฝั่งเดียวกับกริว่าเป็นเบี้ยฝ่ายก้าวหน้าที่ต่อสู้ด้วยความคิดความเชื่อเรื่องชีวิตเท่าเทียมและกำลังเดินหน้าไปสู่ “ฟ้าวันใหม่” ทำให้อุปลักษณ์ที่มีความน่าสนใจ ถูกใช้เป็นเครื่องมือกระแนะกระแนะและยกย่องเชิดชูกันเองมากกว่าจะชี้ให้ “เบี้ยล้มลง” เกิดความตระหนักในการต่อสู้เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองและสังคม และเรียกร้องหาความเท่าเทียมเช่นเดียวกับตนเอง

แม้อุปลักษณ์การเมืองคือหมากรุก-ประชาชนคือเบี้ยจะเป็นความคิดที่ค้นทั่วไป เข้าใจกันเป็นอย่างดี และเป็นฐานให้กับการแปลงใช้ในความหมายใหม่ ว่าประชาชนที่ตระหนักรู้ในสิทธิของตนเองย่อมเป็นเบี้ยที่ไม่ได้ตกเป็นเครื่องมือของชนชั้นนำอีกต่อไป แต่อุปลักษณ์อันหนึ่งอันใดก็เป็นเพียงมุมของการคิด ไม่ได้เป็นความจริงแท้ที่ปฏิเสธไม่ได้ การมองการเมืองเป็นเกมแบบที่ต้องการผลแพ้-ชนะ (Zero-Sum Game) จึงเป็นการวิพากษ์แบบหนึ่งเท่านั้น เพราะที่จริงแล้วเกมแบบอื่นก็มีอีกหลายชนิด เช่น เกมความร่วมมือ เกมที่มีผู้เล่นหลายคน เป็นต้น การเลือกใช้อุปลักษณ์แทนการเมืองโดยตัวของมันเองจึงเป็นการสะท้อนทัศนคติของผู้ใช้ด้วย

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความคิดเห็นที่น่าเสียดายที่คล้อยตามฝ่ายตรงข้ามและหลงใหลในการเลือกฝั่งฝ่ายตนเองของ “เบี้ย” ในบทกวีรางวัลวรรณกรรมการเมือง “พานแว่นฟ้า แห่งรัฐสภาไทย” 2556 ขึ้นนี้เป็นเสียงสะท้อนความขัดแย้งในตัวเองของบทกวีนี้ในฐานะตัวแทนทางความคิดของการเมืองแบบชนชั้นที่เป็นฝ่าย “ก้าวหน้า” แต่ในขณะ

เดียวกันก็ยังข้ามไม่พ้นความคิดว่าการเมืองคือเกมแบบมีผู้แพ้ผู้ชนะด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้ดูราวกับว่าวาทกรรมการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมกันในสังคมถูกนำมาใช้เป็นเสมือนอาวุธโคลุมความรู้สึกแย้ยหั้นเยาะหยามผู้ที่มีความคิดไม่สอดคล้องกับของตนเอง พร้อมกันนั้นก็เชิดชวยกย่อง “ข้า” แต่ฝ่ายเดียวหรืออย่างน้อยที่สุดก็ยกย่องว่า พวกข้านี้แหละที่เป็นกำลังสำคัญที่สุดที่ค้ำยันสังคมประชาธิปไตยเอาไว้ให้ยืนหยัดมั่นคงราวกับว่าบนกระดานหมากรุกการเมืองมีขุนม้าโคนเรือและเม็ดอยู่ฝั่งเดียว และอีกฝั่งหนึ่งนั้นมีแต่เบี้ยต่อสู้อยู่โดยลำพัง

เอกสารอ้างอิง

- ปริญญ์ ชาวสมุน. (2556). พานแว่นฟ้าแห่งรัฐสภาไทยความท้าทายใหม่รางวัลวรรณกรรมการเมือง. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 29 กันยายน 2556.
- มติชนสุดสัปดาห์. (2556). คอลัมน์รายงานพิเศษ: ‘เบี้ย’ นอกกระดานหมาก ‘ประชาธิปไตย’ อรุณรุ่ง สัตย์สวี่ กวีการเมืองร้อนแรง รางวัลชนะเลิศ ‘พานแว่นฟ้า’ โฉมใหม่. ฉบับวันที่ 20 – 26 กันยายน 2556.
- สินามิ(น้อย). (2556). คอลัมน์คลื่นคนวรรณกรรม: สมรภูมิพานแว่นฟ้าระอุ!! หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับวันที่ 29 กันยายน 2556.
- Lakoff, George & Johnson, Mark. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Fauconnier, Gilles & Turner, Mark. (2002). *The way we think: conceptual blending and the mind's hidden complexities*. New York: Basic Books.

การสร้างตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของนักเขียนไทย

The Construction of Serial Characters in Novels of Thai Authors

วาทีณี ศรีชัย¹

Watinee Sirichai

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของนักเขียนไทย จากนักเขียนจำนวน 7 คน ได้แก่ ดอกไม้สด ป.อินทปาลิต ก.สุรางคนางค์ ว.ณ.ประมวญมารค พนมเทียน ปิยะพร คักดีเกษมและกิงฉัตร โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งจากการศึกษาพบการสร้างตัวละครต่อเนื่อง 3 ลักษณะคือ ตัวละครชุด ตัวละครภาคต่อ และตัวละครต่อเนื่องที่มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากนวนิยายเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่ง ข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาวรรณกรรมวิจารณ์ได้ โดยศึกษาความต่อเนื่องของตัวละครในนวนิยายเป็นประเด็นในการวิจารณ์ และควรมีการศึกษาโครงสร้างทางวรรณกรรมของนวนิยายที่มีความต่อเนื่องกัน เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และแนวคิดสำคัญในการสร้าง

Abstract

This research aimed to study the construction of serial characters in Thai novels written by seven authors who are: Dok Mai Sod, Por Intapalit, Kor Surangkaang, Wor Na Pramualmark, Panom Tian, Piyaporn, Sakasem and Kingchat. The study was conducted as a qualitative research when the contents were analyzed as for data analysis. The findings revealed that there are three characteristics of serial characters: novel-series characters, novel-versions characters and novel-continual characters. The recommendation from this study was that it could be applied in the study of literary criticism by examining the continuity of the characters in the novels as an issue for criticism. In addition, there should be the study of literary structures of the continual novels such as plot, theme, characters, dialogue, scene, main production concept.

¹ อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทนำ

นวนิยายเป็นบันเทิงคดีรูปแบบหนึ่งที่ไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก นับตั้งแต่พ.ศ. 2445 จนถึงปัจจุบันนวนิยายได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจากผู้อ่าน สังเกตได้จากจำนวนนักเขียนและนวนิยายที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งมีความหลากหลายของแนวเรื่องเพิ่มขึ้น อาทิ นวนิยายรัก ผจญภัย ประวัติศาสตร์ การเมือง ศาสนา อาชญนิยาย หัสนิยาย นวนิยายสะท้อนปัญหาสังคม และนวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (อิงอร สุพันธ์ุณี, 2548) เหล่านี้คือความหลากหลายของนวนิยายไทย โดยเฉพาะการนำเสนอภาพสะท้อนของสังคมในแต่ละยุคสมัยทั้งในด้านภาษา วัฒนธรรมและวิถีชีวิตทั้งนี้เพราะการสร้างนวนิยายขึ้นมาเรื่องหนึ่งนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญได้แก่โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉาก บรรยากาศ บทสนทนา และตัวละคร ซึ่งผู้วิจัยได้ตระหนักถึงองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำเนินเรื่องคือ ตัวละคร เพราะนวนิยายส่วนใหญ่ที่เป็นที่รู้จักและจดจำของผู้อ่านเกิดจาก ตัวละคร ผู้อ่านจะเกิดความรู้สึกรัก ประทับใจหรือชิงชังตัวละคร ดังกล่าวนี้เป็นผลจากการสร้างสรรค์ของผู้เขียนที่ให้บทบาทแก่ตัวละคร ดังที่วิภา กงกะนันทน์ ได้กล่าวว่า ตัวละครมีความสำคัญต่อนวนิยายทุกเรื่องตัวละครใน นวนิยายโดยทั่วไปเป็นคนสมมุติ คือ เป็นคนที่ผู้แต่งเสกสรรปั้นสร้างขึ้นให้มีลักษณะ บุคลิกภาพ และวิถีชีวิตคล้ายมนุษย์ ปุณฺชนในวัฒนธรรมสังคมนั้นที่ผู้อ่านสัมผัสอยู่ในชีวิตประจำวันในแต่ละช่วงสมัย กล่าวคือตัวละครจะมีพฤติกรรมและภูมิปัญญาที่แสดงให้เห็นอิทธิพลของกิเลส อวิชชา และภาวะแวดล้อมต่างๆ ทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม (วิภา กงกะนันทน์, 2540) ดังกล่าวนี้อาจเห็นได้ว่าตัวละครมีความสำคัญต่อความสำเร็จ ความมีชื่อเสียง และความเป็นอมตะของนวนิยาย แต่การสร้างตัวละครให้เป็นที่รู้จักและประทับใจแก่ผู้อ่านเป็นสิ่งที่ยากยิ่งดังนั้น นวนิยายหลายๆ เรื่องที่เป็นอมตะถือว่าเป็นความสำเร็จของการสร้างตัวละคร

ในการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับนวนิยายมีการสร้างตัวละครหลายรูปแบบดังที่ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าวถึงแนวการพิจารณาตัวละครดังนี้ ตัวละครที่มีความสำคัญกับเนื้อเรื่องและตัวละครที่แสดงให้เห็นถึงความคิดและปรัชญาของผู้ประพันธ์ ทั้งยังทำให้เรื่องมีรสมากขึ้น ถือได้ว่าเป็นตัวละครเอก แต่ตัวละครตัวใดที่ไม่เกี่ยวกับการแสดงแนวคิดหรือปรัชญาของผู้ประพันธ์ตัวละครนั้นไม่ใช่ตัวละครเอก (ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2539) ส่วนฟิลิปดาก็ได้กล่าวถึงลักษณะตัวละคร

โดยกล่าวว่าประเภทของตัวละครหากจัดตามบทบาทหรือหน้าที่โดยทั่วไปจะมีอยู่ 3 ประเภท คือหนึ่งตัวละครเอกหรือตัวละครสำคัญ เช่น พระเอก นางเอก หรือใครสักคนที่เป็นศูนย์กลางของเรื่อง สองตัวร้ายหรือตัวปรักษ์ และสามตัวประกอบ (ฟิลิปดา, 2549) ดังนั้นคือลักษณะของตัวละคร ที่สามารถพบได้จากในนวนิยาย

ตัวละครในนวนิยายส่วนใหญ่จะปรากฏภายในเรื่องเดียวและไม่ปรากฏในเรื่องอื่นอีกซึ่งเป็นวิธีการเขียน ที่นักเขียนไทยยึดถือและปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน แต่ยังมีนักเขียนส่วนหนึ่งที่สร้างตัวละครขึ้นมาดำเนินบทบาทแล้วถึงแม้จะจบเรื่องลงแล้วแต่ตัวละครในบางเรื่องนั้นยังไปปรากฏบทบาทในนวนิยายเรื่องอื่นอีก อันที่จริงแล้วนักเขียนไทยที่ใช้วิธีการในลักษณะนี้ก็พอมีอยู่บ้าง แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก ซึ่งตั้งแต่อดีตอาชุนิยายเรื่อง นิทานทองอินบท พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีเนื้อหาทำนองเดียวกับนวนิยายชุดนักสืบเชอร์ล็อกโฮล์มส์ โดยที่ตัวละครหลักของนิทานทองอิน คือนายทองอิน ซึ่งดำเนินเรื่องด้วยสืบทอดคดีต่างๆ ที่เกิดขึ้น ข้อสังเกตประการหนึ่งที่พบในนิทานทองอิน คือการใช้ตัวละครเอกปรากฏบทบาทในทุกตอน ดังกล่าวนี้เป็นลักษณะสำคัญที่เรียกว่าเป็นการใช้ตัวละครต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าการใช้ตัวละครต่อเนื่องปรากฏขึ้นตั้งแต่ยุคแรกๆ ของรูปแบบนวนิยาย วิธีการดังกล่าวในการสร้างตัวละครให้เป็นที่ยึดและติดตรึงใจผู้อ่าน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการสร้างตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของนักเขียนไทย

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาการสร้างตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของนักเขียนไทย

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษานวนิยายของนักเขียนจำนวน 7 คนที่ปรากฏตัวละครต่อเนื่องในนวนิยาย ของ ดอกไม้สด ป.อินทรมุขลิท ก.สุรางคนางค์ ว.ณ.ประมวญ มารด พนมเทียน ปิยะพร ศักดิ์เกษม และกึ่งฉัตร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

ในการศึกษาการสร้างตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของนักเขียนไทย พบตัวละครต่อเนื่องในนวนิยาย 3 ลักษณะ ได้แก่ ตัวละครชุด ตัวละครภาคต่อ และตัวละครต่อเนื่องที่มีกรมเปลี่ยนแปลงบทบาทจากนวนิยายเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **ตัวละครชุด** เป็นตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายของป.อินทรปาลิต หรือปรีชา อินทรปาลิต นักเขียนผู้สร้างเรื่องชุดที่มีความเป็นอมตะมีลักษณะเป็นหัตถ์นิยายเรื่องสามเกลอ หรือพล นิกร กิมหงวน ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอันมากโดยเฉพาะหมู่วัยรุ่นในอดีต อารีลักษณ์ พูลทรัพย์ ได้กล่าวว่า ป.อินทรปาลิตได้เริ่มประพันธ์หัตถ์นิยายตลกเบาสมองเรื่อง อายผู้หญิง ซึ่งได้รับความนิยมจากนักอ่านอย่างกว้างขวางเกินความคาดหมาย ป.อินทรปาลิต จึงสร้างหัตถ์นิยายชุดนี้ออกมาทีละตอนอย่างไม่ขาดสาย และได้เพิ่มตัวละครสำคัญ ๆ ขึ้นมาอีกหลายคน (อารีลักษณ์ พูลทรัพย์, 2547)

บทบาทของตัวละครในเรื่องชุด พล นิกร กิมหงวน ได้สร้างความบันเทิงให้นักอ่านมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานกว่า 30 ปี อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนเลยว่าจะมีนวนิยายเรื่องใดในแวดวงวรรณกรรมไทยที่ใช้ตัวละครชุดเดียวกันแต่สามารถครองใจผู้อ่านได้ยาวนาน จนกระทั่งมีจำนวนมากมายนับพันตอนดังเช่นหัตถ์นิยายชุดนี้

ตัวละครในหัตถ์นิยายชุดพล นิกร กิมหงวน จะมีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของตัวละครคงเดิมไว้เหมือนในทุกตอน ทั้งตัวละครเอก ตัวละครรองและตัวละครประกอบ แม้ว่าหัตถ์นิยายชุดนี้จะมีหลายพันตอนแต่พบว่าในทุกตอนยังคงเป็นเรื่องราวของ พล นิกร และกิมหงวน เป็นหลัก ส่วนตัวละครอื่นก็ยังคงบทบาทและความสำคัญที่สัมพันธ์กับตัวละครเอก แต่จะมีการเปลี่ยนเนื้อเรื่อง หรือเหตุการณ์ในเรื่องไป ลักษณะตัวละครในเรื่องชุดพล นิกร กิมหงวน พลตระเวนได้กล่าวไว้ว่า ตัวละครเหล่านี้เป็นตัวละครอยู่ตลอดกาล เป็นที่รู้จักกันทั่ว การสร้างตัวละครของป.อินทรปาลิตนั้นในระยะแรกผู้เขียนเป็นผู้ควบคุมตัวละครทั้งหมดให้แสดงบทบาท เมื่อนานเข้าตัวละครทุกตัวจะมีลักษณะเฉพาะของตน ป.อินทรปาลิตก็เพียงแต่วางฉากให้ตัวละครได้แสดงบทบาทไปตามลักษณะเฉพาะของตน ด้วยเหตุนี้หัตถ์นิยายชุดสามเกลอ หรือ พล นิกร กิมหงวน จึงเป็นหัตถ์นิยายที่มีชื่อเสียงที่สุดของไทยและเป็นเรื่องที่ใช้ลักษณะตัวละครชุดเดียวกัน (พลตระเวน, 2544) ดังกล่าวนี้นี้จึงพบว่าการใช้ตัวละครชุดเดียวกันในทุกตอน แม้นวนิยายเรื่องนี้มีความยาวมาก เนื้อเรื่องก็ยังคงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวละครพล นิกร กิมหงวน และตัวละครอื่นก็ยังคงบทบาทเช่นเดิม ดังนั้นในลักษณะดังที่กล่าวมาจึงเป็นการใช้ตัวละครต่อเนื่องที่มีบทบาทคงเดิม

2. **ตัวละครภาคต่อ** เป็นตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายที่เป็นภาคต่อกันเพื่อความสมบูรณ์ของเรื่องนักเขียนนวนิยายที่มีตัวละครภาคต่อมักใช้ชื่อเรื่องนวนิยายที่เป็นภาคต่อกันคนละชื่อ บางเรื่องจะทิ้งระยะเวลาในการเขียนต่อห่างกัน อาจเกิดจาก

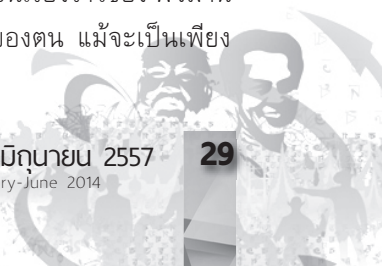
กระแสดความนิยมนวนิยายเรื่องนั้นๆ ของผู้อ่านที่มีต่อนวนิยายภาคแรกมาก นักเขียนจึงเขียน นวนิยายต่อเพื่อความสมบูรณ์ของเรื่อง ลักษณะดังกล่าวพบในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ซึ่งเป็นนามปากกาของกัณหา เคียงศิริ นักเขียนสตรีรุ่นบุกเบิกผู้มีชื่อเสียงของไทย งานเขียนนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ ได้สะท้อนถึงความคิดและทัศนคติของผู้คนในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างค่านิยมเดิมกับค่านิยมใหม่ของสังคมที่กำลังพัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัย ผลงานของ ก.สุรางคนางค์ จึงมีคุณค่าในฐานะเป็นวรรณกรรมที่ให้ภาพสะท้อนสังคมช่วงนั้นๆ

ในการศึกษาลักษณะตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์พบว่า สามารถแบ่งนวนิยายที่มีลักษณะ ตัวละครต่อเนื่องได้เป็น 2 ชุด คือ ชุดแรกเรื่องเขมรินทร์ - อินทรา และคุณครูอินทรา ชุดที่สองคือเรื่องบ้านทรายทอง และพจมาน สว่างวงศ์

นวนิยายเรื่องเขมรินทร์-อินทรา เป็นเรื่องราวความรักระหว่างผู้หญิงไทย อินทราและเจ้าชายกัมพูชา เขมรินทร์ ข้อสังเกตในบทสุดท้ายของเรื่องจะยังไม่จบสมบูรณ์เพราะมีการค้างเรื่องราวระหว่างตัวละคร เขมรินทร์และอินทราอยู่ ดังนั้นจึงมีนวนิยายอีกเรื่อง คือ คุณครูอินทรา ซึ่งเป็นภาคต่อของเรื่อง เขมรินทร์-อินทรา เป็นเรื่องราวหลังจากอินทรากลับมายังประเทศไทย และมาเป็นครูอินทราของเด็กนักเรียน โดยมีพิงค์ บริพัตรโยธิน ชายหนุ่มผู้เพียบพร้อมด้วยรูปสมบัติ และทรัพย์สมบัติ ได้เข้ามาในชีวิตของอินทรา ในเรื่องคุณครูอินทรา ความรักของเจ้าชายเขมรินทร์และอินทรา ต้องพบอุปสรรคสำคัญในเรื่องศักดิ์นาแห่งชนชั้น และในเรื่องคุณครูอินทราเป็นภาคจบสมบูรณ์ของเขมรินทร์ - อินทรา ซึ่งตอนจบเขมรินทร์ก็ได้สมรสไปแล้ว และสุดท้ายอินทราที่ตัดสินใจไปอยู่ต่างประเทศและสมรสกับพิงค์ การจบภาคสมบูรณ์ในเรื่องคุณครูอินทราทำให้เห็นถึงความต่อเนื่องของนวนิยายในลักษณะที่มีโครงเรื่องสืบเนื่องกัน ตัวละครชุดเดียวกันโดยเฉพาะตัวละครเอกและมีการเพิ่มตัวละครสำคัญเข้าไปเพื่อความสมบูรณ์ของเรื่อง

นอกจากนี้ผลงานนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ ที่มีชื่อเสียงอีกเรื่องคือ บ้านทรายทอง เป็นที่นิยมของผู้อ่านทั้งที่เป็นหนังสือ ทั้งที่นำไปสร้างเป็นละครและภาพยนตร์ ซึ่งจากคามมีชื่อเสียงของบ้านทรายทองทำให้เกิด นวนิยายอีกเรื่องตามมาคือพจมาน สว่างวงศ์

นวนิยายเรื่องบ้านทรายทอง เขียนขึ้นในพ.ศ. 2493 เป็นเรื่องราวของ พจมาน พินิตนรินทร์ เด็กสาวผู้มีความหยิ่งในศักดิ์ศรีและชาติกำเนิดของตน แม้จะเป็นเพียง

สามัญชนก็ตาม เธอจำเป็นต้องจากบ้านสวนเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อเรียนหนังสือ ต่อตามความประสงค์ของบิดาที่เขียนสั่งไว้ก่อนเสียชีวิต ให้พจมานไปอาศัยอยู่กับ ครอบครัวหม่อมพรรณราย ซึ่งเป็นพี่สาวแท้ๆ ของพ่อที่บ้านทรายทอง ในกรุงเทพฯ ที่นั่นพจมานได้พบกับ หม่อมป้า และญาติๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นเชื้อพระวงศ์ผู้สูงศักดิ์ที่เธอ ไม่คุ้นเคยมาก่อน เธอได้รับการดูแลเลี้ยงดูอย่างอบอุ่นต่าง ๆ นานา พวกเขามิได้เห็นเธอ เป็นญาติ หากปฏิบัติต่อเธออย่างผู้อาศัยที่ต่ำต้อย ไร้เกียรติ แต่ในที่สุดความตึงตัง พจมานก็ชนะใจคุณชายกลางหรือ ม.ร.ว.ภราดาพัฒนระพี ญาติผู้พี่และทั้งคู่ก็ได้ แต่งงานกันในที่สุด เรื่องราวบ้านทรายทองจึงจบลงตรงนี้ หากแต่กระแสดความชื่นชอบ เรื่องบ้านทรายทองของผู้อ่านมีมาก ก.สุรางคนางค์จึงเขียน นวนิยายอีกเรื่องขึ้นมา คือพจมาน สว่างวงศ์ กล่าวได้ว่านวนิยายเรื่องนี้เป็นตอนจบสมบูรณ์ของบ้านทรายทอง เป็นเรื่องราวหลังจากพจมาน พินิตนันท์ สมรสกับม.ร.ว.ภราดาพัฒนระพี สว่างวงศ์ และใช้ชื่อว่าพจมาน สว่างวงศ์ เนื้อหาของเรื่องเป็นอุปสรรคในการใช้ชีวิตคู่ ทั้งจาก หม่อมพรรณราย คุณหญิงเล็กและพจנייםน้องสาวของพจมาน ทั้งความไม่เข้าใจกันของ ม.ร.ว.ภราดาพัฒนระพี และการสูญเสียคุณชายน้อย ซึ่งเมื่อเรื่องคลี่คลายลง พจมาน สว่างวงศ์ จึงมีความเข้าใจกับม.ร.ว.ภราดาพัฒนระพี เรื่องนี้จึงจบลงด้วยความสุข

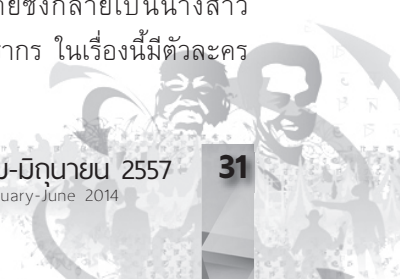
บ้านทรายทองและพจมาน สว่างวงศ์ เป็นนวนิยายที่มีลักษณะเรื่องต่อกัน เพื่อการจบเรื่องอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ตัวละครในเรื่องยังคงบทบาทเดิม คือตัวละครเอก ยังคงเป็นตัวละครเดิม แม้เรื่องจะเปลี่ยน เช่นพจมาน พินิตนันท์ หรือ ม.ร.ว.ภราดา พัฒนระพี สว่างวงศ์ และตัวละครอื่นๆ ก็ยังคงดำเนินบทบาทตามเดิมเช่นเดียวกัน ดังนั้น นวนิยายทั้งสองเรื่องเป็นเรื่องราวต่อกันเพื่อความสมบูรณ์ของเรื่อง ซึ่งอาจเกิด จากกระแสดความนิยมเรื่องบ้านทรายทอง ดังที่กล่าวกันว่าขณะที่ตีพิมพ์เรื่อง บ้านทรายทองเป็นตอนๆ ในนิตยสารปิยมิตรถึงขนาดที่โรงพิมพ์โดนไฟไหม้ หนังสือออกไม่ได้ตามกำหนด ผู้อ่านยังไปยืนรอกันเต็มหน้าโรงพิมพ์เพื่อขออ่าน ตอนต่อไปจากต้นฉบับ จนโรงพิมพ์ต้องพิมพ์ออกมาเป็นแผ่นกระดาษแจกจ่าย ให้อ่านกันตามคำเรียกร้องของผู้อ่าน และยังมีการนำไปสร้างเป็นละครเวทีที่ทั้งยัง พิมพ์เป็นหนังสือไม่เสร็จเหล่านี้เป็นต้น ผู้เขียนจึงได้เขียนเรื่อง พจมาน สว่างวงศ์ ที่ เป็นภาคต่อเพื่อสนองความต้องการของผู้อ่านที่ติดใจและอยากเห็นความสุข ความ สมบูรณ์และความเป็นไปของตัวละครในบ้านทรายทอง ซึ่งภายหลังเมื่อมีการพิมพ์

นวนิยายเรื่องบ้านทรายทอง หรือนำไปสร้างเป็นละครและภาพยนตร์จะรวบเรื่อง พจมาน สว่างวงศ์ เข้าไว้เป็นเรื่องเดียวกันคือเรื่อง บ้านทรายทอง

การศึกษาลักษณะตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ จากนวนิยายทั้งสองชุด ไม่ว่าจะเป็น เขมรินทร์-อินทรี และคุณครูอินทรี หรือบ้าน ทรายทอง และพจมาน สว่างวงศ์ เป็นลักษณะนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องต่อกัน หรือสามารถ แบ่งเป็นภาคหนึ่ง และภาคสอง ของนวนิยายเรื่องเดียวกันได้ ดังนั้นตัวละครในเรื่อง จึงเป็นชุดเดียวกัน คือ ตัวละครทุกตัวยังคงบทบาทเดิม แต่ให้มีเนื้อเรื่องสมบูรณ์ขึ้น และเป็นทีล้นสุดของเรื่องราว การที่นักเขียนใช้โครงเรื่องเดียวกันและตัวละครชุด เดียวกันแต่มีชื่อเรื่องต่างกันออกไปอาจเป็นวิธีการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกระแสความนิยม ของนวนิยายเรื่องนั้นๆ ซึ่งสังเกตได้ว่า นวนิยายเหล่านี้เขียนในปีที่ต่างกัน ด้วยเหตุนี้ นวนิยายที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นการใช้ตัวละคร โดยให้คงบทบาทเดิมแม้จะปรากฏ บทบาทในเรื่องใหม่แต่ยังคงมีความเชื่อมโยงกัน จึงถือได้ว่าเป็นลักษณะหนึ่งของตัว ละครต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังพบตัวละครภาคต่อในนวนิยายของพนมเทียน ซึ่งเป็นนามปากกา ของ ฉัตรชัย วิเศษสุวรรณภูมิ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ประจำปี พ.ศ. 2540 เป็นนักเขียนผู้สร้างผลงานทางวรรณศิลป์ที่ทรงคุณค่าไว้อย่างมากมาย และต่อเนื่อง กันมานานเกินกว่า 5 ทศวรรษ โดยมีผลงานปรากฏอย่างแพร่หลายเป็นที่นิยมของ ผู้อ่านตลอดมา โดยเรื่องที่มีความสอดคล้องกับลักษณะตัวละครต่อเนื่องปรากฏใน นวนิยาย 4 เรื่อง คือละอองดาว สกาวเดือน รัศมีแฉะและมัสยา ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็น นวนิยายอันมีชื่อเสียงของพนมเทียน และนวนิยายดังกล่าวมีลักษณะตัวละครต่อเนื่อง ดังนี้

ในเรื่องละอองดาวมีตัวละครสำคัญคือ ท่านชายสดาฯ ซึ่งเป็นหลานของ พระองค์เจ้าพรวณางค์ นกตล ตัวละครตัวนี้มีลักษณะสำคัญคือเป็นตัวละครที่ ไปปรากฏบทบาทในนวนิยายของพนมเทียนอีกหลายเรื่อง คือสกาวเดือนและรัศมีแฉะ ซึ่งทั้งสองเรื่องเป็นภาคต่อกันเพื่อความสมบูรณ์ของเรื่อง สกาวเดือนเป็นเรื่องราว ของเด็กสาวจอมแก่นแห่งไร่ราชไมตรีที่ชื่อสกาวเดือนหรือกระต่าย และทรงกลด บริรักษ์นรากร กล่าวถึงมิตรภาพระหว่างคนทั้งสองที่พัฒนาเป็นความรัก ในเรื่องรัศมีแฉะ ซึ่งเป็นภาคต่อกันหลังจากสามปีถัดมา เด็กสาวกระต่ายซึ่งกลายเป็นนางสาว สกาวเดือน ราชไมตรี กับความรักของทรงกลด บริรักษ์นรากร ในเรื่องนี้มีตัวละคร

สำคัญคือ ท่านชายสดาญ ที่มาหลงรักสกาเวเดือน ราชไมตรี นอกจากนี้ในเรื่องมัสยา ซึ่งเป็นเรื่องราวของมัสยาและร้อยตำรวจโทลักษณะ โดยมีท่านชาย สดาญเป็นผู้ช่วยให้ความรักของมัสยาและร้อยตำรวจโทลักษณะสมหวัง เห็นได้ว่าทั้งสี่เรื่องมีตัวละครสำคัญ คือ ท่านชายสดาญ เป็นตัวละครต่อเนื่องที่ปรากฏบทบาทในนวนิยายดังกล่าว

นอกจากนี้นวนิยายเรื่องสกาเวเดือนและรัศมีแขยังมีลักษณะของนวนิยายที่เป็นภาคต่อเพื่อให้เนื้อเรื่องสมบูรณ์ คือใช้ตัวละครชุดเดียวกัน เช่นเดียวกับนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ ในเรื่อง เขมรินทร์อินทรี และคุณครูอินทรี หรือเรื่องบ้านทรายทอง และพจมาน สว่างวงศ์

นวนิยายของพนมเทียนปรากฏลักษณะตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายสี่เรื่อง คือ ละอองดาว สกาเวเดือน รัศมีแข และมัสยา ซึ่งมีตัวละครท่านชายสดาญ เป็นตัวละครต่อเนื่องในเรื่องที่กล่าวมา ดังนั้นจึงพบว่าพนมเทียนใช้ลักษณะตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของตน

3. ตัวละครต่อเนื่องที่มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากนวนิยายเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่ง พบว่าในนวนิยาย ดอกไม้สดซึ่งเป็นนามปากกาของหม่อมหลวงบุปผา (กุญชร) นิมนานเหมินท์ ถือเป็นนักเขียนกึ่งพาฝันกึ่งสมจริงรุ่นบุกเบิก งานเขียนของดอกไม้สด ได้รับการยกย่องว่าใช้ภาษาไทยได้อย่างงดงาม สามารถหยิบยกประสบการณ์มาดัดแปลงถ่ายทอดให้แก่ผู้อ่านในรูปแบบของนวนิยายได้เป็นอย่างดี

ลักษณะตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของดอกไม้สด พบว่าดอกไม้สดใช้ลักษณะตัวละครต่อเนื่องใน นวนิยายของตนจำนวน 3 เรื่องได้แก่เรื่องความผิดครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2473 เรื่องกรรมเก่า ใน พ.ศ. 2475 และเรื่องชัยชนะของหลวงนฤบาล เมื่อ พ.ศ. 2478 นวนิยายทั้งสามเรื่องมีระยะเวลาที่ต่างกัน แต่มีการใช้ตัวละครต่อเนื่องกันดังที่จตุพล บุญพริตต์ กล่าวถึงงานเขียนของดอกไม้สดว่า ได้เขียนนวนิยายโดยใช้ลักษณะตัวละครต่อเนื่องดังจะพบว่าในนวนิยายเรื่อง ชัยชนะของหลวงนฤบาล ซึ่งแต่งขึ้นในปี พ.ศ. 2478 ผู้แต่งได้นำตัวละครจากเรื่อง ความผิดครั้งแรก (2473) อาทิ วไล อมรา อำนวย หลวงปราโมทย์ หลวงนฤบาลฯ มาร่วมบทบาทกับบุษพงศ์ อัมพร จากเรื่อง กรรมเก่า (2475) (จตุพล บุญพริตต์, 2548)

ดังนั้นนวนิยายของดอกไม้สดจึงปรากฏลักษณะตัวละครต่อเนื่องจากทั้งสามเรื่องนวนิยายเรื่องความผิดครั้งแรก เขียนขึ้นในพ.ศ. 2473 มีตัวละครหลักในเรื่อง ได้แก่ วไล อมรา หลวงปราโมทย์ อำนวย และหลวงนฤบาลบรรเทิง เป็นเรื่องราวของ

สองพี่น้อง วไลและอมรากับความผิดครั้งแรกในการตัดสินใจแต่งงานของวไลกับ
หลวงปราโมทย์

ในพ.ศ. 2475 ดอกไม้สดได้เขียนนวนิยายเรื่อง กรรมเก่า เป็นเรื่องราวของ
ตัวละครหลัก คือ นุช อัมพร และพงศ์ ซึ่งนุชและอัมพรได้รับอุปการะจากเจ้าพระยา
รัตนวาที โดยที่ทั้งสองไม่ทราบว่าบิดาที่แท้จริงกำลังป่วยหนักหลังจากพิษโทษจำคุก
ถึง 20 ปี เนื่องจากฆ่าบิดาของภรรยา เมื่อทั้งสองทราบความจริงจึงได้อยู่ปรนนิบัติ
บิดาของเธอ โดยมีพงศ์ทนายความหนุ่ม น้องชายของคุณหญิงรัตนวาที ได้แอบรักนุชอยู่
เมื่อนุชได้เขียนจดหมายบอกพงศ์ว่าทราบความจริงแล้ว พงศ์จึงมาหานุชและชวน
แต่งงาน เรื่องนี้จึงจบลงด้วยความสุข

นวนิยายเรื่องสำคัญที่ดอกไม้สดได้นำตัวละครจากทั้งสองเรื่องมาพบกัน
ในลักษณะการต่อเนื่อง คือเรื่อง ชัยชนะของหลวงนฤบาล เขียนขึ้นในพ.ศ. 2478
เรื่องนี้กล่าวถึงตัวละครเอก หลวงนฤบาลบันเทิงที่เป็นตัวละครรองในเรื่องความผิด
ครั้งแรก ได้มาเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดนครสวรรค์มีโอกาสดำเนิน พงศ์และนุช
ส่วนอัมพรก็เป็นครูโรงเรียนประจำจังหวัดนครสวรรค์เช่นกัน หลังจากนั้นหลวงนฤบาลฯ
ได้มีโอกาสต้อนรับ วไลและบิดาของเธอซึ่งมาพักผ่อนตามแผนการของอำนวย
และอมรา

ลักษณะตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของดอกไม้สดทั้งสามเรื่องเขียนต่างปีกัน
แต่การนำตัวละครจากสองเรื่องมาพบปะและร่วมบทบาทกันในเรื่องที่สาม เป็นความ
ต่อเนื่องของตัวละคร โดยเฉพาะในลักษณะการเปลี่ยนแปลงบทบาทของตัวละคร เช่น
หลวงนฤบาลบันเทิง เป็นตัวละครรองในเรื่อง ความผิดครั้งแรก แต่เป็นตัวละครเอก
ในเรื่องชัยชนะของหลวงนฤบาล หรือ อมราและอำนวย เป็นตัวละครเอกในเรื่อง
ความผิดครั้งแรก แต่เป็นตัวละครรองในเรื่อง ชัยชนะของหลวงนฤบาล เป็นต้น ดังนั้น
ในนวนิยายของดอกไม้สดจึงมีลักษณะตัวละครต่อเนื่องปรากฏชัดเจน และเป็นยุคแรกๆ
ของการใช้ตัวละครต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการเขียนนวนิยายของนักเขียน
รุ่นใหม่ได้

ส่วนนักเขียนผู้มีชื่อเสียงอีกผู้หนึ่งคือ ว.ณ.ประมวญมารค หรือ หม่อมเจ้า
วิภาวดี รังสิต ทรงเป็นพระธิดาในพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ หรือ
ที่รู้จักในนามปากกา น.ม.ส

ว.ณ ประมวญมารค มีผลงานนิพนธ์นวนิยายหลายเรื่อง โดยเฉพาะนวนิยายที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือเรื่อง ปริศนา ซึ่งเป็นนวนิยายที่อยู่ในใจของผู้อ่านมาหลายยุคหลายสมัย ในการศึกษาลักษณะตัวละครต่อเนื่องในงานนิพนธ์ของ ว.ณ ประมวญมารค มีความสัมพันธ์กับนวนิยายเรื่อง ปริศนา เพราะนอกจากเรื่อง ปริศนา ยังปรากฏ นวนิยายอีกสองเรื่องที่มีความต่อเนื่องกัน ได้แก่เรื่อง เจ้าสาวของอานนท์ และรัตนาวดี ซึ่งเรียกว่าเรื่องชุดปริศนา

ลักษณะตัวละครต่อเนื่องในเรื่องชุดปริศนา ของ ว.ณ ประมวญมารค เริ่มต้นจากนวนิยายเรื่อง ปริศนา เป็นนวนิยายประเภทโรแมนติก แนวเรื่องอยู่ในแวดวงของชนชั้นสูง โครงเรื่องง่ายไม่ซับซ้อน เป็นเรื่องภายในครอบครัวของปริศนาเอง เนื่องจากแม่ของปริศนาไม่ได้มาจากตระกูลขุนนาง ซ้ำยังยากจน พ่อแม่ของสามจึงไม่ยินดีที่จะรับเป็นลูกสะใภ้ เมื่อพ่อของปริศนาตาย แม่จึงลำบากยิ่งขึ้นต้องอดทนต่อความรู้สึกยากลำบากเลี้ยงลูกสาวถึง 4 คน ปริศนาเป็นลูกสาวคนสุดท้ายและเกิดหลังจากพ่อตายถึง 6 เดือน ทำให้เป็นปริศนาในหมู่ญาติของพ่อว่า ปริศนาอาจไม่ใช่ลูกพ่อ อาจเป็นผู้เดียวที่หวังดีต่อครอบครัวปริศนา จึงขอปริศนาไปเลี้ยงที่อเมริกาตั้งแต่ยังเล็ก และส่งกลับเมืองไทยเมื่อโตเป็นสาว ปริศนาจึงได้พบหม่อมเจ้าพจนปรีชาและสมรสกันที่สุดในที่สุด จะเห็นว่ามิโครเรื่องอย่างธรรมดา แต่สิ่งที่ตั้งใจผู้อ่านคือบทบาทของตัวละครที่เหมือนมีชีวิตจริง ปริศนาจึงเป็น นวนิยายที่อ่านสนุก ให้ความเพลิดเพลินตลอดเรื่อง และจบอย่างสมใจผู้อ่าน

ลักษณะเด่นของตัวละครในเรื่อง ปริศนา นอกจากตัวละครเอก เช่น ปริศนา และหม่อมเจ้าพจนปรีชาแล้วในเรื่องยังประกอบด้วยตัวละครสำคัญอีกหลายตัว เช่น อุบล อนงค์ ลินี พี่สาวของปริศนา หม่อมเจ้าหญิงรัตนาวดี ขนิษฐาของหม่อมเจ้าพจนปรีชา อานนท์และนพเพื่อนของปริศนา ประวิช คู่หมั้นของอนงค์ เป็นต้น ตัวละครในเรื่องปริศนาเป็นตัวละครที่ถูกกำหนดบทบาทอย่างเหมาะสม ทำให้ปริศนาเป็นนวนิยายขนาดยาวที่อ่านสนุก การปล่อยตัวละครของว.ณ ประมวญมารค ค่อยเป็นค่อยไป ผู้อ่านจะได้ยินชื่อรู้จักและคุ้นเคยกับตัวละครนั้นๆ ในที่สุด

เรื่องที่สองในชุดปริศนาคือ เจ้าสาวของอานนท์ กล่าวได้ว่าทั้งสองเรื่องใช้ตัวละครชุดเดียวกัน มีโครงเรื่องเช่นเดียวกันแต่เปลี่ยนให้อานนท์เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ซึ่งอานนท์เป็นหนุ่มนักเรียนนอก รูปหล่อ พ่อรวย นิสัยดี รักสนุกและใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อ แต่ในอีกด้านหนึ่งอานนท์เป็นคนขยันขันแข็งในหน้าที่การงาน รู้จักความเหมาะสม

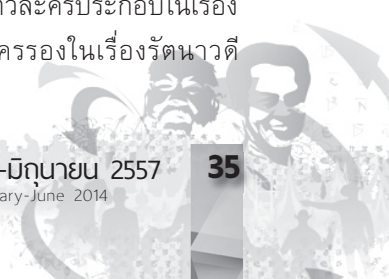
ความควร ในทุกเรื่อง รู้จักค่าของชีวิต ส่วนตัวละครเอกหญิงของเรื่อง คือ สุชาดา เป็นสาวรูปร่างสวย หน้าตาหมคมดจืด ยิ้มสวยอย่างยิ่งเพราะมีรูปปากงาม ฟันงาม บุคลิกทั่วไปไม่ต่างจากปรีศนันท์และยังเป็นญาติกันด้วย

เมื่อจบเรื่องเจ้าสาวของอานนท์ ผู้อ่านจะรู้สึกว่าการประชันประชันเรื่องปรีศนันท์จบสมบูรณ์ขึ้น เพราะตัวละครได้รับความสุข ความสมหวังอีกหลายคู่ การดำเนินเรื่องมีส่วนทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนพบปะเพื่อนเก่าที่จากกันไปนาน ตัวอย่างเช่น ตอนที่อานนท์แนะนำตัวเองในบทนำว่า “...ผมหรือครับ ก็คือนายอานนท์ วิทยธร คนเก๋นั่นเองแหละ ผมเป็นสหายเอกของปรีศนันท์ล่ะครับ...” (ว.ณ ประมวลมารค, 2540) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าตัวละครทั้งสองเรื่องมีความต่อเนื่องกัน

เรื่องสุดท้ายในชุดปรีศนันท์ คือเรื่องรัตนาวดี เป็นเรื่องแนวแปลกจากเรื่องปรีศนันท์ และเจ้าสาวของอานนท์ เพราะผู้เขียนอยากเล่าเรื่องท่องเที่ยว แต่ไม่ชอบเขียนแบบท่องเที่ยวธรรมดาเกรงว่าจะน่าเบื่อ จึงผูกให้เป็นเรื่องอ่านเล่นใช้จดหมายในการช่วยดำเนินเรื่อง แล้วสร้างตัวละครเพื่อตลกอารมณ์ผู้อ่านไปตามโครงเรื่องที่วางไว้

เรื่องรัตนาวดีไม่เกี่ยวข้องกับสองเรื่องแรกเท่าใดนัก หากแต่แยกออกมาเป็นเรื่องราวของท่านหญิงรัตน หรือหม่อมเจ้ารัตนาวดีในวัยสาว หรือที่รู้จักจากเรื่องปรีศนันท์คือท่านหญิงรัตน ขนิษฐาของหม่อมเจ้าพจนปรีชาและเป็นลูกศิษย์ของปรีศนันท์ที่โรงเรียนลิขาลัย แต่ตัวละครในเรื่องรัตนาวดีที่ต่อเนื่องมาจากเรื่องปรีศนันท์และเจ้าสาวของอานนท์ก็มีไม่น้อย เช่น วิมล เพื่อนของหม่อมเจ้ารัตนาวดี นพ น้องของอานนท์ ในเรื่องปรีศนันท์ นพเป็นเพื่อนรักของปรีศนันท์อีกคน เป็นต้น

การศึกษาลักษณะตัวละครต่อเนื่องในงานของ ว.ณ. ประมวลมารค พบว่าเรื่องชุดปรีศนันท์ประกอบด้วย นวนิยาย 3 เรื่องคือ ปรีศนันท์ เจ้าสาวของอานนท์ และรัตนาวดี มีตัวละครต่อเนื่องกันอย่างชัดเจนเช่น ตัวละครเอกเปลี่ยนเป็นตัวละครรองและเปลี่ยนเป็นตัวละครประกอบ ตัวอย่างเช่น ปรีศนันท์และหม่อมเจ้าพจนปรีชาเป็นตัวละครเอกในเรื่องปรีศนันท์ และเป็นตัวละครรองในเรื่องเจ้าสาวของอานนท์ ส่วนในเรื่องรัตนาวดีมีบทบาทไม่มากนัก จึงจัดว่าเป็นตัวละครประกอบของเรื่องรัตนาวดีทั้งปรากฏลักษณะตัวละครรองเปลี่ยนเป็นตัวละครเอกและตัวละครประกอบ เช่น อานนท์ เป็นตัวละครเอกในเรื่องเจ้าสาวของอานนท์แต่เป็นตัวละครรองในเรื่องปรีศนันท์ เป็นเพื่อนปรีศนันท์ซึ่งปรากฏตอนท้ายเรื่อง และเป็นตัวละครประกอบในเรื่องรัตนาวดีเพราะกล่าวถึงว่าเป็นพี่ชายของนพที่เป็นตัวละครรองในเรื่องรัตนาวดี

ตัวละครหม่อมเจ้ารัตนาวดีก็เป็นตัวละครหนึ่งที่มีลักษณะเป็นตัวละครรองเปลี่ยนมาเป็นตัวละครเอกจากเรื่องปริศนา หม่อมเจ้ารัตนาวดีเป็นชนชั้นของหม่อมเจ้าพจนปรีชาซึ่งเป็นตัวละครเอกและเป็นลูกศิษย์ของปริศนาที่โรงเรียนลีลาลัย แต่ในเรื่องรัตนาวดีนี้หม่อมเจ้ารัตนาวดีได้เป็นตัวละครเอกอย่างเต็มตัว และมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของวัย คือเป็นสาวขึ้นจากเรื่องปริศนา หรือตัวละครปริศนาเองก็มีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ ในเรื่องรัตนาวดี ปริศนามีลูกแฝด ดังนั้นเป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีตัวละครอีกหลายตัวที่มีลักษณะต่อเนื่องกันในเรื่องชุดปริศนา ซึ่งบทบาทของตัวละครแต่ละตัวเมื่อต่อเนื่องกันแล้วทำให้เรื่องมีความสมบูรณ์มากขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผลงานนวนิยายชุดปริศนาของ ว.ณ ประมวลวุฒิมารค มีลักษณะของตัวละครต่อเนื่องปรากฏอยู่

นอกจากนี้ยังมีนักเขียนรุ่นใหม่ที่ใช้ลักษณะตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของตน ได้แก่ปิยะพร ศักดิ์เกษม และกิงฉัตร ซึ่งทั้งสองเป็นนักเขียนที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านในปัจจุบัน

ตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม ซึ่งเป็นนามปากกาของ นันทพร ศานติเกษม นับเป็นนักเขียนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถโดดเด่น นอกจากนวนิยายจะได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วแล้ว นวนิยายของ ปิยะพร ศักดิ์เกษมยังได้รับรางวัลจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ เช่น นวนิยายเรื่องทรายสีเพลิง รากนครา และบัลลังก์แสงเดือน

นอกจากนี้ในการสร้างตัวละครของปิยะพร ศักดิ์เกษม ยังมีความน่าสนใจเกี่ยวกับการใช้ตัวละครต่อเนื่อง จากบทสัมภาษณ์ของปิยะพร ศักดิ์เกษมโดยรินคำได้กล่าวถึงตัวละครหลายตัวที่มีบทบาทอยู่ในนวนิยายของปิยะพรเรื่องอื่นๆ ด้วย ว่าการใช้ตัวละครให้ปรากฏแค่ฉากสองฉาก แล้วรู้สึกเสียดายที่จะต้องสร้างตัวละครใหม่จึงเอาตัวละครเก่าที่มีอยู่แล้วมาใช้ในเรื่องอื่น เช่น การเอาตัวละครเอกในเรื่องระบำดาว มาใช้เป็นตัวละครเปิดเรื่องใน ทรายสีเพลิง โดยให้เป็นเพื่อนรุ่นน้องของนางเอก เป็นต้น ด้วยคิดว่าเป็นความท้าทายปิยะพร ศักดิ์เกษม จึงใช้ลักษณะตัวละครต่อเนื่องมาโดยตลอด (รินคำ, 2551) ซึ่งปิยะพร ศักดิ์เกษมได้กล่าวถึงตัวละครต่อเนื่องของตนโดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะที่หนึ่งคือทำด้วยความคิดถึงและต้องการส่งข่าวให้ผู้อ่านทราบว่าตัวละครที่ผู้อ่านเคยติดตามนั้นยังอยู่ดีมีสุขหรือไม่ เช่น การเอ่ยถึงรสา ศิดาและงามสรรพไว้ในเรื่องทรายสีเพลิง และเอ่ยถึงบุรีในเรื่องโนบ่งมนตรา เป็นต้น

แต่ปิยะพร ศักดิ์เกษม ก็ได้ให้ตัวละครปรากฏตัวมาเพียงเพื่อแก้ความคิดถึงเท่านั้น แต่เมื่อมาปรากฏตัวแล้วก็ได้ ใช้ งานตัวละครโดยไม่มีบทบาทในเรื่องอื่นอีก

ลักษณะที่สอง ผู้อ่านไม่จำเป็นต้องอ่านนวนิยายทุกเรื่องต่อเนื่องกัน เช่น หากผู้อ่าน อ่านเรื่อง ลับแลลายเมฆ โดยไม่ได้อ่านได้เงาตะวัน หรืออ่านบัลลังก์แสงเดือน โดยไม่ได้อ่าน ดอกไม้ในป่าหนาวได้ร่มไม้เลื้อย-เรือนศิรา ก็สามารถทำได้ เพราะผู้เขียน ได้อธิบายลักษณะของตัวละครไว้ละเอียดพอ

ลักษณะที่สาม เมื่อเขียนถึงตัวละครตัวหนึ่งในเรื่องหนึ่งแล้วเกิดความรู้สึกว่า คุณสมบัติของเขาลึกซึ้ง และซับซ้อนเกินกว่าที่จะจบลงในเรื่องเดียว เช่น น้าโชคซึ่งมี บทบาทครั้งแรกในเรื่องระบำดาว...เขาเป็นคนขวางโลก ปากร้ายแต่มีความคิดลึกซึ้ง และซื่อตรงอย่างยิ่ง คนคนนั้นควรจะต่อมีเบื้องหลังที่รุนแรงสะท้อนอารมณ์ ดังนั้นปิยะพร ศักดิ์เกษมจึงหยิบเขามาเป็นตัวเอกเพื่ออธิบายความเป็นมาของบุคลิกและความคิด ของเขาในเรื่องดอกไม้ในป่าหนาว เป็นต้น

จากบทสัมภาษณ์ของปิยะพร ศักดิ์เกษม ได้กล่าวถึงการสร้างตัวละครต่อเนื่อง ของตนว่า “ด้วยแนวความคิดที่ดิฉันคิดว่า คนเรานั้นต้องมีหลายแง่และหลายมุม สุดแต่ว่า เราจะพลิกแงใดและมุมไหนให้ใครมองเท่านั้นเอง การโยงทุกครั้งไม่ได้ วางแผนไว้ล่วงหน้า สุดแต่ว่าจะไปสะดุดที่บทบาทและบุคลิกของใคร... เพียงแต่การโยง ทุกครั้งต้องคิดตรวจสอบ ช่วงเวลาในเรื่องแต่ละเรื่องให้สอดคล้องถูกต้องที่สุดเท่านั้น ค่ะ แต่การไม่ได้คิดวางแผนไว้ล่วงหน้าไม่ได้หมายความว่าจะสั๊กแต่ว่าโยงเข้าไป อย่างลวก ๆ หรือไร้จุดหมาย ดิฉันไม่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะทำก็จริงแต่ก็ทำ อย่างมีแผนการรองรับค่ะ ขออธิบายให้ชัดเจนขึ้นดังนี้ค่ะ ดิฉันเขียนเรื่อง ได้ร่มไม้ เลื้อยก่อน ตอนที่เขียนได้ร่มไม้เลื้อยนั้นยังไม่ได้วางแผนเลยว่า จะเขียนเรือนศิราและ รากนครา... เพียงแต่เมื่อเขียนได้ร่มไม้เลื้อยไป ถึงจุดที่พล็อตเกิดดิฉันก็มองเห็นว่า เรื่องนี้ ‘ต่อ’ ได้ เพราะพล็อตต้องเติบโตขึ้นมาเป็นเด็กที่มีปมมากมายอยู่ในใจ แนนอนแต่การจะแก้ปม ในใจของพล็อตในได้ร่มไม้เลื้อย จะทำให้โครงสร้างและ จุดมุ่งหมาย โดยรวมของเรื่องได้ร่มไม้เลื้อยรวนไปทั้งหมด ฉะนั้นสร้างเรื่องใหม่แล้ว แยกมาแก้ปมนี้ ที่เรื่องใหม่จะดีกว่า... “เรือนศิรา” จึงเกิดขึ้น ...ถึงแม้นวนิยายของดิฉัน แต่ละเรื่องจะมีตัวละครเกี่ยวโยงกัน แต่ทุกเรื่องก็จบสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่มีความจำเป็นต้องอ่านต่อกัน และไม่จำเป็นต้องเอาเรื่องมาต่อกัน ยกเว้นแต่ว่าผู้อ่านจะนึกสนุก ที่จะทำอย่างนั้นค่ะ” (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2543)

ในนวนิยายของปิยะพร คัคคีเกษมได้ปรากฏลักษณะตัวละครต่อเนื่องอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ปิยะพรให้ความสำคัญในเรื่องตัวละครต่อเนื่องและเป็นวิธีการหนึ่งที่ปิยะพรใช้อย่างสม่ำเสมอในนวนิยายของตน วิธีการสร้างตัวละครต่อเนื่องของ ปิยะพร คัคคีเกษม มีสามลักษณะคือ หนึ่งใช้ตัวละครที่ผู้อ่านเคยรู้จักมาแสดงความเป็นไปของตัวละครนั้น ทั้งเป็นการปูพื้นเพื่อใช้งานตัวละครต่อไปสองเป็นการหยิบตัวละครจากเรื่องเก่ามาใช้ในเรื่องใหม่ และสามใช้ตัวละครต่อเนื่องที่คุณสมบัติ เพราะตัวละครบางตัวมีคุณสมบัติลึกซึ้งและซับซ้อนเกินกว่าที่จะจบในเรื่องเดียว ดังนั้นจึงให้สืบบทบาทในเรื่องอื่นอีก ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าตัวละครต่อเนื่องของปิยะพร คัคคีเกษมถูกสร้างด้วยความเหมาะสมทั้งเวลา เรื่องราว และความสัมพันธ์ของตัวละคร

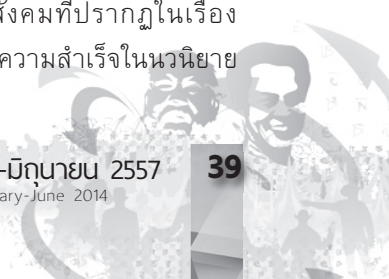
ส่วนนวนิยายของกິงฉัตรซึ่งเป็นนักเขียนอีกผู้หนึ่งที่ใช้ตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของตนอย่างเด่นชัด กິงฉัตร เป็นนามปากกาของ ปาริฉัตร ศาลิคุปต์ ซึ่งเคยทำงานเป็นนักข่าวอยู่ในระยะสั้นๆ ก่อนจะมาทำงานด้านการเขียนนวนิยาย โดยใช้นามปากกาว่า กິงฉัตร จนเป็นนักเขียนที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน นวนิยายของกິงฉัตรมีความน่าสนใจในแง่ของการสร้างตัวละครต่อเนื่องจาก เรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่ง สุธาทิพย์ โมราลอย ได้สัมภาษณ์กິงฉัตรซึ่งกล่าวถึงแนวคิดในการใช้ตัวละครต่อเนื่องว่า “ความคิดความฝันที่จะเขียนนวนิยายที่มีเนื้อหาเป็นชุดต่อเนื่อง (ประมาณ 3 เรื่อง) แรกหน่อ ออกมาหลังจากที่ได้่านนวนิยายหลายๆ ชุดของนักเขียนหลายๆ ท่านทั้งไทยและเทศแบบชนิดโงหัวไม่ขึ้น (โรคประจำตัวที่รักษาไม่หายขาดสักที) โดยเฉพาะในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ในความรู้สึกของฉัน การได้ติดตามเรื่องราวของตัวละครที่เคยผ่านตาที่เคยรู้จักมักคุ้น จากเรื่องหนึ่งสู่อีกเรื่องหนึ่งเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจชวนติดตามและให้ความรู้สึกสนิทสนม ราวกับเปิดประตูมาพบกับเพื่อนที่คุ้นเคยกันมาก่อนยืนอยู่ตรงหน้า ได้ย้อนระลึกถึงอดีตและติดตามรู้จักชีวิตของเขาเพิ่มเติมจากที่เคยรู้เพียงบางๆ ในเรื่องที่ผ่านมา” (สุธาทิพย์ โมราลอย, 2538)

จะเห็นได้ว่ากິงฉัตรได้แนวคิดในการใช้ตัวละครต่อเนื่องมาจากการได้อ่านนวนิยายของนักเขียนคนอื่นๆ ที่มีลักษณะของตัวละครต่อเนื่องจึงเกิดความชื่นชอบเพราะเห็นว่าตัวละครดังกล่าวมีเสน่ห์ชวนติดตาม ด้วยเหตุนี้ กິงฉัตรจึงเขียนนวนิยายที่มีลักษณะตัวละครต่อเนื่อง ออกมาไม่ต่ำกว่า 16 เรื่อง โดยมีการให้บทบาทของ

ตัวละครที่แตกต่างกัน กล่าวคือตัวละครต่อเนื่องของกึ่งนัตรปรากฏในสองรูปแบบคือ การเปลี่ยนแปลงบทบาทของตัวละครต่อเนื่องกับการคงบทบาทของตัวละครต่อเนื่อง อาทิ ในนวนิยายที่มีตัวละครเอกหญิงสามตัวคือ มัทนา สารวารีและมีศณา ซึ่งทั้งสามเป็นตัวละครเอกหญิงจากสามเรื่อง คือ มายาตวัน มนต์จันทร์ และฟ้ากระว้างดาว ตัวละครทั้งสามจากสามเรื่องนี้มีความต่อเนื่องกันเป็นพิเศษในลักษณะที่มีการดำเนินเรื่องในระยะเวลาเดียวกันด้วย

สรุป

จากการศึกษาการสร้างตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายของนักเขียนไทยปรากฏ 3 ลักษณะ คือในรูปแบบตัวละครชุด ตัวละครภาคต่อ และตัวละครต่อเนื่องที่มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากนวนิยายเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่ง โดยตัวละครชุดเป็นตัวละครที่พบในนวนิยายของ ป. อินทรปาลิต โดยพบในนวนิยายเรื่อง สามเกลอ มีการใช้ตัวละครชุดเดียวกันในทุกตอน แม่นวนิยายเรื่องนี้มีคามยาวมาก เนื้อเรื่องก็ยังคงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวละครพล นิกร กิมหงวน และตัวละครอื่นก็ยังคงบทบาทเช่นเดิม ดังนั้นในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการใช้ตัวละครต่อเนื่องที่มีบทบาทคงเดิม ตัวละครภาคต่อ เป็นตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายที่เป็นภาคต่อกันเพื่อความสมบูรณ์ของเรื่อง ลักษณะดังกล่าวพบในนวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ เรื่องเชมรินทร์-อินทรีภาคต่อคือเรื่องคุณครูอินทรี และเรื่องบ้านทรายทอง มีภาคต่อคือเรื่องพจมานสว่างวงศ์ นอกจากนี้พบตัวละครภาคต่อในนวนิยายของพนมเทียน เรื่องสกาเวือนและรัศมีแซ่ ดังนั้นตัวละครในลักษณะดังกล่าวจึงจัดว่าเป็นตัวละครต่อเนื่องที่คงบทบาทเดิมแม้จะไปปรากฏในนวนิยายอีกเรื่องหนึ่ง ตัวละครต่อเนื่องที่มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากนวนิยายเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่ง ในการศึกษาพบว่าในนวนิยายของ ว.ณ ประมวญมารค เรื่องปริศนา เจ้าสาวของอาณันท์ และรัตนาวดี มีตัวละครต่อเนื่องกัน ในนวนิยายของดอกไม้สด เรื่องความผิดครั้งแรก กรรมเก่า และชัยชนะของหลวงนฤบาล เป็นนวนิยายที่มีตัวละครต่อเนื่องกัน ในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษมและกึ่งนัตรซึ่งมีลักษณะตัวละครต่อเนื่องกันอย่างชัดเจน การใช้ตัวละครต่อเนื่องในนวนิยาย นักเขียนได้ให้ความสำคัญในเรื่องการใช้ภาษาในแต่ละยุคสมัย ความสมเหตุสมผลและความเหมาะสมของเนื้อเรื่อง เหตุการณ์ ระยะเวลา บทบาทและความสัมพันธ์ของตัวละครแต่ละตัวในวัฒนธรรมสังคมที่ปรากฏในเรื่องด้วยเหตุนี้การใช้กลวิธีตัวละครต่อเนื่องจึงเป็นบทเรียนของความสำเร็จในนวนิยาย

อมตะที่ถูกนำเสนอหรือถ่ายทอดในรูปแบบอื่นๆ อีกในสมัยต่อๆ มาเช่น ละครเวที ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น

ดังนั้นนักเขียนไทยผู้มีชื่อเสียงหลายคนจึงได้นำลักษณะตัวละครต่อเนื่องมาใช้ในการเขียนนวนิยายของตน ด้วยเหตุนี้การสร้างตัวละครต่อเนื่องจึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่นักเขียนผู้มีชื่อเสียงในอดีตใช้ในการเขียนนวนิยายโดยผสมผสานลักษณะเด่นของวัฒนธรรมสังคมไทยคือโครงสร้างทางความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม เพื่อเป็นแนวทางให้นักเขียนรุ่นใหม่ใช้กลวิธีตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายต่อไปทั้งปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้บทความความสำเร็จของกลวิธีการสร้างตัวละครต่อเนื่องในนวนิยายที่ศึกษาในด้านวัฒนธรรมสังคมไทยนั้นพบว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกับผู้อ่านเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการสร้างตัวละครต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สามารถนำแนวคิดจากกลวิธีการสร้างตัวละครต่อเนื่องไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาวรรณกรรม โดยเฉพาะการวิจารณ์นวนิยาย
2. ควรมีการศึกษาโครงสร้างทางวรรณกรรมของนวนิยายที่มีความต่อเนื่องกัน เช่น การวิเคราะห์โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และแนวคิดสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2539). *วรรณวรรณกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปิยะพร ศักดิ์เกษม, นามแฝง. (7 เมษายน 2552). *บันทึกเส้นทาง*. แหล่งที่มา http://www.piyapornclub.com/topic.php?topic_id=2096
- พลตระเวน. นามแฝง. (2544). *ป. อินทรปาลิต นักประพันธ์เอกผู้เขียนหนังสือได้ทุกรส*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ฟิลิปดา. นามแฝง. (2537). *100 คำถามสร้างนักเขียน : นิยาย คุณเขียนได้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: ชบาพับลิชชิ่ง เวิร์กส.
- รินคำ. นามแฝง. (2551). *นัดพบนักเขียน*. ออล แม็กกาซีน, 2 กุมภาพันธ์. 40-43.
- ว.ณ ประมวญมารค. นามแฝง. (2540). *เจ้าสาวของอาณนท*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ดันอ้อแกรมมี.

- วิภา กงกะนันทน์. (2540). *กำเนิดนวนิยายในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สุธาทิพย์ โมราลอย. (2538). 'กึ่งนิตร'อีกกึ่งก้านแกร่งแห่งป่าอักษร. *WRITER MAGAZINE* 50, 4 (พฤศจิกายน-ธันวาคม)
- อารีลักษณ์ พูลทรัพย์. (2547). *ภาพสะท้อนและนัยความหมายทางการเมืองบางประการจากหัตถนิยาย ชุติพล นิกร กิมหงวน. ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2548). *นวนิยายนิทัศน์*. กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พรินท์.

ประเพณีเทศน์กาเผือกของชาวไทยยวนอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

Ka Phueak Chanting Ceremony of Thai Yuan in Sao Hai District, Saraburi province

ดวงหทัย ลือดัง¹
Duanghatai Luedung

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับประเพณีเทศน์กาเผือกและวิเคราะห์บทบาทของประเพณีดังกล่าวในการสืบทอดวรรณกรรมเรื่องกาเผือกของชาวไทยยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีเทศน์กาเผือกของชาวไทยยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เป็นประเพณีที่ยังปฏิบัติกันอยู่ในตอนค่ำของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ในประเพณีนี้พระสงฆ์จะเทศน์เรื่องกาเผือก และชาวบ้านจะจุดประทัดปืนนกนุชาแม่กาเผือกผู้เป็นมารดาของพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ตามเรื่องกาเผือกในคัมภีร์เทศน์ ประเพณีดังกล่าวจึงมีบทบาทในการสืบทอดวรรณกรรมเรื่องกาเผือกของชาวไทยยวนในชุมชนแห่งนี้

Abstract

This article aims to study *Ka Phueak* chanting ceremony and to study the function of this tradition in order to reserve the *Ka Phueak* story of Thai Yuan in Sao Hai District, Saraburi Province.

The research reveals that *Ka Phueak* chanting ceremony of Thai Yuan in Amphoe Sao Hai, Saraburi Province is still arranged in fifteenth waxing day of the Thai Yuan twelfth month. The *Ka Phueak* chanting is read by a monk and the crow feet shaped candlewick are lighted to worship “*Mae Ka Phueak*” [the White Crow], the five Buddhas’ mother in Thai Yuan belief among villagers in this tradition. Therefore, *Ka Phueak* chanting ceremony has the reservation role for the *Ka Phueak* story of Thai Yuan in Sao Hai District, Saraburi Province.

¹อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทนำ

บทความนี้มุ่งนำเสนอข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับประเพณีเทศน์กาเผือกของชาวไทยยวน อำเภอสงขลา จังหวัดสระบุรี และวิเคราะห์บทบาทของประเพณีในการสืบทอดวรรณกรรมเรื่องกาเผือกของชาวไทยยวนในชุมชนดังกล่าวข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ (Interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และชาวไทยยวนที่อำเภอสงขลา จังหวัดสระบุรี จากการสังเกต (Observation) และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในประเพณีเทศน์กาเผือก งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลระหว่าง พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2554

ชาวไทยยวนในอำเภอสงขลา จังหวัดสระบุรี มีถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ที่เมืองเชียงแสน สมัยรัชกาลที่ 1 ประมาณ พ.ศ. 2347 ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่อำเภอสงขลา จังหวัดสระบุรี (โรงเรียนสงขลา "วิมลวิทยานุกูล", 2528:8) ชุมชนแรกเริ่มจะอยู่อาศัยบริเวณริมแม่น้ำปาลัก ต่อมาขยายถิ่นที่อยู่ออกไปทั่วทั้งอำเภอสงขลาและอำเภอใกล้เคียงชาวไทยยวนที่อำเภอสงขลาให้โดยเฉพาะรุ่นอายุ 40 ปีขึ้นไปยังคงใช้ภาษาถิ่นล้านนาและตามวัดต่าง ๆ ยังคงพบคำภีร์โบราณที่จารด้วยอักษรล้านนาเป็นจำนวนมาก

ชาวไทยยวนได้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ตามแบบไทยยวนทางล้านนาและสืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง วัดในชุมชนไทยยวนอำเภอสงขลาให้ จะจัดประเพณีเทศน์กาเผือก ชาวไทยยวนจะนำฝ้ายมาพันเป็นรูปตีนกา มีน้ำมันหล่อเก้นด้วยพอเป็นเชื้อเพลิง นำไปรวมกันที่วัดเวลาเย็น แล้วนิมนต์พระสงฆ์เทศน์เรื่องกาเผือก ขณะที่ฟังเทศน์ ผู้ฟังจะจุดฝ้ายตีนกาที่ด้วยของตนเพื่อบูชาคัมภีร์หรือธัมมเรื่องกาเผือก บูชาแม่กาเผือกและพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ ชาวบ้านเชื่อว่าการจุดประทีปตีนกาเสมือนเป็นการบูชาและรำลึกถึงแม่กาเผือกผู้เป็นมารดาของพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ แม่กาเผือกมีความสำคัญในฐานะผู้ให้กำเนิดมหาบุรุษ ผู้เป็นศาสดาในศาสนา (อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล, 2552: 225) บางคนยังเชื่อด้วยว่านอกเหนือจากแม่กาเผือกแล้ว ยังเป็นการบูชาแม่เลี้ยงของพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ ซึ่งเป็นสัตว์ 5 ชนิด คือ แม่ไก่ แม่นาค แม่เต่า แม่โค และแม่ราชสีห์ที่ช่วยอุปการะเลี้ยงดูพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์อีกด้วย ดังนั้นการจุดประทีปตีนกานี้อาจหมายรวมถึงการบูชาบรรพบุรุษด้วยความกตัญญูตามแบบอย่างของพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ เชื่อว่าทำให้ชีวิตร่มเย็นเป็นสุข สมหวังดังปรารถนา มีปัญญาดีสว่างไสวดังเช่นแสงประทีป และได้ไปสู่นิพพาน

ประเพณีเทศน์กาเผือกของชาวไทยยวนที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการเข้าร่วมประเพณีเทศน์กาเผือกที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ที่วัดพระยาทต ตำบลพระยาทต อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นวัดแห่งเดียวในอำเภอเสาไห้ที่จัดเทศน์กาเผือกใน พ.ศ. 2553 นอกจากนี้ที่วัดพระยาทตซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำป่าสักยังจัดกิจกรรมร่วมรับประทานอาหารเย็นหรือ “กินขันโตก” การแสดงฟ้อนรำของเยาวชนในหมู่บ้านพิธ้อบานน้ำเพ็ญเดือนสิบสอง และพิธีบูชานพเคราะห์เพิ่มเติมเป็นครั้งแรก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำบุญสะเดาะเคราะห์และเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้ชาวบ้านหลังจากประสบอุทกภัยครั้งใหญ่เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งต่างไปจากปีก่อนๆที่จัดประเพณีเทศน์กาเผือกเพียงอย่างเดียว

1. องค์ประกอบของประเพณีเทศน์กาเผือก

ประเพณีเทศน์กาเผือกของชาวไทยยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรีมีองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ สถานที่และเวลา ขั้นตอนในการเทศน์โบราณที่ใช้เทศน์ ผู้เทศน์และผู้ฟังตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 สถานที่และเวลา

สถานที่สำหรับเทศน์กาเผือกที่วัดพระยาทตใน พ.ศ. 2553 จัดบริเวณลานริมแม่น้ำป่าสักแตกต่างจากทุกๆ ปีที่จะจัดภายในศาลาวัดซึ่งมีธรรมาสน์เก่าของวัดอยู่ภายใน เนื่องจากทางวัดจัดกิจกรรมหลายอย่างในวันเดียวกัน จึงจัดพิธีให้อยู่ในบริเวณเดียวกัน เพื่อความสะดวกของการจัดงานและผู้ร่วมงาน

ภาพที่ 1 สถานที่จัดเทศน์กาเผือก

เมื่อสอบถามชาวบ้านถึงการเปลี่ยนแปลงสถานที่จัดการเทศน์กาเผือก ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ แสดงความเห็นว่าคุณขึ้นกับการจัดเทศน์กาเผือกในศาลาและรู้สึกว่ สะดวกกว่า “ถึงจะมีลมมีฝนก็ยังสามารถจัดได้” (พาน แก้วประสม, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2553) เมื่อต้องออกไปจัดกลางแจ้ง คิดว่าผู้จัดคงยุ่งยากเรื่องการ เตรียมสถานที่ มีบ้างที่ขอบใจเพราะเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ แม้แต่พระสงฆ์ ผู้เทศน์กาเผือกก็กล่าวว่าเคยเทศน์กาเผือกในศาลาอย่างเดียว ไม่เคยเทศน์กลางแจ้ง แบบปี พ.ศ. 2553 อย่างไรก็ตามทุกคนก็เข้าใจว่าในปีนี้ทางวัดจัดกิจกรรมเพิ่มเติม จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงสถานที่สำหรับเทศน์กาเผือก

เวลาที่ใช้ในการเทศน์ เริ่มเวลา 18.30 น.จบเวลา 19.35 น. รวม 65 นาที พระสงฆ์ผู้เทศน์กล่าวว่าใช้ใบลานฉบับที่จารด้วยตนเองในการเทศน์ ซึ่งได้ตัดเนื้อความ บางส่วนออก เพื่อให้เหมาะแก่เวลาที่จำกัด ซึ่งหากเทศน์ทั้งเรื่องโดยไม่ตัดเนื้อความ จะใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง

ภาพที่ 2 ชาวบ้านนั่งฟังเทศน์กาเผือก

1.2 ขั้นตอนในการเทศน์

เนื่องจากประเพณีเทศน์กาเผือกที่วัดพระยาทจัดขึ้นใน พ.ศ. 2553 เป็นส่วนหนึ่ง ของกิจกรรม “งานอาบน้ำเพ็ญเดือนสิบสองและสืบสานงานลอยกระทง” โดยมีการจัดกิจกรรมหลายอย่างตามลำดับ คือ เทศน์กาเผือก การรับประทานอาหารเย็น แบบขันโตกร่วมกันการแสดงฟ้อนรำแบบไทยยวนของเยาวชนในหมู่บ้านพืธีบูชา นพเคราะห์พิธีอาบน้ำเพ็ญเดือนสิบสองและการลอยกระทง แม้ว่าภายในงานจะจัด

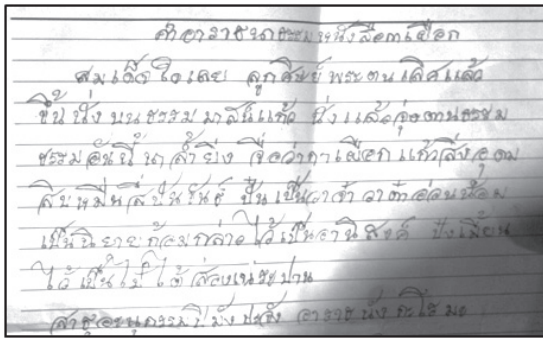
กิจกรรมหลายประการ แต่จะเห็นว่ามีการจัดลำดับขั้นตอนกิจกรรมเริ่มต้นจากการเทศน์กาเผือกก่อน แล้วจึงดำเนินกิจกรรมอื่นๆ

ผู้วิจัยจะได้แสดงขั้นตอนในการเทศน์กาเผือกเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงขั้นตอนในการเทศน์กาเผือก

เวลา	ลำดับขั้นตอน
18.30 น.	ประธานในพิธีจุดเทียนบูชาพระรัตนตรัย
18.33 น.	พระสงฆ์ผู้เทศน์กราบพระรัตนตรัยและขึ้นสู่ธรรมาสน์
18.35 น.	มคณายกนำผู้ร่วมฟังเทศน์สมาทานศีลโดยพร้อมเพรียงกัน และพระสงฆ์ผู้เทศน์ให้ศีล
18.40 น.	มคณายกกล่าวคำอาราธนาให้พระสงฆ์เทศน์กาเผือก
18.45 น.	พระสงฆ์เทศน์เรื่องกาเผือกตามเนื้อความในใบลาน
19.20 น.	พระสงฆ์เทศน์ดำเนินความไปจนถึงตอนแม่กาเผือกมอบฝ้ายตีนกาให้ลูกและสั่งความลูกทั้งห้าให้จุตบูชาแม่กาเผือก จึงหยุดบอกญาติโยมให้จุตประทับตีนกา
19.25 น.	พระสงฆ์เทศน์ต่อจนจบเนื้อความในใบลาน
19.35 น.	พระสงฆ์ผู้เทศน์ให้พรแก่ญาติโยม ตัวแทนชาวบ้านถวายปัจจัยและสิ่งของเครื่องใช้แด่พระสงฆ์ผู้เทศน์

ผู้วิจัยได้ขอข้อมูลสำเนาคำกล่าวอาราธนาและสอบถามมคณายกได้ความว่าคัดลอกมาจากผู้ใหญ่ทา บุญธรรม (พาน แก้วประสม, สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2553) มีความว่า

ภาพที่ 3 สำเนาคำกล่าวอาทานหนังสือกาเผือก

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชแล้ว ขึ้นนันทบรมมาสแล้ว
แล้วจึงตามธรรม ธรรมอันนี้ล้ำยิ่ง จี๋ว่ากาเผือกแก้วสิ่งอุดม
สิบหมื่นสี่พันห้าร้อย เป็นอาทานแก่ข้าพระพุทธเจ้า และข้าพระพุทธเจ้า
เป็นอาทานแก่ข้าพระพุทธเจ้า และข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายอาทานหนังสือกาเผือก
แก่ข้าพระพุทธเจ้า และข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายอาทานหนังสือกาเผือก
แก่ข้าพระพุทธเจ้า และข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายอาทานหนังสือกาเผือก
แก่ข้าพระพุทธเจ้า และข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายอาทานหนังสือกาเผือก

1.3 ไบลานที่ใช้เทศน์

ไบลานที่ใช้เทศน์นั้น คือ “พระยาภาเผือก” จารโดยพระเจริญ ธรรมวฑฺฒโน
เนื้อความในไบลานกาเผือกฉบับนี้ พระสงฆ์ผู้เทศน์ใช้เทศน์จนจบเรื่อง
เนื่องจากเป็นฉบับที่ตัดเนื้อความจากฉบับ “พระยาภาเผือก” ที่จารโดยผู้ใหญ่ทา
บุญธรรม ออกทั้งหมด 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 พระโพธิสัตว์ออกบวชเป็นฤาษี ส่วนที่ 2
พระโพธิสัตว์ทั้ง 5 พระองค์ได้พบแม่กาเผือกที่ไปเกิดเป็นพรหมส่วนที่ 3 พระโพธิสัตว์
4 พระองค์ตรัสรู้และส่วนที่ 4 อาณิสสที่ผู้จารและผู้เทศน์จะได้รับ โดยเหลือเพียง
อาณิสสที่ผู้ฟังและผู้จุดประทีปบูชาจะได้รับ

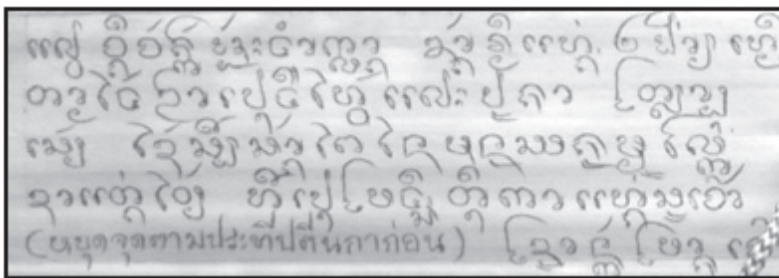
การตัดความออกถึง 4 ส่วนนี้ พระสงฆ์ผู้คัดลอกกล่าวว่า มีจุดประสงค์เพื่อ
ให้สามารถใช้เทศน์จบเรื่องได้ตามเวลาที่กำหนด จากเดิมใช้เวลาเทศน์จนจบเรื่อง
ประมาณ 2 ชั่วโมง ก็เหลือเพียง 1 ชั่วโมงเท่านั้น(พระเจริญ ธรรมวฑฺฒโน, สัมภาษณ์,
16 มีนาคม 2554) ผู้วิจัยเห็นว่าการตัดเนื้อความออกนี้ แม้จะเป็นการตัดทอนส่วนขยาย
เรื่องราวบางช่วงที่เน้นการพรรณนาและแสดงอารมณ์ เช่น การออกบวชของฤาษี
ทั้งห้าพระองค์ และการร่วมอธิษฐานจิตถึงมารดาของตน แต่ยังคงมีส่วนที่ดำเนิน

เรื่องเอาไว้ โดยไม่ได้ทำให้โครงเรื่องที่กล่าวถึงแม่กาเผือกว่าเป็นมารดาของ
พระพุทธเจ้าทำให้พระองค์เปลี่ยนแปลงไป

ภาพที่ 4 พระเจริฎฐ ธมมวฑฺฒโศ ค่ำต๊ิบเทศน์จากใบลานฉบับ “พระยาภาเผือก”

ระหว่างการเทศน์ พระสงฆ์จะหยุดเทศน์ในช่วงเนื้อความตอนแม่กาเผือกมอบ
ฝ้ายตีนกาให้ลูกและสั่งความลูกทั้งห้าให้จุดบูชาแม่กาเผือก ตามที่มีกำกับไว้ในใบลาน
หน้า 8ก/5 ว่า “(หยุดจุดตามประทีปตีนกาก่อน)” เพื่อให้ชาวบ้านได้จุดประทีปตีนกา
ก่อน แล้วพระสงฆ์จึงเทศน์ต่อจนจบเนื้อความ

ภาพที่ 5 ข้อความในใบลานที่กำหนดให้หยุดเทศน์เพื่อจุดประทีปตีนกา

อย่างไรก็ตาม จากการดูต้นฉบับใบลานไม่พบว่ามีความหมายใดๆ กำกับใน
ใบลานฉบับนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ใบลานฉบับนี้ค่อนข้างใหม่และด้วยเหตุที่ผู้จารเป็น
ผู้เทศน์ด้วยตนเอง เมื่อถึงเวลาเทศน์จึงสามารถจดจำวรรคตอนได้ ทำให้ไม่ต้องเขียน
เครื่องหมายใดๆ กำกับไว้สำหรับใช้เทศน์อีกทั้งในการเทศน์จะใช้ทำนองเทศน์

ธรรมวัตรแบบยวนซึ่งคล้ายกับทางภาคเหนือ ไม่ได้ใช้ทำนองใดที่เฉพาะเจาะจงหรือต้องฝึกหัดแบบการเทศน์มหาชาติ จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดเครื่องหมายใดๆ ในใบลานฉบับนี้

1.4 ผู้เทศน์

ภาพที่ 6 พระเจริญ ฐมฺวุฑฺโฒ คำต๊ิบ

พระสงฆ์ผู้เทศน์กาเผือก เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ.2553 ที่วัดพระยาทต คือพระเจริญฐมฺวุฑฺโฒชื่อเดิมคือ เจริญ คำต๊ิบ อายุ 40 ปี 15 พรรษาจำพรรษาที่ วัดโพธิ์ตำบลพระยาทต อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี

พระเจริญฐมฺวุฑฺโฒ (สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2553) กล่าวว่า ผู้สอนอ่าน อักษรธรรมล้านนาหรือตัวยวน คือ นายเอียง คำต๊ิบ ผู้เป็นโยมพ่อต่อมาเมื่อพระเจริญ ฐมฺวุฑฺโฒ บวช จึงได้กลับมาทบทวน ฝึกอ่านและเขียนอักษรธรรมล้านนาหรือ ตัวยวนด้วยตนเอง อาศัยการฝึกอ่านจากแบบเรียน และคัมภีร์ใบลานต่างๆ ที่จารด้วย อักษรธรรมล้านนาหรือตัวยวนที่พบในวัด

การฝึกอ่านใบลานกาเผือกด้วยตนเองนั้น อาศัยลักจำทำนองการเทศน์จาก หลวงพ่อบาย ฐมฺวุฑฺโฒ พระสงฆ์ชาวไทยยวนที่อยู่ประจำวัดโพธิ์ด้วยกันในช่วงแรก ที่บวช โดยใช้เวลาในการฝึกเทศน์กาเผือกประมาณ 1 สัปดาห์ โดยหัดอ่านวันละ 1-2 หน้าลาน

เทศน์กาเผือกครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2549 ขณะบวชได้ 10 พรรษา ที่วัดโพธิ์ ตำบลพระยาทต อำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี เหตุที่ได้เทศน์ในครั้งนั้น เพราะเจ้าภาพจัดการเทศน์เป็นญาติกับพระเจริญ ธมฺมวฑฺฒโน คำต๊ิบ จึงได้รับการนิมนต์ให้เป็นผู้เทศน์ต่อมาได้รับนิมนต์ให้เทศน์กาเผือกที่วัดต่างๆ ในชุมชนไทยยวนทุกๆ ปี

1.5 ผู้ฟัง

ผู้เข้าร่วมฟังเทศน์กาเผือกส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในหมู่ 1, 2 และ 3 ของตำบลพระยาทต ประมาณ 30 คน ส่วนมากอายุ 60 ปีขึ้นไป เมื่อสอบถามถึงเรื่องกาเผือก ชาวบ้านกลุ่มนี้สามารถเล่าเรื่องกาเผือกให้ฟังได้ทั้งสิ้น ผู้วิจัยพบว่ามีเฉพาะผู้สูงอายุบางคนเท่านั้นที่เตรียมผางประทีปหรือฝ้ายตี่นกาพร้อมน้ำมันมะพร้าวเพื่อจุดบูชาขณะเทศน์มาด้วย บางคนบอกว่าปีก่อนๆ เตรียมมาจุดทุกครั้ง แต่ปีนี้เตรียมไม่ทันเนื่องจากที่บ้านประสบปัญหาน้ำท่วม

ชาวบ้านเตรียม “ฝ้ายตี่นกา” คือ ฝ้ายพันและดัดตรงกลางแยกเป็นรูปตี่นกาสามแฉก สำหรับมาร่วมฟังเทศน์และจุดบูชาตอนระหว่างเทศน์เมื่อพระสงฆ์ผู้เทศน์บอกให้จุดประทีปบูชาได้ซึ่งจะอยู่ในช่วงเนื้อเรื่องที่ว่าแม่กาเผือกมอบฝ้ายตี่นกาให้ลูกและสั่งความลูกทั้งห้าให้จุดบูชาแม่กาเผือก ดังเช่นที่ปรากฏในใบลาน ความว่า

..ผาฏิกามหาพรหม จิงเอาฝ้ายเส้นมาพันหื้อเป็นเกี้ยวดีแล้ว
จิงจักชักออกท่ากลางข้างริมแห่ง 2 ฝ้ายเหมือนกันดั่งตี่นกา 3 สุ่มกัน
หมั้นเที่ยงแล้วก็ยื่นหื้อลูกแก้วทั้ง 5 พระองค์คำจ่านำหื้อเป็นประทีปสตี
นกา ใส่ผางน้ำมันเจาะตามไท้เอาเป็นที่ไหว้และบูชา ตรลาบต่อห้าสุ
เจ้าได้ตรลัดพระยาสัพพะญเป็นพระภายหน้า

(“พระยาภาเผือก” จารโดยพระเจริญ ธมฺมวฑฺฒโนหน้า 7๗/5 – 8๓/2)

ชาวบ้านเชื่อว่า การจุดตี่นกาบูชาเสมือนเป็นการบูชาแม่กาผู้เป็นมารดาของพระพุทเจ้าทั้งห้าพระองค์ บางคนเตรียมฝ้ายตี่นกามา 5 เส้นเท่ากับจำนวนพระเจ้าห้าพระองค์ ทุกคนที่เตรียมมาจะนำมาจุดรวมกันในถาดซึ่งวางบนพื้น ด้านหน้าธรรมาสน์

ภาพที่ 7 ชาวบ้านสาธิตการพันผ้ายดตีนกา

ภาพที่ 8 ชาวบ้านร่วมกันจุดประทีปตีนกา

ในบริเวณที่จัดเทศน์มีชาวบ้านอายุต่ำกว่า 30 ปี และกลุ่มเยาวชนในชุมชนบางส่วนมาเข้าร่วมฟังเทศน์ด้วย เมื่อสอบถามได้ความว่าทุกปีจะไปเที่ยวงานลอยกระทงในเมืองแต่ปีนี้ทราบข่าวว่าทางวัดจัดพิธีอาบน้ำเพ็ญเดือนสิบสองงานขึ้นโตกและการแสดงฟ้อนรำของเยาวชนในหมู่บ้าน เพิ่มเติมจากปีที่ผ่านๆ มา เห็นว่าเป็นงานใหญ่ในชุมชนเพราะมีการประชาสัมพันธ์ให้มาร่วมงานอย่างต่อเนื่อง จึงต้องการมาร่วมงานด้วย

ในส่วนของการเทศน์กาเผือก กลุ่มเยาวชนในชุมชนส่วนมากจะตอบตรงกันว่าไม่เคยเข้าร่วมฟังเทศน์กาเผือก ทราบจากผู้สูงอายุที่บ้านเพียงว่า ทางวัดจะจัดเทศน์ช่วงหัวค่ำในวันเพ็ญเดือนสิบสองหรือวันลอยกระทงของทุกปีบ้างที่ตอบว่าเคยได้ยินพ่อแม่เล่าให้ฟังว่าเทศน์เกี่ยวกับแม่กาเผือกและต้องจุดประทีปดินกานูชาด้วย

เมื่อสอบถามถึงประเพณีเทศน์กาเผือกในชุมชนไทยวนที่วัดอื่นๆ ผู้สูงอายุในหมู่บ้านให้ข้อมูลตรงกันว่าสมัยก่อนมีจัดกันทุกวัด แต่ปัจจุบันแทบจะไม่เหลือแล้ว เพราะไม่มีพระเทศน์ทั้งวัดต้นตาล วัดท่าช้าง หรือแม้แต่ที่วัดพระยาทเอง เมื่อก่อนจะมีคนเฒ่าคนแก่มารักษาศีลที่วัด คนมาร่วมฟังเทศน์จำนวนมาก ใครไม่ได้มาวัดก็จะจุดประทีปบูชาที่บ้าน บางคนเตรียมฝ้ายดินกาเท่ากับจำนวนลูกหลานในบ้านเพื่อให้ได้อานิสต์กันถ้วนหน้าทั้งครอบครัว ถ้ามาวัดไม่ได้ก็จุดอยู่ที่บ้านเพื่อบูชาได้เช่นกัน สมัยก่อนไม่มีไฟฟ้า เมื่อชาวบ้านจุดประทีปบูชาแล้ว ทั้งวัดและบ้านก็สว่างไสวสวยงาม

ภาพที่ 9 ประทีปดินกา

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับประเพณีเทศน์กาเผือกของชาวไทยวนอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี ทำให้เห็นว่าการฟังเทศน์กาเผือกและจุดประทีปบูชามุ่งเน้นการบูชาและรำลึกถึงแม่กาเผือกผู้เป็นมารดาของพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ ซึ่งเป็นความเชื่อที่สืบทอดในชุมชนไทยวนในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรีคู่กับคัมภีร์เทศน์เรื่องกาเผือกมานานแล้ว

2. ประเพณีเทศน์กาเผือกสืบทอดวรรณกรรมเรื่องกาเผือก

ประเพณีเทศน์กาเผือกมีบทบาทในการสืบทอดวรรณกรรมเรื่องกาเผือกของชาวไทยยวนในอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรีให้คงอยู่ถึงปัจจุบันทั้งในแง่วรรณกรรมลายลักษณ์ที่ทำให้เกิดการจารใบลานเรื่องกาเผือกในชุมชน และแง่วรรณกรรมมุขปาฐะที่พระสงฆ์ใช้เทศน์เป็นสำเนียงยวนให้ชาวบ้านฟัง รวมถึงเรื่องกาเผือกที่เล่าเป็นนิทานในชุมชนให้ยังสืบทอดต่อไป

จากการสำรวจวัดต่างๆ ในชุมชนชาวไทยยวน อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี พบต้นฉบับใบลานเรื่องกาเผือกจำนวน 6 ฉบับ ในจำนวนทั้งหมดนี้เป็นใบลานฉบับที่เคยใช้ในการเทศน์ในประเพณีเทศน์กาเผือกถึง 5 ฉบับ เหตุที่มีการคัดลอกเพิ่มเติมนั้นเนื่องจากพระสงฆ์ต้องนำใบลานเรื่องกาเผือกไปใช้เทศน์กาเผือกในชุมชนให้เหมาะสม ตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป จะเห็นได้ว่าการที่พระสงฆ์ได้รับนิมนต์ไปเทศน์ที่วัดต่างๆ ในชุมชน เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่า จนเกิดความสนใจที่จะสืบทอดวรรณกรรมใบลานเรื่องกาเผือก เป็นการเผยแพร่และรักษาวรรณกรรมของตนให้ยังคงอยู่ในชุมชนดังเช่น “พระยาภาณุ” ที่จารโดยพระเจริญธมฺมวฑฺฒ์ซึ่งจารขึ้นใหม่โดยตัดความจากต้นฉบับ “พระยาภาณุ” ที่จารโดยผู้ใหญ่ทา บุญธรรม เพื่อความเหมาะสมด้านเวลาและความสะดวกในการเทศน์

นอกจากนี้ การสืบทอดวรรณกรรมพุทธศาสนาในอดีตนั้น สืบทอดและดำรงอยู่ได้ด้วยศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องการถวายหนังสือเป็นธรรมทานที่ทำให้ได้รับอานิสงส์อย่างมาก (อาทิตย์ ชีรวณิชย์กุล, 2552: 170) แม้ไม่มีหลักฐานว่าชาวไทยยวนที่อำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี สามารถแต่งคัมภีร์ใดๆ ได้ แต่คนไทยยวนที่เส้าไห้ในอดีตก็สามารถสืบทอดคัมภีร์ต่างๆ ตามที่ปรากฏในวัดหลายแห่งในชุมชน โดยเมื่อได้ต้นฉบับคัมภีร์ต่างๆ มาแล้ว ก็มีการจดจำ เล่าต่อ และนำมาคัดลอกต่อๆ กันมาโดยขอให้พระสงฆ์และปราชญ์ของชุมชนที่อ่านและเขียนด้วยวนหรืออักษรธรรมล้านนาได้ เมื่อถึงเดือนสี่หรือเดือนมีนาคมซึ่งเป็นช่วงจัดประเพณีสร้างหนังสือถวายวัดก็จะมีญาติโยมสร้างหนังสืออัมม์ถวายวัดโดยขอให้พระสงฆ์หรือปราชญ์ของชุมชนให้จารหนังสือเรื่องที่ต้องการถวาย ตามกำลังศรัทธาของตน เมื่อถึงวันสำคัญหรือประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีเทศน์กาเผือก รวมถึงวันพระในช่วงเข้าพรรษา พระสงฆ์ก็จะนำหนังสืออัมม์เหล่านี้มาเทศน์ให้ญาติโยมฟังเพื่อเป็นการเผยแพร่วรรณกรรมศาสนาเหล่านี้ และอบรมสั่งสอนศีลธรรมให้แก่ชาวบ้าน

จะเห็นได้ว่าประเพณีสร้างหนังสือและประเพณีเทศน์หนังสือ ช่วยให้ชุมชนไทยวนแห่งนี้ สืบทอดวรรณกรรมของตนไว้ได้

การที่ผู้วิจัยพบต้นฉบับเรื่องกาเผือก จำนวน 6 ฉบับในปัจจุบัน อาจเป็นเพราะ ใบลานสูญหายหรือถูกทำลายด้วยความไม่รู้ไปบ้าง อย่างไรก็ตาม การจดจำและคัดลอกต่อๆ กัน การสร้างหนังสือถวายวัด รวมถึงประเพณีเทศน์กาเผือก นอกจากจะแสดงให้เห็นความศรัทธาในพุทธศาสนาของชาวบ้าน ยังสะท้อนให้เห็นบทบาทของประเพณีที่ช่วยรักษาวรรณกรรมของชุมชน

นอกจากประเพณีเทศน์กาเผือกจะช่วยรักษาวรรณกรรมเรื่องกาเผือกในรูปแบบลายลักษณ์อักษรที่พบใบลานฉบับต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีบทบาทในการสืบทอดวรรณกรรมมุขปาฐะทั้งสำเนียงยวนที่พระสงฆ์เทศน์เรื่องกาเผือกให้ชาวบ้านฟัง และเรื่องกาเผือกที่เล่าเป็นนิทานในชุมชนให้ยังคงอยู่ เพราะชุมชนยังรับรู้เรื่องราวและมีความเชื่อเรื่องแม่กาเผือกผ่านประเพณี แม้ไม่ได้เป็นผู้อ่านแต่การเป็นผู้ฟัง และนำไปเล่าหรืออธิบายให้ลูกหลานฟัง ก็เป็นการช่วยสืบทอดวรรณกรรมเรื่องกาเผือกได้อีกทางหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า ทั้งประเพณีและตัวบทวรรณกรรมที่ใช้ในประเพณีเทศน์ ต่างก็มีความสำคัญซึ่งกันและกัน หากไม่มีความเชื่อที่อธิบายผ่านวรรณกรรมก็อาจไม่เกิดประเพณีการเทศน์ในขณะเดียวกันหากไม่มีประเพณีการเทศน์ ตัวบทที่มีอยู่ก็อาจจะไม่ได้ถูกนำมาใช้ไม่มีการคัดลอกเพิ่มเติม ไม่มีการเผยแพร่ ก็คงอยู่ในรูปใบลานต่อไป และในที่สุดก็อาจสูญหายไปดังเช่นที่ผู้วิจัยพบข้อมูลในวัดต่างๆ ว่าวัดเหล่านี้เคยมีใบลานเรื่องกาเผือก แต่คาดว่าสูญหายไปแล้วเนื่องจากการจัดประเพณีเทศน์กาเผือกมานาน

เมื่อชุมชนไทยวนยังสืบทอดประเพณีเทศน์กาเผือก วรรณกรรมเรื่องกาเผือกก็เสมือนกับมีชีวิตขึ้นมาด้วย เมื่อวรรณกรรมที่บันทึกด้วยภาษาไทยวนยังอยู่ ก็จะส่งผลให้สามารถรักษาสำเนียงการเทศน์กาเผือกแบบยวนไว้ได้ นับได้ว่า ประเพณีเทศน์กาเผือกมีบทบาทในการสืบทอดวรรณกรรมเรื่องกาเผือกของชาวไทยวนในอำเภอเส้าไห่ จังหวัดสระบุรีให้คงอยู่ถึงปัจจุบัน

บทส่งท้าย

ประเพณีเทศน์กาเผือกและจุดประทีปตี่นงามุ่งเน้นการบูชาและรำลึกถึงแม่กาเผือกผู้เป็นมารดาของพระพุทธเจ้าทั้ง 5 พระองค์ เป็นความเชื่อของชาวล้านนาที่สืบทอดในชุมชนไทยวนในอำเภอเส้าให้ จังหวัดสระบุรีซึ่งหากพระสงฆ์ยังเทศน์ได้ ชุมชนยังมีวรรณกรรม และชาวบ้านยังมีความเชื่อ ประเพณีเทศน์กาเผือกที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวไทยวนก็สามารถสืบทอดต่อไปได้

การวิจัยครั้งนี้นอกจากจะช่วยกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญของวรรณกรรม ความเชื่อ และประเพณีของตน เพื่อจะได้ช่วยกันดูแลรักษาสมบัติเดิมของตนต่อไปแล้วยังเป็นการรวบรวมและบันทึกองค์ความรู้ด้านประเพณีของชุมชนเพื่อช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรมนี้ไว้ดังที่ สุกัญญา สุจนายา (2555: 105-106) กล่าวว่า “...การที่วัฒนธรรมจะดำรงอยู่ได้ มิใช่ศึกษาวิจัยด้วยการทดลองทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ของตะวันตกเพื่อเข้าใจวัฒนธรรมและสังคมไทยเท่านั้น หากการรักษาองค์ความรู้ที่เหลืออยู่ไว้ให้ได้มากที่สุด ด้วยวิธีการรวบรวมจากผู้รู้ในชุมชน บันทึกข้อมูล วิเคราะห์วิจัยให้เข้าใจในแก่นขององค์ความรู้ และสังเคราะห์คุณค่าเพื่อนำไปสู่การสืบทอดที่ยั่งยืนต่อไป ก็เป็นวิธีการที่สำคัญเช่นเดียวกัน”

เอกสารอ้างอิง

- ดวงหทัย ลือดัง. (2554). *การสืบทอดประเพณีเทศกาลเผือกในชุมชนไทยยวน อำเภอสงขลา จังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. (2545). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- พระเจริญ ธมฺมวฑฺฒโศคำต๊ีบ. (2549). *ใบลานเรื่องพระยาภาณุเพือก*.
- พระเจริญ ธมฺมวฑฺฒโศ คำต๊ีบ, *สัมภาษณ์*, 1 พฤษภาคม 2553 และ 12 ธันวาคม 2553.
- พาน แก้วประสม, *สัมภาษณ์*, 21 พฤศจิกายน 2553.
- พิเนตร น้อยพุทธา. (2542). “ไทยยวนในจังหวัดสระบุรี.” *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม 6*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- พิเนตร น้อยพุทธา, *สัมภาษณ์*, 3 พฤษภาคม 2553.
- มงคล ฟุ้งสุข, *สัมภาษณ์*, 1 พฤษภาคม 2553.
- โรงเรียนเสนาให้ “วิมลวิทยานุกูล”. (2528). *วัฒนธรรมคนยวนเสนาให้*. สระบุรี: โรงเรียนเสนาให้ “วิมลวิทยานุกูล”.
- สุกัญญา สุธงษา. (2555). *ผู้สืบทอดเป็นผู้ถือครอง มิใช่เจ้าของภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม*. ไทยศึกษา, ปีที่ 8 (ฉบับที่ 2), 97-121.
- อภิรักษ์ เกษมผลกุล. (2552). *ตำนานพระศรีอารียในสังคมไทย: การสร้างสรรค์และบทบาท*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาทิตย์ ชีรวณิชย์กุล. (2552). *ทานและทาบารมี: ความสำคัญที่มีต่อการสร้างสรรค์วรรณคดีไทย พุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัจจัยที่ทำให้เกิดคำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทอาหม

The Factors Related to Assamese Loanwords in Tai Ahom Language

อนิสรา รัศมีเจริญ¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทอาหม และปัจจัยที่ทำให้เกิดคำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทอาหม ผลจากการศึกษาพบว่า มีคำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทอาหม จำนวน 290 คำ เป็นคำยืมที่เป็นชื่อเฉพาะจำนวน 173 คำ และคำยืมที่ไม่ใช่ชื่อเฉพาะจำนวน 117 คำ ด้านปัจจัยที่ทำให้เกิดคำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทอาหมมี 3 ประเด็น คือปัจจัยด้านการอพยพย้ายถิ่น ปัจจัยด้านการเมือง การปกครอง และปัจจัยด้านศาสนา

Abstract

The purpose of this study was to investigate Assamese loanwords as they appeared in the Ahom language and to study the factors that were related to loanwords initiation. Results of this study revealed that there are 290 words in Ahom language borrowed from Assamese of which 173 words belong to proper noun, 117 words belong to common noun. In addition, the study found that there are three factors related to loanwords initiation namely immigration, governance, and religion.

บทนำ

ชาวไทอาหม คือ กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งของชนชาติไทซึ่งอพยพมาจากอาณาจักรเมหาลอง ปัจจุบันคือเมืองเมหามีอาณาเขตตั้งแต่ดินแดนทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศพม่าไปถึงดินแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศจีน (เรณู วิชาติศิลป์, 2529 : 25 - 26) โดยเจ้าเสือก่าฟ้าพร้อมด้วยชาวไทอาหมได้อพยพข้ามเทือกเขาปาดไก่อ้อยู่ทางตอนเหนือของพม่าเข้าสู่ลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 ต่อมาได้ปราบชนพื้นเมืองที่อยู่บนภูเขาทั้งเหนือและใต้ลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรให้อยู่ภายใต้อำนาจ หลังจากนั้นจึงก่อตั้งอาณาจักรไทอาหมขึ้นในที่ที่เป็นแคว้นอัสสัม

¹ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ในปัจจุบัน มีอำนาจครอบครองอาณาจักรจนถึงพุทธศตวรรษที่ 24 จึงถูกอังกฤษยึดครอง และล้มราชวงศ์อาหมในพ.ศ. 2381 (จิตร ภูมิศักดิ์, 2544 : 5)

จากหลักฐานทางจารึกและเอกสารโบราณของไทยอาหมกล่าวไว้ว่า ชาวไทอาหมใช้ภาษาไทอาหมในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังมีตัวอักษรเป็นของตนเอง แต่ในช่วง 300 ปีหลังก่อตั้งราชอาณาจักร ชาวไทอาหมได้เริ่มสูญเสียภาษาของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เลิกใช้ภาษาไทอาหมในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน เนื่องจากชาวอารยันที่อยู่ในชนชั้นพราหมณ์ได้พยายามเข้าครอบงำคนไทอาหม โดยแสวงหาอำนาจจากกษัตริย์ ชำราชการ และชาวไทอาหม ด้วยวิธีการนี้จึงทำให้กษัตริย์อาหมซึ่งถือว่าเป็นผู้นำสูงสุดได้หันไปเลื่อมใสในศาสนาฮินดู จึงเป็นเหตุให้ภาษาอัสสัมซึ่งเป็นภาษาของชาวอารยันเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชาวไทอาหม

จุดเปลี่ยนครั้งยิ่งใหญ่ของภาษาไทอาหมเกิดขึ้นในสมัยของเจ้าเสือดำมา (Jaytahvaj Singh) พ.ศ. 2191 - 2206 พระองค์นับถือศาสนาฮินดู และประกาศให้ศาสนาฮินดูเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้นชาวไทอาหมจึงหันมานับถือศาสนาฮินดู นับตั้งแต่นั้นจนถึงปัจจุบัน (บรรจบ พันธุเมธา, 2504 : 27) และเมื่อคนไทอาหมเปลี่ยนไปนับถือศาสนาฮินดู จึงทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม คนไทอาหมรับเอาภาษาอัสสัมเข้ามาในชีวิตประจำวัน ดังนั้นตั้งแต่สมัยของเจ้าเสือดำมาเป็นต้นมา เอกสารภาษาไทอาหมจึงประกอบไปด้วยคำยืมภาษาอัสสัมเป็นจำนวนมาก

จากการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นพบว่าภาษาที่เข้ามามีอิทธิพลต่อภาษาไทอาหมมากที่สุดคือภาษาอัสสัม ซึ่งจัดอยู่ในตระกูลอินโดยูโรเปียน (Indo European Language Family) ซึ่งเป็นภาษาประจำรัฐอัสสัม ประเทศอินเดีย มีลักษณะเป็นภาษาที่มีวิภัติปัจจัย (Inflectional Language) จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปคำก่อนนำไปใช้

เมื่อผู้วิจัยได้ทบทวนความรู้เกี่ยวกับการยืมคำ พบว่า การที่ภาษาต่างๆ มีการยืมยืมกันนั้นเนื่องด้วยปัจจัยแตกต่างกัน ตามที่พระยาอนุมานราชธน (2549 : 87-88) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการยืมคำ ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ อิทธิพลทางศาสนา การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ความเจริญทางการศึกษา และความนิยมของประชาชน

นอกจากนี้ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2531) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการยืมภาษา ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับเชื้อชาติ สัญชาติ และที่อยู่ตามสภาพภูมิศาสตร์ เช่น ดินแดนใกล้ชิดกัน การแต่งงานข้ามเชื้อชาติ เป็นต้น ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์

การอพยพโยกย้าย บังคับด้านการค้า บังคับทางศาสนา บังคับด้านเทคโนโลยี ตลอดจนความรู้ทางวิชาการเฉพาะอย่างของชาติที่เจริญแล้ว และบังคับด้านการศึกษา เช่นการศึกษาในระดับสูงจำเป็นต้องใช้ภาษาต่างประเทศประกอบ หรือต้องใช้ตำราที่เขียนโดยใช้ภาษาต่างประเทศโดยตรง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่า บังคับใดบ้างที่ทำให้เกิดคำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทย

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาบังคับที่ทำให้เกิดคำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทย

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ พงศาวดารไทอาหม เล่ม 1 และเล่ม 2 ถ่ายถอดและแปลโดยเรณู วิชาศิลป์ (2539) และ Ahom Buranji ของ Rai Sahib Golap Chandra Barua (1989)
2. ตำราทางพิธีกรรมและโหราศาสตร์ ได้แก่ ตำราดวงดาวไทอาหม เอกสารสะเดาะเคราะห์ ลำนวนแปลและเรียบเรียงโดย B.J. Terwiel และเรณู วิชาศิลป์ (2529)
3. พจนานุกรม คือ พจนานุกรมไทอาหม - ไทย ของศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร (2534)

ผลการศึกษา

ในการศึกษาบังคับที่ทำให้เกิดคำยืมภาษาอัสสัมเข้ามาใช้ในภาษาไทย พบว่ามี 3 ประเด็น คือ บังคับทางด้านการอพยพย้ายถิ่นฐาน บังคับด้านการเมือง การปกครอง และบังคับด้านศาสนา มีรายละเอียดดังนี้

1. บังคับด้านการอพยพย้ายถิ่นฐาน

เจ้าเสือก่าฟ้าเป็นลูกของเจ้าช้างใหญ่กับนางเมืองดอกคำแสงซึ่งเป็นน้องสาวของเจ้าหลวงปามิวปง (ขุนผางคำ) ที่ปกครองอาณาจักรเมากหลง โดยอาณาจักรนี้ครอบคลุมเมืองนา เมืองจันตา เมืองตี เมืองฮิม เมืองแจ้ฟาง เมืองขวาน เมืองซา และเมืองย่า เจ้าหลวงปามิวปงมีลูกสาวคือ นางแยคำหลง นางอีคำแหลง นางอำมมอ และนางแสงไ้อ้ แต่ไม่มีลูกชายสืบสกุลจึงนำเจ้าเสือก่าฟ้ามาชุบเลี้ยง โดยคาดหวังจะให้ป็นเจ้าปกครองเมืองเมากองต่อไป แต่หลังจากนั้น เมียของเจ้าหลวงปามิวปงได้ให้กำเนิดเจ้าหลวงเสือกัวงฟ้า ซึ่งเป็นลูกของนางกับเจ้าฟ้าดอกคำแดง และเมื่อเจ้าหลวงปามิวปงตาย เจ้าเสือกัวงฟ้าจึงขึ้นปกครองอาณาจักรโดยการสนับสนุนจากขุนนาง

ผู้ใหญ่ ทำให้ผู้ที่สนับสนุนเจ้าเสือก่าฟ้าไม่พอใจ และเกิดปัญหาการแย่งชิงอำนาจ ทำให้บ้านเมืองไม่สงบสุข

ด้วยเหตุนี้ในปี พ.ศ. 1758 เจ้าเสือก่าฟ้าจึงนำคนจำนวนหนึ่งซึ่งตามตำนานกล่าวไว้ว่า มีกษัตริย์ 1 พระองค์ ขุนนาง 8 คน ช้าง 2 เชือก ม้า 300 ตัว ประชากรประมาณ 9,000 คน รวมทั้งสตรีและเด็ก อพยพเข้ามารัฐกามรูป ประเทศอินเดีย ด้วยการข้ามภูเขาปาดไกซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของพม่า โดยสู้รบกับกลุ่มชนเผ่าต่างๆ เป็นเวลา 13 ปี และในปี พ.ศ. 1771 เจ้าเสือก่าฟ้าได้สถาปนาตนเองขึ้นเป็นเจ้าปกครองอาณาจักรไทอาหม ปัจจุบันคือรัฐอัสสัม คนไทอาหมจะอาศัยอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำพรหมบุตร ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ทางตอนบนของรัฐอัสสัมในเขตเมืองสิปสาคร์ ซึ่งในอดีตเคยเป็นเมืองศูนย์กลางของอาณาจักรไทอาหม เมืองดิบรุการ์ จอร์หัต และลักซิมปุร

ชาวไทอาหมอพยพมาจากอาณาจักรเมหาลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในรัฐอัสสัม ทำให้ต้องมีการยืมคำภาษาอัสสัมมาใช้ในภาษาไทอาหมเพราะในภาษาไทอาหมไม่มีคำที่ใช้เรียกชื่อสถานที่เหล่านี้ คนไทอาหมจะเรียกชื่อเมืองด้วยภาษาไทอาหม เช่น เมืองรี เมืองรำ เมืองซอน และเมืองเมหาลง เมื่อต้องการเรียกชื่อสถานที่หรือชื่อเมืองในดินแดนนี้ คนไทอาหมจึงต้องเรียกตามคำที่ชนพื้นเมืองใช้อยู่ เพื่อจะได้สื่อสารกันได้เข้าใจ โดยภาษาที่ชนพื้นเมืองใช้คือ ภาษาอัสสัม ซึ่งมีลักษณะเป็นคำหลายพยางค์ เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทอาหมจะมีการใช้ 2 แบบ คือ การทับศัพท์ และการปรับเปลี่ยนบางพยางค์ให้เข้ากับภาษาไทอาหม คำยืมที่เกิดจากการทับศัพท์ เช่น

ในบริบท “มาสู้มาบ่องเมืองบ้านเมเชลี” (อาหมบุรานจี 268)

คำยืม เมเชลี มาจากภาษาอัสสัมว่า เมเชลี เป็นชื่อหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ที่ตำบลจอร์หัต รัฐอัสสัม ในอาหมบุรานจิกกล่าวถึงหมู่บ้านนี้ว่า เป็นชื่อหมู่บ้านของพวกตีมีสามีขุนชัยสิงห์ปกครองหมู่บ้านนี้ได้ถูกพม่ารุกราน จนทำให้ขุนชัยสิงห์ต้องไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าเสือก่าฟ้า

ในบริบท “เจ้าฟ้าพ่อลูกมาคีนเจ้มารังกี อยู่สี่ห้าคีนแล้ว” (อาหมบุรานจี 16 ก/4)

คำยืม มารังกี มาจากภาษาอัสสัมว่า มารังกี ในอาหมบุรานจี กล่าวถึงเจ้มารังกี เป็นพระราชวังตั้งอยู่ที่เมืองมารังกี เป็นที่อยู่ของเจ้าฟ้าเสือก่าฟ้าแห่งเมือง

สำหรับคำยืมที่มีการปรับเปลี่ยนบางพยางค์ให้เข้ากับภาษาไทอาหม เช่น

ในบริบท “ในสายจำผิงจึงว่ายน้าภอระลีเสียแล้ว ล่องกาไปเซาตามคูอาหะตีหันแล้ว” (อาหมบุรานจี 56 ก)

คำยืม คูอาหะตี มาจากภาษาอัสสัม เคหาฏี ซึ่งเป็นเมืองสำคัญของรัฐอัสสัม เป็นประตูลู่อัสสัม ในอาหมบูรานจี กล่าวถึงเมืองนี้ว่า เป็นเมืองที่มีแม่น้ำพรหมบุตรไหลผ่าน ในสมัยเจ้าฟ้าเสือแสงมีการตั้งค่ายที่เมืองนี้ เพื่อใช้ทำสงครามกับผัง (เบงกอล)

ในบริบท “วันดับเป่าเจ้าฟ้าว่ายตีเลาไปมอหนีปรอยตามน้ำกอรา” (อาหมบูรานจี 59ข/7)

คำยืม มอหนีปร มาจากภาษาอัสสัมว่า มณีปร ซึ่งแต่เดิมคนไทอาหมเรียกเมืองแห่งนี้ว่า กระแซ (สันนิษฐานว่ามาจาก กาดแสง เนื่องจากเป็นตลาดที่ขายอัญมณี)

ในงานวิจัยพบคำยืมภาษาอัสสัมที่ใช้เรียกชื่อภูเขาและแม่น้ำ เนื่องจากรัฐอัสสัมตั้งอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย มีลักษณะทางกายภาพค่อนข้างซับซ้อน อันประกอบไปด้วย ภูเขาและที่ราบลุ่มแม่น้ำพรหมบุตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบริมแม่น้ำพรหมบุตร ทางด้านเหนือและตะวันออกเป็นเทือกเขาหิมาลัย และมีที่ราบสูงหลายแห่ง เช่น ที่ราบสูงบาร์ค ที่ราบสูงการ์บี และที่ราบสูงบาเรล มีภูเขาสูงทางตอนใต้ วางตัวในแนวตะวันตก (ดาร์ฟล อินทร์จันทร์, 2545 : 38) ด้วยลักษณะทางกายภาพเช่นนี้ รัฐอัสสัมจึงถูกเรียกว่า Blue hill หรือ ภูเขาสีฟ้า เนื่องจากมีภูมิประเทศที่รายล้อมไปด้วยภูเขาและแม่น้ำ เมื่อคนไทอาหมอพยพเข้ามาอยู่จึงจำเป็นต้องเรียกชื่อภูเขาและแม่น้ำตามคนพื้นเมือง ตัวอย่างคำยืมภาษาอัสสัมที่เป็นชื่อภูเขา เช่น

ในบริบท “ไหยัดขามารับเซาที่ดอยมोनือา” (อาหมบูรานจี 101 ก/1)

คำยืม มอนือา มาจากภาษาอัสสัมว่า มนียา ตั้งอยู่ที่ตำบลกามรูป ในอาหมบูรานจีกล่าวถึงดอยนี้ว่า เป็นสถานที่ตั้งหมู่บ้านของคนไทอาหม และเป็นหมู่บ้านที่ถูกผังโจมตี

ในบริบท “ผู้กวานโกสิตะกวดพายถึงที่ดอยรังคฆรอยู่กอย” (อาหมบูรานจี 304)

คำยืม รังคฆร มาจากภาษาอัสสัมว่า รงคฆร ตั้งอยู่ในหมู่บ้าน นาวกอน (Nowgaon) ในอาหมบูรานจี กล่าวถึงดอยนี้ว่าเป็นดอยสูง เหมาะสำหรับการหลบซ่อนตัวของข้าศึก หรือกบฏ

ตัวอย่างคำยืมภาษาอัสสัมที่เป็นชื่อแม่น้ำ เช่น

ในบริบท “มีรีก่าเสียนาคาจึงจักก่าพ่ายก่าข้ามน้ำแควฮอนฮีรีไป” (อาหมบูรานจี 146 ข/6)

คำยืม ธอนทรี มาจากภาษาอัสสัมว่า ธนทรี เป็นแม่น้ำสายหลักในเขตจอร์หัต รัฐอัสสัม และเมืองตีมาปุร รัฐนาగాแลนด์ มีความยาว 352 กิโลเมตร ไหลจากทิศใต้ ไปทางทิศเหนือ แล้วไหลไปรวมกับแม่น้ำพรหมบุตร ในอาหมบูรานจิกกล่าวถึงแม่น้ำนี้ว่า เป็นแม่น้ำที่กั้นดินแดนของเผ่านาคากับเผ่ามีรี

ในบริบท “ห้ามือถึงข้ามน้ำควยมูนาไปก่า” (อาหมบูรานจี 49 ข/4)

คำยืม ยมูนา มาจากภาษาอัสสัมว่า ยมูนา เป็นแม่น้ำสายหลักของบังกลาเทศ และเมื่อไหลผ่านประเทศอินเดียเรียกว่าแม่น้ำพรหมบุตร

สำหรับคำยืมที่เป็นชื่อสระน้ำที่เกิดจากแรงงานคนขุดขึ้น ชาวไทอาหมเรียกว่า น้ำขุม ตรงกับคำว่า สาครในภาษาอัสสัมในข้อมูลพบว่ามีการใช้คำว่า น้ำขุม และคำว่าสาครคู่กันเพื่อทำให้มีความหมายชัดเจนขึ้น

ในบริบท “พ้อยไล่จั่งให้อยู่ที่น้ำขุมยอยหาคระหลวงช่วงคำแล” (อาหมบูรานจี 278)

คำยืม ยอยหาคระ มาจากภาษาอัสสัมว่า ชยสาคร เป็นสระน้ำที่สร้างขึ้นในสมัยของรุทรสิงห์ เพื่อระลึกถึงพระมารดา ที่ชื่อว่า สาติ ชัยมอติ เป็นสระน้ำขนาดใหญ่ที่สุดในอินเดียที่ใช้แรงงานมนุษย์ขุด มีพื้นที่ 800 ไร่

ในบริบท “น้ำขุมอันใหม่จ่าชื่อให้รูตรอหะคอ” (อาหมบูรานจี)

คำยืม รูตรอหะคอ มาจากภาษาอัสสัมว่า รุทราศร ตั้งอยู่ห่างจากสิฟสาคร 8 กิโลเมตร ถูกสร้างขึ้นในสมัยกษัตริย์ลักษมีสิงห์ ในปี 1773

นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการอพยพย้ายถิ่นฐานยังมีผลต่อการยืมคำภาษาอัสสัมที่เป็นชื่อชนเผ่า ซึ่งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้บันทึกไว้ว่า “เจ้าเสือก่าฟ้า” ได้พาคนไทอาหมเข้ามาสู่ดินแดนกามรูป และได้รวบรวมเผ่าพื้นเมืองเผ่าเล็กเผ่าน้อยที่อ่อนแอกว่า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการยืมคำภาษาอัสสัมที่ใช้เรียกชนเผ่าต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในอัสสัม โดยมีการใช้คำเรียกชนเผ่าตามหลังชื่อบุคคลเพราะชื่อบุคคลในภาษาอัสสัมมีซ้ำกัน ต้องเจาะจงด้วยว่าเป็นคนชนเผ่าใด เช่น

ในบริบท “เราก็ปลงเครื่องเคราให้รำนีควรอเด” (อาหมบูรานจี 112 ก/4)

คำยืม ควรอ ในภาษาอัสสัมเรียกว่า คาโร เป็นชื่อชนเผ่า ในบริบทนี้จึงหมายถึงคนชौरานี่ซึ่งเป็นคนเผ่าคาโร

ในบริบท “หุงถึงออกศึกปาหัวเมือง ดอฟาลาข้า” (อาหมบูรานจี 323)

คำยืม ดอฟาลา ในภาษาอัสสัมเรียกว่า โดฟาลา เป็นชื่อชนเผ่า ในบริบทนี้จึงหมายถึง ข้าทาสที่คนเผ่าโดฟาลา

2. ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

ระบบการปกครองของชาวไทอาหมเป็นสังคมศักดินา ที่มีร่องรอยแห่งชุมชนบุพกาล และอีกด้านหนึ่งก็อยู่ภายใต้สถาบันรัฐ ลักษณะของชุมชนบุพกาลปรากฏในคำที่ใช้เรียกตำแหน่งทางราชการของไทอาหมหลายตำแหน่ง เช่น คณะขุนนางเรียกว่า “ปอยเถ้าทั้งเมือง” ซึ่งได้แก่ ตำแหน่งเถ้าเมืองหลวง (Bar Gohain) ผู้แก่ (Barua) เป็นต้น

ส่วนอีกด้านหนึ่งของสถาบันรัฐก็ก่อตัวขึ้นโดยอำนาจอยู่ในมือของเจ้าฟ้าและขุนนาง เจ้าฟ้าเป็นผู้ปกครองสูงสุด มีสามเจ้าผู้ครองเมืองได้แก่ เจ้าพร่องเมือง เจ้าถุมหลวง เจ้าสิงหลวงเป็นที่ปรึกษาเจ้าฟ้า อีกทั้งยังมีขุนนางตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ผู้แก่หลวง ผู้กวานหลวง ผู้กินเมือง หัวเห็ง หัวปาก หัวขาว และหัวสิบ (ฉัตรทิพย์ และเรณู, 2538 : 67)

เมื่อชาวไทอาหมขยายอำนาจลงไปทางอัสสัมตอนล่าง ซึ่งมีการปกครองแบบกษัตริย์ มีพราหมณ์ซึ่งอยู่ในวรรณะสูงเป็นที่ปรึกษาทางพิธีกรรม จึงทำให้ได้รับการปกครองแบบฮินดูเข้ามาผสม โดยตำแหน่งบางตำแหน่งจะใช้ชื่อฮินดู (ฉัตรทิพย์ และเรณู, 2538 : 68) ดังนั้นในอาหมโบราณจึง โดยเฉพาะตั้งแต่ช่วงสมัยของเจ้าเสือใหญ่ ฟ้างำเมืองเป็นต้นไป จะพบคำยืมภาษาอัสสัมที่เป็นชื่อตำแหน่งขุนนางที่มาจากภาษาอัสสัมโดยจะใช้ควบคู่กับคำไทอาหม สาเหตุที่ต้องใช้ควบคู่กันเพราะอาหมโบราณก็เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่เป็นสมบัติถ่ายทอดไปยังผู้สืบสกุล ซึ่งในช่วงหลังผู้สืบสกุลของคนไทอาหมใช้ภาษาอัสสัมในการติดต่อสื่อสาร อีกทั้งมีข้อจำกัดของการอ่านภาษาไทอาหม คือ คำหนึ่งคำในภาษาไทอาหมสามารถอ่านได้หลายอย่าง เช่น คำว่า เก สามารถอ่านได้หลายอย่าง เช่น แก่ หมายถึง บรรดาศักดิ์อย่างหนึ่ง คนใหญ่ คนโต (แก่บ้าน) แก้ว หมายถึง เปิด แผลออกไป เกลี้ย และแก หมายถึง คนเฒ่า ดังนั้น การเขียนคำบอกตำแหน่งที่เป็นภาษาอัสสัมควบคู่กับคำไทอาหม จะทำให้ผู้อ่านอาหมโบราณเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ถูกต้องแม่นยำขึ้น เช่น ใช้คำว่า ผู้แก่ ควบคู่กับ เบารูอา ในบริบท “ผู้แก่มอไลมริอาเบารูอา” (อาหมโบราณจี 380)

ปัจจัยทางด้านการเมืองการปกครองทำให้เกิดคำยืมภาษาอัสสัมเข้ามาใช้ในภาษาไทอาหมจำนวนมาก มีการยืมคำภาษาอัสสัมมาใช้เป็นพระนามเจ้าฟ้า ราชวงศ์ลงมาถึงตำแหน่งขุนนาง เช่น

2.1 พระนามเจ้าฟ้าของไทยาหม

เมื่อครั้งไทยาหมตั้งถิ่นฐานในอาณาจักรเมหาหลวง พระนามเจ้าฟ้าจะใช้ภาษาไทยาหม เช่น เสือก่าฟ้า เสือบินฟ้า เสือข้ามฟ้า เป็นต้น เมื่อย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่รัฐอัสสัมการตั้งพระนามเจ้าฟ้าจะเปลี่ยนไปคือมีการตั้งพระนามด้วยภาษาอัสสัม เจ้าฟ้าของไทยาหมพระองค์แรกที่ยอมรับการตั้งพระนามด้วยภาษาอัสสัม คือ เจ้าเสือหมฟ้า ซึ่งมีพระนามเป็นภาษาอัสสัมถึง 2 ชื่อ คือ สวรรคนารายัน และดิอิงเกียรอยา (Gait Edward, 1933 : 87)

พระนามเจ้าฟ้าไทยาหมที่ปกครองในช่วง 300 ปี แรกมีพระนามเป็นภาษาไทยาหม โดยมีคำว่า “เสือ” ที่มีนัยบ่งบอกถึงความเป็นผู้นำที่มีความกล้าหาญ และมีคำว่า “ฟ้า” ปรากฏอยู่ในชื่อ เช่น เจ้าหลวงเสือก่าฟ้า เจ้าหลวงเสือใต้ฟ้า เจ้าเสือปาดฟ้า เจ้าเสือแรมฟ้า และเจ้าเสือใหญ่ฟ้าจำเมือง เป็นต้น

ส่วนในช่วงการปกครอง 300 ปีหลัง เจ้าฟ้ามีพระนามที่เป็นทั้งคำไทยาหมและคำอัสสัม เนื่องจากเจ้าฟ้าหันไปนับถือศาสนาฮินดูตามคำแนะนำของพราหมณ์ ทำให้ภาษาอัสสัมซึ่งเป็นภาษาของพวกอารยันเข้ามามีบทบาทกับคนไทยาหมมากขึ้น ดังนั้นเจ้าฟ้าจึงมีพระนามเป็นภาษาอัสสัมควบคู่กับภาษาไทยาหม นอกจากนี้เจ้าฟ้าบางพระองค์มีเฉพาะพระนามที่มาจากภาษาอัสสัมเท่านั้น เช่น เจ้าฟ้าปรัณฑรสิงห์ เป็นต้น

สำหรับพระนามเจ้าฟ้าที่มาจากภาษาไทยาหมที่ใช้คำว่า “เสือ” ปรากฏอยู่ในพระนามจะเปลี่ยนเป็นคำว่า “สิงห์” ซึ่งในภาษาอัสสัมมีความหมายโดยนัยว่า วีรบุรุษ เมื่อใช้เป็นคำยืมจะเขียนเป็นภาษาไทยาหมว่า “หิง” เช่น

ในบริบท “ในเดือนนี้จำช่องโสปาปุมนาให้พระนามเจ้าฟ้าลัซมีหิง” (อาหมบุรานจี 273)

คำยืม ลัซมีหิง มาจากภาษาอัสสัมว่า ลกษมีสิงหุ เป็นชื่อของเจ้าเสือใหญ่ฟ้าจำเมือง

ในบริบท “เจ้าเสือซุงฟ้า ภูลาว่า รุดตอหิง” (Ahom Buranji : 4)

คำยืม รุดตอหิง มาจากภาษาอัสสัมว่า รุฑรสิงหุ เป็นชื่อของเสือซุงฟ้า

ในบริบท “ลูกมันเจ้าเสือตอนฟ้า ภูลาว่า หืออาหิง” (Ahom Buranji : 5)

คำยืม หืออาหิง มาจากภาษาอัสสัมว่า คิวสิงหุ เป็นชื่อของเสือตอนฟ้า

2.2 พระนามของกษัตริย์อินเดียที่มาจากราชวงศ์โมกุล

การเรียกพระนามของกษัตริย์อินเดียที่มาจากราชวงศ์โมกุลซึ่งนับถือศาสนาอิสลามจะปรากฏร่วมกับคำว่า “ผัง” ซึ่งเป็นคำเรียกชนเผ่าเบงกอล เช่น

ในบริบท “เดือนสิบจำ ขุนผังสาทยาหอ...ไว้บัน” (อาหมบุรานจี 76ข/6)

คำยืม สาทยาหอ มาจากภาษาอัสสัมว่า สาซาหาน เป็นกษัตริย์ลำดับที่ 5 แห่งราชวงศ์โมกุล ปกครองอินเดียปี ค.ศ. 1628 -1658 ในอาหมบุรานจีก้าวถึง สาทยาหอว่าเป็นกษัตริย์ของผังที่มีอำนาจมากเพราะปกครองทั้งประเทศอินเดีย

ในบริบท “พ้อยขุนผังออรองสว่าที่สันดรกันทลีเด (อาหมบุรานจี 97ก)

คำยืม ออรองสา มาจากภาษาอัสสัมว่า ออรองสา เป็นกษัตริย์ลำดับที่ 6 แห่งราชวงศ์โมกุล ปกครองอินเดียปี ค.ศ. 1658 - 1707

2.3 ตำแหน่งราชวงศ์และตำแหน่งขุนนางฝ่ายต่าง ๆ เช่น

ตำแหน่งรอยา มาจากภาษาอัสสัมว่า รชา หมายถึงผู้ปกครองซึ่งเป็นเชื้อสายของกษัตริย์ แต่เดิมภาษาไทยอาหมใช้คำว่า “เจ้าหลวง” ตัวอย่างชื่อเจ้าหลวงมีดังนี้

คำยืม คูอรอยา ในบริบท “คูอรรอยาผู้ 1” (อาหมบุรานจี 47 ข/4)

คำยืม บามุนรอยา ในบริบท “บามุนรอยาผู้ 1” (อาหมบุรานจี 47 ข/5)

คำยืม ลอระรอยา ในบริบท “เจ้าเสือเหล็กฟ้า ภูลาวา ลอระรอยา) (Ahom Buranji : 3)

ตำแหน่งคูหาย มาจากภาษาอัสสัมว่า โคหาอี (ออกเสียงว่า โกฮาย) ซึ่งเป็นตำแหน่งขุนนางที่สูงที่สุด ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาใหญ่ของเจ้าฟ้า เป็นตำแหน่งที่สืบทอดโดยตระกูล โดยโกฮายจะมี 3 ตำแหน่ง คือ Bura Gohain ภาษาไทยอาหมใช้คำว่า เจ้าพรองเมือง Bar Gohain ภาษาไทยอาหมใช้คำว่า เจ้าเมืองหลวง หรือภูมหลวง Barpatra Gohain ภาษาไทยอาหมใช้คำว่า เจ้าสิงหลวง

การใช้คำว่าคูหาย เมื่อนำมาใช้เป็นคำยืม จะนำมาเฉพาะคำท้าย และจะใช้คู่กับชื่อตำแหน่งในภาษาไทยอาหม เพื่อระบุว่าเป็นคูหายตำแหน่งใด เช่น

ในบริบท “พ้อยหลักนี้ขดเม็ด เจ้าสิงหลวงเกตุคูรีอาปูลาสีคูหาย” (อาหมบุรานจี 369) ในบริบทนี้ใช้คำว่า คูหาย เพื่อระบุว่าเป็นเจ้าสิงหลวง หรือ ตำแหน่ง Barpatra Gohain

ตำแหน่ง เบารูอา หรือ บอรูอา มาจากภาษาอัสสัมว่า บรูวา ตรงกับคำว่าผู้แก่ ในภาษาไทยอาหม เมื่อนำมาใช้เป็นคำยืมจะใช้คู่กัน เช่น ในบริบท “ผู้แก่มอไลหรือา เบารูอา” (อาหมบุรานจี 380) หมายถึง ผู้แก่ชื่อมอไลหรือา

ตำแหน่ง บรรณาปอติ มาจากภาษาอัสสัมว่า บรรเสนาปติ หมายถึง เสนาบดี ชั้นผู้ใหญ่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของกษัตริย์ เช่น ในบริบท “ผู้ฝ้ายบรรณาปอติ ด้วยกันใส่สคุนกะนีปอราเจ้าฟ้า” (อาหมบูรานจี 347)

ตำแหน่ง สาหับ มาจากภาษาอัสสัมว่า สาหพ หมายถึง ข้าหลวงใหญ่ ซึ่งเป็นคนของรัฐบาลอังกฤษ ทำหน้าที่ปกครองทุกส่วน เช่น ในบริบท “มันหล้าเมาพั้น ที่คำหุงถึงกอลโกตะ สาหับหลวง” (อาหมบูรานจี 378)

ในประวัติศาสตร์ของไทอาหม แสดงให้เห็นว่าชาวไทอาหมนั้นเป็นชาตินักรบอย่างแท้จริง ซึ่งเมื่ออพยพเข้ามาในดินแดนใหม่ก็สามารถรวบรวมเผ่าพื้นเมือง และตั้งเป็นอาณาจักรได้โดยเร็ว ระยะต่อมาก็ทำศึกสงครามกับชนเผ่าต่างๆ และราชวงศ์โมกุลที่ต้องการขยายอาณาจักรมายังอาณาจักรไทอาหม โดยพวกโมกุลพยายามเข้ามาตีอาณาจักรไทอาหมอยู่หลายครั้งแต่ก็ไม่สำเร็จ นอกจากนี้ไทอาหมยังสู้รบกับพวกพม่า ซึ่งพมามักจะมาแบบกองโจร เมื่อชนะก็เผาทำลายปราสาทราชวังกวาดต้อนผู้คนและทรัพย์สินกลับไปยังกรุงหงสาวดี ในสมัยบุเรงนองได้เข้ามาตีไทอาหม เจ้าเสือเดือนฟ้า หรือ พระเจ้าจันทระกัณฑ์สิงห์ก็เสด็จหนีไปอยู่เมืองกัลกัตตาและได้ขอความช่วยเหลือจากอังกฤษ โดยอังกฤษส่งกองกำลังมาช่วยรบกับพม่า และในที่สุดอาณาจักรอาหมก็ถูกยึดครองเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษในปีพ.ศ. 2369 อังกฤษได้ตั้งเจ้าฟ้าปู้รินทร์สิงห์เป็นเจ้าหลวงต่อจากเจ้าเสือเดือนฟ้า การศึกษาสงครามของไทอาหมนี้เองทำให้คนไทอาหมยืมคำภาษาอัสสัมที่เกี่ยวกับอาวุธ เช่น ดาบ ธนู มีด ปืน ปืนใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้

คำยืม ขันตารี มาจากภาษาอัสสัมว่า กตารี หมายถึง ดาบชนิดหนึ่ง ในบริบท “พ้อยฝากจำตัวหอมปาก1 ขันตารี 2 ชาว” (อาหมบูรานจี 94ข/4)

คำยืม ลิกรา มาจากภาษาอัสสัมว่า ลิกรา หมายถึง ดาบชนิดหนึ่ง ในบริบท “งาซังก็ให้มา บัดเขียวก็ให้มา บังก็ให้มา ดาบลิกราก็ให้มา” (อาหมบูรานจี 120 ก/2)

คำยืม ลีนัต มาจากภาษาอัสสัมว่า ลีนาดู หมายถึง ปืนใหญ่ (พจนานุกรมไทยอาหม - ไทย 119)

คำยืม นู มาจากภาษาอัสสัมว่า ธนู ซึ่งคำนี้แต่เดิมภาษาไทอาหมจะเรียกว่า ก่ง แต่บางบริบทจะใช้คำว่า นู เช่น ในบริบท “ได้วัวได้ควายได้หน่วยฆ้องย้าได้นูไฟของหุง” (อาหมบูรานจี 77 ข/4)

อาณาจักรไทอาหม เป็นอาณาจักรที่มีการต่อสู้อย่างยาวนาน เริ่มตั้งแต่สมัยที่เจ้าเสือก่าฟ้าอพยพพาคน ไทอาหมมาจากเมืองเมากี้ได้ต่อสู้กับพวกนาคา ตีมีสา

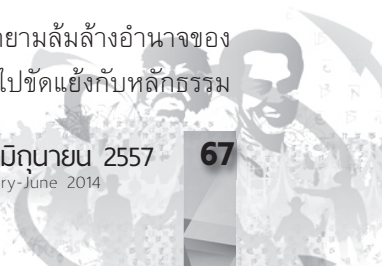
กอก พัง และพม่า รวมระยะเวลาตั้งแต่อาณาจักรอาหมก่อตั้งขึ้นโดยเจ้าเสือก่าฟ้า ในปี พ.ศ. 1771 จนเสียเอกราชให้อังกฤษในปี พ.ศ. 2369 เป็นเวลาเกือบ 700 ปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2383 อังกฤษจึงเลิกระบบกษัตริย์อาหมของแคว้นอัสสัม แล้วนำไปรวมเข้ากับอินเดีย มีข้าหลวงใหญ่มาปกครองแทนเจ้าหลวง เมื่ออังกฤษเข้ามาปกครองแล้ว บริษัทต่างๆ ของอังกฤษก็เข้ามาลงทุนทำป่าไม้ ไร่ใบชาเหมืองถ่านหิน และสร้างทางรถไฟ เชื่อมอัสสัมเข้ากับบังกลาเทศและชมพูทวีป เป็นเหตุให้ต้องนำแรงงานจากแคว้นอื่นๆ ทางอินเดียตอนใต้เข้ามาเป็นแรงงานจำนวนมาก ในที่สุดก็กลืนไทอาหมไปทีละน้อยโดยการแต่งงาน และความจำเป็นที่ต้องพูดภาษาอัสสัม และภาษาอังกฤษ

3. ปัจจัยทางด้านศาสนา

แต่เดิมชาวไทอาหมนับถือผีธรรมชาติ เช่น ฟ้า ชุนเดือน (พระจันทร์) ชุนวัน (พระอาทิตย์) และผีบรรพบุรุษ โดยชาวไทอาหมเชื่อว่าบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วจะกลายเป็นเทพารักษ์คุ้มครองรักษาบ้านเรือน และครอบครัว นอกจากนี้ ไทอาหมยังนับถือจิงก่า เลงดอน ลังกูรี และยาลิงฟ้า แต่เนื่องจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่ละองค์ของชาวไทอาหมไม่สามารถนิยามความหมายในเชิงรูปธรรมได้ชัดเจน ดังนั้น เมื่อจะเปรียบเทียบให้เห็นบทบาทและระดับความสำคัญของเทพองค์ต่างๆ บางครั้งคนไทอาหมจะต้องอ้างอิงเทพเจ้าของศาสนาฮินดูมาเป็นภาพตัวแทน เช่น เลงดอน (Lengdon) แทนด้วยพระอินทร์ (Indra) ลังกูรี (Lungkuri) แทนด้วยพระศิวะ (Siva) ยาลิงฟ้า (Jashingpha) แทนด้วยพระนางสรัสวดี (Saraswati) เป็นต้น (Padmeswar Gogoi อ้างในดำรงพล อินทร์จันทร์, 2545 : 110)

สมัยของเจ้าเสือก่าตามลา (ชัยวัชสิงห์) พระองค์ได้ให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาทั้งฮินดู พุทธ และอิสลาม ทำให้ลัทธิพราหมณ์เข้ามามีอิทธิพลต่อคนไทอาหมโดยการเผยแผ่ศาสนาฮินดู นิกายไวษณพนิกาย มีการสร้างโบสถ์พราหมณ์หลายแห่ง ให้ลัทธิพิเศษแก่ชนชั้นพราหมณ์ โดยผู้ที่ไม่นับบวชจะได้สิทธิยกเว้นการเกณฑ์ทหาร การเปิดกว้างทางศาสนานี้เป็นการป้องกันไม่ให้ศาสนาพราหมณ์เข้ามามีบทบาทกับคนไทอาหมเพียงศาสนาเดียว เพื่อเป็นการกระจายอำนาจของพราหมณ์ไปในตัวด้วย ซึ่งยุทธศาสตร์การให้เสรีภาพทางศาสนานี้เป็นการประนีประนอมของชนเผ่าต่างๆ โดยศาสนาจะต้องไม่ถูกหยาบยกมาเป็นประเด็นทางการเมือง กล่าวคือศาสนาต้องแยกกับการเมือง (Barua, 1986 : 54)

สมัยของเจ้าเสือก่าปาดฟ้า (ศุภวัชสิงห์) พระองค์ได้พยายามล้มล้างอำนาจของพราหมณ์บางกลุ่มที่สะสมอำนาจเงินทอง และกองกำลังซึ่งไปขัดแย้งกับหลักธรรม

คำสอนทางศาสนาที่ต้องเรียบง่าย ไม่ยึดติดกับทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ โดยพระองค์พยายามถอนรากถอนโคนอำนาจใต้ดินของพราหมณ์และพวกสาวกที่พยายามแสวงหาอำนาจทางการเมืองการปกครองใช้ชีวิตอยู่อย่างหยาบ และสะสมกองกำลังซึ่งพราหมณ์กลุ่มนี้มีอำนาจมากตั้งแต่สมัยของเจ้าเสือเหล็กฟ้า หรือมีชื่อภาษาอัสสัมว่า ลาระราชา โดยเจ้าเสือปาดฟ้าได้จำกัดอำนาจของพราหมณ์ไม่ให้สืบบทบาททางการเมืองเพื่อป้องกันปัญหาการแข็งขันต่ออำนาจรัฐที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สมัยของเจ้าเสือขงฟ้า (รุทราลิงห์) ซึ่งเป็นสมัยที่ลัทธิพราหมณ์เจริญรุ่งเรืองมาก พระองค์ได้บริจาคที่ดินให้กับพราหมณ์เพื่อสร้างโบสถ์หลายแห่ง และในสมัยของเจ้าเสือดอนฟ้า (คิวลิงห์) เป็นช่วงที่ศาสนาพราหมณ์มีอำนาจมาก โดยพระองค์กับพระมเหสี คือ กุลศวารีเลื่อมใสในกายคัตตินางพยายามสร้างอำนาจให้เหนือกว่ากษัตริย์ (King above King) โดยลุ่มหลงกับอำนาจต้องการให้คนมาเคารพตนเองซึ่งส่งผลให้เกิดกบฏตามมา โดยเฉพาะกบฏโมอามาริยาที่ทำให้อาณาจักรไทอาหมเสื่อมสลาย (Barua, 1986 : 54)

การที่กษัตริย์ไทอาหมอุปถัมภ์ศาสนาฮินดูทำให้วัฒนธรรมของฮินดูเข้ามาครอบงำ โดยคนไทอาหมเปลี่ยนมานับถือศาสนาฮินดู ทำให้รับเอาวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ และความคิดความเชื่อทางศาสนาฮินดู จึงทำให้มีการยืมคำภาษาอัสสัมเข้ามาใช้ในภาษาไทยอาหม เพราะคำศัพท์เฉพาะทางด้านศาสนาเป็นเรื่องจำเป็นที่คนเผยแพร่ศาสนาและผู้รับศาสนาถือว่าเป็นคำศัพท์เฉพาะที่จำเป็นต้องนำมาใช้

คำยืมภาษาอัสสัมที่ยืมมาใช้ในภาษาไทยอาหมพบว่ามีคำศัพท์จำนวนหนึ่งที่มีปัจจัยมาจากศาสนา ได้แก่ พระนามกษัตริย์ ชื่อบุคคลที่ทำหน้าที่ทางศาสนา ชื่อเทพเจ้า และชื่อพิธีกรรมทางศาสนา มีรายละเอียดดังนี้

3.1 พระนามกษัตริย์ไทอาหม ซึ่งส่วนใหญ่มักจะได้รับอิทธิพลจากชื่อเทพเจ้าทางศาสนาฮินดู เช่น อิทธิพลจากพระนารายณ์ หรือ พระวิษณุ คือนามเทพผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดองค์หนึ่งของศาสนาฮินดู

เจ้าฟ้าเสือชิงเมือง มีพระนามภาษาอัสสัมว่า นาริรอยยา

เจ้าฟ้าเสือแสง มีพระนามภาษาอัสสัมว่า พุทธิสุวรนารายณ์

เจ้าเสือดอนฟ้า มีพระนามภาษาอัสสัมว่า รามธวัช ซึ่งได้รับอิทธิพลจากภาคอวตารของพระนารายณ์ที่อวตารเป็นพระราม

เจ้าฟ้าเสือเปิงเมือง มีพระนามภาษาอัสสัมว่า จักรวัชสิงห์ได้รับอิทธิพลจาก
สิ่งของในพระกรของพระนารายณ์ คือ จักร

3.2 ชื่อตำแหน่งของบุคคลที่ทำหน้าที่ทางศาสนา เช่น

คำยืม เตโก มาจากภาษาอัสสัมว่า เทวไท แต่เดิมคนไทอาหมเรียกตำแหน่งนี้
ว่า หมอ เช่น หมอรู้ หมอแสง ต่อมาจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่าเทวไทเพราะเป็นบุคคลที่ทำ
หน้าที่คล้ายพราหมณ์ หรือปุโรหิตในลัทธิฟ้าหลวงของชาวอาหม ซึ่งเป็นผู้ประกอบ
พิธีกรรมต่างๆ ให้แก่ชาวบ้าน พร้อมกันนั้นก็ทำหน้าที่เป็นผู้จารึกตำนานของไทอาหม
เช่นในบริบท “หมอแสงผู้แก่นโศไธ้อัลผู้ 1 เตโกเมก็ผู้ 1” (อาหมบุรานจี 358)

คำยืม บามุน มาจากภาษาอัสสัมว่า พราหมณ์ เป็นวรรณะหนึ่งในแนวคิดของ
ศาสนาฮินดู เป็นผู้สืบทอดวิชาความรู้ในคัมภีร์ไตรเวท พิธีกรรม จาริต ประเพณี ศิลป
วัฒนธรรม และคติความเชื่อต่างๆ ให้สืบทอดต่อไป เช่นในบริบท “เมื่อเดือนสามจำ
เจ้าฟ้าเสือแสงลงไปเลี้ยงบามุนทั้งเมืองริมตลิ่งเลา” (อาหมบุรานจี 44ข/7)

3.3 ชื่อเทพเจ้าในศาสนาฮินดู เช่น พระลักษมี พระนารายณ์

คำยืม ลอขมี มาจากภาษาอัสสัมว่า ลกษมี เป็นเทพในศาสนาฮินดู โดยเป็น
เทพแห่งความร่ำรวย ความรัก ความงาม ความอุดมสมบูรณ์ พระลักษมีเป็นชายาของ
พระวิษณุ เมื่อพระวิษณุได้อวตารเป็นพระราม พระแม่ลักษมี ก็ได้อวตารตามไปเป็น
นางสีดา และเมื่อพระวิษณุอวตารเป็นพระกฤษณะ พระแม่ลักษมีก็ได้อวตารเป็น
พระนางรัตตะ (พระราธา) ด้วยความเคารพพระแม่ลักษมีจึงมีการนำชื่อพระแม่ลักษมี
มาตั้งเป็นชื่อบุคคล เช่น ในบริบท “ในเดือนนี้จำช่องโสปาปูมนาให้พระนามเจ้าฟ้า
ลักษมีหิง” (อาหมบุรานจี 273) และในบริบท “เมี่ยมันราธาฐูหนี นาทอรเอาชื่อจตุรภูยแล”
(อาหมบุรานจี 278)

คำยืม นารัน มาจากภาษาอัสสัมว่า นารายณ์ เป็นเทพในศาสนาฮินดู
เรียกอีกชื่อว่าพระวิษณุ เป็นเทพผู้คุ้มครองโลก จากการนับถือพระนารายณ์ทำให้
คนไทอาหมนำมาใช้ตั้งชื่อบุคคล เช่น ในบริบท “ลำเดือนแปดจำลูกมิตนารันจำเจ้าฟ้า
ให้ชื่อกอนนอลอปนาวัน” (อาหมบุรานจี 78ข/3)

คำยืม หอริ มาจากภาษาอัสสัมว่า สรี เป็นอีกชื่อหนึ่งของพระนารายณ์
แปลว่าผู้ดูแลแห่งจักรวาลถือเป็นเทพสูงสุด เพราะทุกอย่างเกิดจาก “สรี” โดยเป็น
คำนำหน้าชื่อเพศชายเท่านั้น เช่น ในบริบท “เดือนห้าจำ ลูกนิวจึงให้หอรินิกะเด”
(อาหมบุรานจี 48ก/2)

3.4 คำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทยอาหมที่เป็นชื่อพิธีกรรมทางศาสนา

คำยืม ดอหา มาจากภาษาอัสสัมว่า ทหา เป็นพิธีหนึ่งในงานศพของคนไทอาหม เป็นการทำบุญให้แก่ผู้ล่วงลับ เมื่อครบ 10 วัน ในพิธีจะมีการเลี้ยงน้ามนมเปรี้ยว กล้วย อ้อย ข้าวเม่า ข้าวต้ม และข้าวจีเป็นต้น เช่น

ในบริบท “วันกุลาหอนี ยามมาพอสาวลงทุ่ง แม่เมืองหายเสียเมือง เมื่อวันนี้จ่าร่างตายเอาไปที่ริมน้ำใสสอดร่างเสียร่างเก่าเอากาไว้ที่สวนผีเขาเองเราเป็น 10 วัน จ่าน้ำจู้ น้ำถึง กล้วย อ้อย ข้าวเม่า ข้าวต้ม ข้าวจี ให้กินผู้เขาทั้งหลาย กุลาวา ดอหา” (อาหมโบราณจี 308)

คำยืม หอวหะ มาจากภาษาอัสสัมว่า หาบาหุ เป็นการเลี้ยงอาหารเนื่องในพิธีมงคลต่าง ๆ เช่น ในบริบท “กอยชองไทชองกุลาให้เฮ็ดหอวหะเป็น 8 วัน” (อาหมโบราณจี 311)

คำยืม รัตติยา ภาษาอัสสัมว่า รัตติ เป็นพิธีกรรมทางศาสนาฮินดู ในพิธีจะมีการฆ่าควายเพื่อกินเลี้ยงในตอนกลางคืน เช่น ในบริบท “กลางคืนได้คากินรัตติยาควายเสียแล้ว” (อาหมโบราณจี 353)

คำยืม อัสมิปุชา ภาษาอัสสัมว่า ลฤษมิปุชา เป็นพิธีกรรมทางศาสนาของฮินดู เพื่อทำพิธีบูชาพระลักษมีซึ่งเป็นเทพของศาสนาฮินดู โดยจะกระทำในวันแรม 13 ค่ำ เดือน 11 หรือแรม 15 ค่ำ เดือน 11 เช่น ในบริบท “มึงเจ้าแขกไหว้อัสมิปุชา” (อาหมโบราณจี 309)

จากการศึกษาด้านปัจจัยการยืมคำภาษาอัสสัมในภาษาไทยอาหม พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดคำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทยอาหมมี 3 ประเด็น คือปัจจัยด้านการอพยพ ย้ายถิ่น ปัจจัยด้านการเมือง การปกครอง และปัจจัยด้านศาสนา ปัจจัยด้านการอพยพ ย้ายถิ่นฐานทำให้เกิดคำยืมที่เป็นชื่อเฉพาะได้แก่ ชื่อเมือง ชื่อหมู่บ้าน ชื่อแม่น้ำ ชื่อภูเขา ชื่อสถานที่ ชื่อบุคคล และชื่อชนเผ่า

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองทำให้เกิดคำยืมที่เป็นชื่อเฉพาะ และไม่ใช่ชื่อเฉพาะได้แก่ พระนามกษัตริย์ คำบอกตำแหน่งผู้ปกครอง คำบอกตำแหน่งขุนนาง อาวุธที่ใช้ในการทำสงคราม และเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการทำสงคราม

ปัจจัยด้านศาสนา ทำให้เกิดคำยืมภาษาอัสสัมในภาษาไทยอาหมที่เป็นชื่อเฉพาะ และไม่ใช่ชื่อเฉพาะ ได้แก่ ตำแหน่งบุคคลที่ทำหน้าที่ทางศาสนา ชื่อเทพเจ้าของฮินดู และชื่อพิธีกรรมทางศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- จิตร ภูมิศักดิ์. (2544). *ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และเรณู วิชาศิลป์. (2538). *องค์ความรู้ประวัติศาสตร์ไทอาหม. การศึกษาวัฒนธรรมชนชาติไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ดำรงพล อินทร์จันทร์. (2545). *การฟื้นฟูวัฒนธรรมของไทอาหมในรัฐอัสสัมประเทศอินเดีย*. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บรรจบ พันธุเมธา. (2504). *กาเลหม่านไต*. กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา.
- เรณู วิชาศิลป์. (2529). *ระบบการเขียนของไทอาหม*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2531). *หลักภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่8. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- Barua, A. (1986). *Religious policy of the Ahom Rulers*. Lik Phan Tai. Journal of the Tai Historical and Cultural Society of Assam.
- Gait, Edward, Sir. (1933). *A History of Assam*. Culcutta: Tacker Spink and Co.

ภาพเสนอพระสงฆ์ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์¹

Representations of Buddhist Monks in Mala Khamchan's Short Stories

สุนทร ค่ายอด²
Sunthorn Khamyod³

บทคัดย่อ

การศึกษาภาพเสนอของเสนอของพระสงฆ์ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์นั้น จุดประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึงภาพเสนอของพระสงฆ์ที่ปรากฏในเรื่องสั้น อันเกิดจากการประกอบสร้างผ่านตัวบทคือเรื่องสั้นทั้ง 14 เรื่อง พบว่าภาพเสนอของพระสงฆ์แบ่งได้เป็น 2 ประการคือ 1) ภาพเสนอพระสงฆ์ล้านนา จำแนกได้ 5 ลักษณะ คือ ภาพเสนอของพระสงฆ์ที่เป็นปุถุชน ภาพเสนอพระสงฆ์ตามแนวคิด ต้น ข้าม คง (คงกระพันชาตรี) ภาพเสนอพระสงฆ์ในฐานะของผู้นำชุมชน ภาพเสนอของพระสงฆ์ที่สมณะสํารวม และภาพเสนอพระสงฆ์ในฐานะผู้มีความรู้แบบจารีต 2) ภาพเสนอพระสงฆ์จากส่วนกลาง จำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ภาพเสนอพระสงฆ์ที่นิยมไสยศาสตร์ ภาพเสนอพระสงฆ์ที่ใส่ใจในภาพลักษณ์ และภาพเสนอพระสงฆ์ที่สยบยอมต่อทุนนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งการเสนอภาพดังกล่าวเป็นการโหยหาอดีตและเป็นการสร้างวาทกรรมอำนาจระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น

Abstract

This article investigates the presentations of Buddhist monks which are contextually constructed as appeared in Mala Khamchan's 14 short stories. It is found that the representations can be divided into two categories: 1) the representation of Lanna monks which can be characterized as the following, monks as common human being, monks according to their immortality, monks as the community leader, monks who have self-control, and monks as a local sage with custom knowledge. 2) the representation of monks from the central part which can be characterized as the following,

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องภาพเสนอของพระสงฆ์ที่ปรากฏในงานเขียนของมาลา คำจันทร์

² อาจารย์กลุ่มวิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

³ a lecturer of Thai language in Thai Department, Faculty of Liberal Arts, Maejo University, Chiang Mai, Thailand

monks who favour occultism, monks who seek fame and build an image, and monks who indulge themselves in capitalism and consumerism. These portrayals of monks are depicted as seeking for the past or nostalgia and describe discourse of power between the central and the local.

บทนำ

บทความนี้เกิดมีจุดเริ่มต้นจากการสังเกตการเสนอข่าวเกี่ยวกับพระสงฆ์ ในระยะที่ผ่านมาเป็นภาพลักษณ์ด้านลบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสันคลอนความ ศรัทธาของคนในสังคมเป็นอย่างมาก และในช่วงที่ปรากฏตามสื่อมวลชนนั้นส่วนหนึ่ง เป็นพระสงฆ์ในภาคเหนืออยู่จำนวนหนึ่ง ชาวล้านนาเป็นกลุ่มชนที่นับถือพระพุทธ ศาสนาอย่างแรงกล้า อีกทั้งผูกพันกับสถาบันสงฆ์เป็นอย่างมากเพราะถือว่าเป็นหลัก ของชุมชน เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปสถาบันการศึกษาขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ทำให้เกิดการเรียนรู้แผนใหม่ จนเบียดขับความรู้ทางศาสนา ให้เป็นทางเลือก และทางรอดของผู้ไร้โอกาสทางการศึกษา ความรู้จากวัดในยุคจารีต ไม่สามารถตอบสนองระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ชาวล้านนาส่วนใหญ่ ไม่นิยมบรรพชาหรืออุปสมบทบุตรหลานเหมือนในอดีตจึงทำให้เกิดความขาดแคลน บุคลากรทางศาสนาที่มีคุณภาพ เมื่อชุมชนกับวัดไม่ได้คู่กันเช่นในอดีตจึงทำให้ เกิดการแยกส่วนระหว่างวัดกับชุมชนจนนำไปสู่ความแย้ง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ พบเห็นได้ทั่วไปในภาคเหนือ เมื่อวัดขาดการควบคุมจากชุมชนอย่างใกล้ชิดเช่นในอดีต จึงทำให้เกิดเหตุการณ์เสื่อมเสียและส่งผลต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ดังที่ปรากฏ ในสังคมอย่างกว้างขวาง

มาลา คำจันทร์ เป็นนักเขียนล้านนาผู้หนึ่งที่มีผลงานเขียนอย่างต่อเนื่อง และมีมุมมองต่อพระสงฆ์อย่างน่าสนใจ และเข้าใจโครงสร้างทางสังคมของคนล้านนา อย่างลึกซึ้งจึงเป็นเหตุผลสำคัญในการเลือกผลงานของมาลา คำจันทร์ มาศึกษาเพื่อ เข้าใจภาพเสนอของพระสงฆ์ในยุคจารีตที่สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาพเสนอพระสงฆ์ในงานของมาลา คำจันทร์
2. เพื่อศึกษานัยยะในการเสนอภาพพระสงฆ์ในงานของมาลา คำจันทร์

กรอบคิดในการศึกษา

ภาพเสนอ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Representation ชาตรี ลีศิริวิทย์ ได้ทบทวนกรอบคิดดังกล่าวของ Stuart Hall ไว้ใน วิทยานิพนธ์เรื่อง “ภาพเสนอของผู้ชายในนิตยสารปลูกใจเสือป่าช่วงปี พ.ศ. 2517 - พ.ศ. 2527: กรณีศึกษา นิตยสารแมน และนิตยสารหนุ่มสาว” ว่า Stuart Hall กล่าวว่าการสร้างภาพเสนอเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการที่ความหมายถูกผลิตขึ้นและแลกเปลี่ยนกันในสมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมหนึ่งๆ ในการผลิตความหมายผ่านภาษา เราใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ประกอบเข้าเป็นภาษาต่างๆ มากมายเพื่อสื่อความหมายกับคนอื่น ภาษาใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุ คนหรือเหตุการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง แต่ขณะเดียวกันก็ยังแทนวัตถุในโลกจินตนาการหรือความคิดนามธรรมซึ่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโลกแห่งความเป็นจริง นอกจากนี้ Stuart Hall จำแนกแนวทางในการวิเคราะห์ภาพเสนอออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 คือ “แนวถ้อยสะท้อน” (reflective approach) ซึ่งมองว่าภาษาหรือสื่อสามารถสะท้อนโลกของความเป็นจริงไปสู่ผู้รับสารได้อย่างตรงไปตรงมาเหมือนกระจกเงา รวมทั้งมองว่าวัตถุแต่ละชิ้นล้วนมีความหมายอันเป็นแก่นแกนและเป็นสากลแฝงฝังอยู่แล้ว กลุ่มที่ 2 คือ “แนวเจตจำนงของผู้แต่ง” (intentional approach) ซึ่งมุ่งค้นหาว่าความหมายที่สื่อผ่านภาพเสนอนั้นตรงตามจุดมุ่งหมายของผู้แต่งหรือไม่ กลุ่มที่ 3 คือ “แนวประกอบสร้าง” (constructionist approach) ซึ่งมองว่าความหมายมิได้มีอยู่แล้วในตัวของวัตถุแต่ละชิ้น แต่เกิดจากเราสร้างมันขึ้นมา โดยวัตถุแต่ละชิ้นมีความหมายเพราะอยู่ในตรรกะหรือระบบของการเสนอภาพนั้นๆ อีกทั้งมีกรอบทางวัฒนธรรมของสังคมเป็นตัวกำกับอีกชั้นหนึ่ง

การศึกษาค้นคว้านี้ได้เลือกใช้ภาพเสนอแนวประกอบสร้างเป็นหลัก เพราะมองว่าภาพเสนอเป็นภาพที่จำลองขึ้นในฐานะที่ภาพจำลองนั้นสร้างขึ้นจากการคัดเลือก ประยุกต์ และขับเน้นคุณลักษณะบางอย่างจากความเป็นจริงตามคติความเชื่อและค่านิยมบางประการ รายละเอียดที่ปรากฏผ่านภาพเสนอจึงร่วมกันทำหน้าที่สื่อความหมายและคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งไปในเชิงวัฒนธรรม ภาพเสนอไม่ได้เป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นจริงแต่บอกให้ทราบว่าคุณค่าและความคาดหวังต่อสิ่งที่นำเสนออย่างไร

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้นำเรื่องสั้นของ มาลา คำจันทร์ ตั้งแต่พุทธศักราช 2525 - 2535 จำนวน 4 ชุด คือ ทางที่ต้องเดิน ลมเหนือและป่าหนาว ไฟพรางเทียน นาคบาท

พบเรื่องสั้นที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์จำนวน 14 เรื่อง คือ คุรบาฟ้าผ่า นาคบาต วันล้าง
ใจ ไฟพรางเทียน มรณกรรมของหลวงพ่อ ตู๊ป กะหรีกลับบ้าน แข่งโคม เมืองเชมศรี
ไอ้เตี้ยง ชีวิตที่หายไป ฟ້าร้องกับฟ้าลั่น เจ้าพ่อ และหมู่บ้านคนบาป

ผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้สำรวจภาพเสนอของพระสงฆ์ในงานเขียนก่อนยุคของมาลา คำจันทร์
โดยพบว่า มีงานเขียนที่กล่าวถึงพระสงฆ์อยู่ 2 ลักษณะ คืองานเขียนในยุคจารีต
ซึ่งประกอบด้วยวรรณกรรมและกฎหมาย ส่วนที่สองคืองานเขียนของ อ. ไชยวรศิลป์
นักเขียนสตรีชาวล้านนา ก่อนที่มาลา คำจันทร์จะเริ่มมีผลงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพเสนอของพระสงฆ์ในวรรณกรรมยุคจารีต

พระสงฆ์เป็นสถาบันที่ชาวล้านนาให้ความเคารพสูงสุด และมองว่าสิ่งที
เกี่ยวข้องพุทธศาสนาเป็นสิ่งประเสริฐ ควรยกย่อง ในมโนทัศน์ของชาวล้านนาจะมองว่า
พุทธศาสนาเป็น “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ในยุคจารีตจะไม่นิยมกล่าวถึงพระสงฆ์ในเรื่องที่
ไม่สมควร ชาวล้านนามีคำกล่าวที่ว่า “บ่นับตึ้นับพระ หื้อนับผ้าเหลือง บ่นับตอเฟื่อง
หื้อนับเม็ดเข้า” คำกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการหลีกเลี่ยงที่จะวิพากษ์วิจารณ์
พระสงฆ์แม้จะมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตามได้มีวรรณกรรมที่กล่าวถึง
พระสงฆ์ในยุคจารีต เป็นการเสนอภาพพระสงฆ์ในลักษณะของปฤชุนมาก ซึ่งต่างจาก
การตีความของคนในยุคปัจจุบันซึ่งปรากฏวรรณกรรมจำนวน 2 เรื่อง คือ โคลงอมรา
และ โอวาทานุสาสน์ของคณะสงฆ์เชียงใหม่ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือก โอวาทานุ
สาสน์ ในสมัยของพระเจ้ากาละวรรณดิษฐ์พุทธวงศ์(เจ้าหลวงพุทธวงศ์) จ.ศ. 1193
(พ.ศ. 2374)

โคลงอมรา ไม่ปรากฏปีที่แต่ง แต่ระบุว่าผู้แต่งคือ “เทพไชย” สันนิษฐานว่า
เรื่องดังกล่าวแต่งขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลายคาบเกี่ยวกับต้นกรุงรัตนโกสินทร์
(สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ, 2542: 7798) เนื้อเรื่องเป็นกล่าวถึง ลูกสาว
เศรษฐีมีรูปโฉมงดงามที่บิดาทั้งรักและหวงแหนถึงกับสร้างปราสาทเสาดเดียวให้อาศัย
เพื่อไม่ให้พบกับชายใด แต่กลับมีความรักกับพระภิกษุหนุ่มชื่อชินนะ ซึ่งบวชมาตั้งแต่
อายุ 10 ปี โดยการมองลอดหน้าต่างระหว่างที่พระชินนะมารับบาตรที่บ้านเศรษฐี
จึงเกิดความหลงใหล ต่างจากพระชินนะที่มองเห็นนางก็ไม่ได้รู้สึกอะไร นางอมรา
จึงไปปรนเปรอเศรษฐีผู้บิดา ด้วยความรักลูก จึงส่งเสื้อผ้าไปให้พระชินนะเพื่อลาลึกขาบท

ให้มาแต่งงานกับลูกสาว พระชินนะแม้จะรู้สึกหวั่นไหว แต่ก็ตั้งมั่นในการบวชเพื่อพ้นทุกข์
ดังข้อความที่ว่า

(69) ภิกขุตนหนุ่มหน้า บัวบาน
ตรัสตรองสุภสาร ชู้ถ้อย
เหตุภัยเกิดสันดาร พิษซาบ ทรวงเอ
อกเอาร้อนไหม้ ค่อยย่ำคิดกระนิง
(อุตม รุ่งเรืองศรี, 2544: 40)

เมื่อนางอมราได้ทราบ bahwa พระชินนะปฏิเสธการที่จะมาแต่งงานกับนาง นางจึง
ตรอมใจตาย เมื่อพระชินนะทราบข่าวจึงเกิดความร้อนใจว่าเป็นต้นเหตุให้นางถึงแก่
ความตายจึงกล่าวว่าแม้ชาตินี้จะไม่ได้ครองรักอยู่ร่วมกันแต่ขอให้ได้สมหวังในความ
รักในชาติต่อไป ในวันปลงศพนางอมรา พระชินนะได้ทอดผ้าสไบของนางกับอกแล้ว
ถึงแก่มรณภาพ ดังข้อความที่ว่า

(142) ภิกขุอดบได้ คำทุกข์
ละเลือนน้ำตาตก อาบหน้า
เอสไบหอมกับอก สยบท้าว ไปแล
ชีเวตวางไว้เมียน ลวดเมียนมรณา
(อุตม รุ่งเรืองศรี, 2544: 51)

โคลงอมราเป็นวรรณกรรมที่มีพระภิกษุเป็นตัวละครสำคัญ อีกทั้งสะท้อนการ
มองพระภิกษุว่ามีรักโลภโกรธหลง ไม่ต่างจากปุถุชนทั่วไป ลักษณะดังกล่าวยังปรากฏ
ในโอวาทานุสาสนี ในสมัยของพระเจ้ากาละวราธิปไตยพุทธวงศ์ จุลศักราช 1193
(พุทธศักราช 2374) เป็นข้อบังคับให้พระภิกษุปฏิบัติอยู่ในคลองวัตรซึ่งสะท้อนอำนาจ
ของฝ่ายอาณาจักรที่มีเหนือกว่าพุทธจักรในยุคจารีต เมื่อขึ้นครองราชย์มักจะตรา
กฎหมายคณะสงฆ์โดยให้คัดลอกต่อกันแล้วส่งต่อกันระหว่างหมวดอุโบสถต่าง ๆ
ในอาณาจักรซึ่งมีหลายฉบับ ซึ่งข้อความส่วนหนึ่งที่ปรากฏนั้นเป็นการสะท้อนภาพ
ของพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมไม่ต่างจากชาวบ้านทั่วไป

“ตั้งแต่นั้นไปภายหน้า หื้อเจ้าโบสถ์ อันเปนนายหมวด นายกอง
และสังฆเจ้า วัดใหญ่วัดน้อย ทั้งมวล ชุตนได้จำนิต(ว่ากล่าว) สั่งสอน

ลิกซ์ไผโยมมัน หื้อได้นุ่งผ้า พาดผ้าคาดกำพลใน ใส่ผ้าอังสะหื้อดี
หื้องามเปนปริมณฑลสมณเพศ หื้อถูกตามวาทะอันบวชเมื่อหัวที่
หื้อได้ครบยากันตาม อายุ วัสสา อันหนุ่มอันแก่ เมื่อเที่ยวทาง ไปคลอง
บ้าน คลองเวียง เทียวเดินไปมา อย่าได้เฟดม่า บิดเตียวผ้า นุ่งผ้าบิด
หัวไก่ เลี้ยวลากลอยชาย คาคหัว กลมหัว แต่งตัวแปลกปลอม ย้อม
ผ้าดำ ผ้าแดง แสร้งกระทำหื้อผิดอย่างพระวินัย อย่าเสพสุรา เมรีย
ปฏิจจปราศรัยด้วยนักเลง พวกกระหัส กระทำโจรกรรม ลัก จก
ยังสิ่งของ ครอบครวั วัตถุนานาต่าง ๆ เทียวเดินตัดดวงดอก
หยอกเยิ้มด้วยสีกา เทียวม้คคาแ้วบ้าน ด้วยอันหาเหตุหาการบได้
เมื่อชวดกาละเวลายามค่ำมืด ขับฟ้อน วิวาทบาดใจ เทียวเหล่ลักกับด้วย
คฤหัสถ์ พัดไหว ชนไก่ เหล้นเบ๊ย เหล้นพ้าย แล่นแทน เหล้นหมากแก้ว
(ลูกเต่า) แ้วคบบ้า พาเพื่อน เข้าเถื่อน กุกเกียกเรียกหา สีกากาเม
วเนเห่น เข้าป่าทำตอปลอบเลี้ยวหากัน ไช้เขี้ยวพันหัวร่อต่อม่าย มูลี
หมากสูบ อมเหมี้ยง ลอบเลียงตามเพลง บ่เกรงขาม ตามความมกต่น
อย่าซื้อเอาช้างใหม่มาฝึกสอน ขึ้นช่ายแต่งอุบายกับแลกหื้อผิดแผก
แต่คลองลิกขาบท อย่าสักรูปเสื่อ รูปมอม รูปแมวใส่แข็งใส่ชา อย่าเข้า
เตาเล่า เป่าเงิน แลกเงิน ขาเงิน แ้วกาด ลาดลี อยู่ประตั่ววัด ประตู่บ้าน
ประตู่เวียงทำน้ำศาลา ด้วยอันหาเหตุหาการบได้”

ภาพเสนอที่สะท้อนกฎหมายคณะสงฆ์ซึ่งข้อความที่ยกมาเพียงตอนเดียว
ฉบับเดียวแต่ทำให้เห็นมโนทัศน์ในการมองพระสงฆ์ที่บวชเพื่อเรียน มากกว่าการบวช
เพื่อการพ้นทุกข์ ดังนั้นพระสงฆ์จึงมีลักษณะไม่ต่างจากปุถุชน ลักษณะดังกล่าวยังพบเห็น
ได้ทั่วไปในกลุ่มชาติพันธุ์ไทในดินแดนที่ห่างไกล เช่น เชียงตุง เชียงรุ่ง หรือแม้แต่
บางส่วนของประเทศลาว สิ่งที่พระสงฆ์ในยุคจารีตต่างจากปุถุชนคือ “ความรู้”
เพราะความรู้ นั่นคือ “อำนาจ” เรื่องศีลเป็นเรื่องรอง ดังนั้น ความคาดหวังต่อพระสงฆ์
จึงต่างจากคนไทยที่ได้ปฏิรูปศาสนาที่แนบแน่นกับพระไตรปิฎกอย่างสิ้นเชิง ซึ่งมีความ
คาดหวังต่อพระสงฆ์ในมิติของผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัยจนละเลยความเป็นปุถุชน
ของพระสงฆ์อย่างสิ้นเชิง การมองพระสงฆ์ในฐานะของปุถุชนนี่จะเป็นสิ่งสำคัญที่ส่ง
ต่อวิถีคิดดังกล่าวไปยังงานของมาลา คำจันทร์

ภาพเสนอของพระสงฆ์ในงานของ อ.ไชยวรศิลป์

ภาพเสนอพระสงฆ์ในงานของนักเขียนภาคเหนือ ก่อนยุคของมาลา คำจันทร์ พบในงานของ อ.ไชยวรศิลป์ ซึ่งเป็นนามปากกาของ นางสาวอำพัน ไชยวรศิลป์ จากการรวบรวมเรื่องสั้นของ อ.ไชยวรศิลป์ จากเรื่องสั้นที่ได้รับการตีพิมพ์จำนวน 5 ชุด คือประทีปเหนือธารพิงค์ ทาบฝั่งอิระวดี ฟ้ามุย ปีศาจกรุง และฟ้ามืด ได้ดวงอาทิตย์ จำนวน 47 เรื่อง ไม่พบการกล่าวถึงพระสงฆ์ในเรื่องสั้นจำนวนดังกล่าว หากพบในนวนิยายของ อ.ไชยวรศิลป์ จำนวน 2 เรื่องคือ ค่าควรเมือง และไพรวัน เป็นที่น่าสังเกตว่าภาพเสนอของพระสงฆ์ในนวนิยาย ทั้งสองเรื่องดังกล่าวเป็นการกล่าวถึงพระสงฆ์ที่มีบทบาทในสังคมอย่างแท้จริง นั่นคือการกล่าวถึงหลวงพ่อบุญญา นันทภิกขุ หรือ พระบุญญานันทมุนี ซึ่งเป็นสมณศักดิ์ในขณะนั้น

พ.ศ. 2492 หลวงพ่อบุญญา นันทภิกขุ ได้รับอาราธนาให้ไปจำพรรษาที่วัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่ และได้เริ่มแสดงธรรมในทุกวันอาทิตย์และวันพระ พร้อมกันนี้หลวงพ่อบุญญาได้เขียนบทความต่าง ๆ ลงในหนังสือพิมพ์และเขียนหนังสือธรรมะขึ้นจำนวนหลายเล่ม นอกจากนี้ หลวงพ่อบุญญาได้เดินทางไปประกาศธรรมแก่ชาวบ้าน โดยใช้รถติดเครื่องขยายเสียง ทำให้ท่านเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในนาม “ภิกษุบุญญานันทะ” ในช่วงเวลานี้เองที่ นวนิยายของ อ.ไชยวรศิลป์ได้มีบทบาทในการบันทึกการเผยแพร่ธรรมะของหลวงพ่อบุญญานันทะไว้ในนวนิยาย สองเรื่อง คือ ค่าควรเมือง และไพรวัน มีตอนหนึ่งที่กล่าวถึงการสร้างวัดอุโมงค์ ไว้ว่า

“วัดอุโมงค์นี้เจียบที่สุดเลยครับ ผมเคยไปมาครั้งหนึ่ง รู้สึกว่า
เหมาะเป็นสำนักปฏิบัติธรรม เคยเป็นสำนักของเจ้าคุณภิกษุบุญญา
นันทะ ท่านมีส่วนสร้างไว้มากมีห้องสมุดสำหรับค้นคว้าศึกษาไม่น้อย”

(ค่าควรเมือง, 2515: 468)

อีกตอนหนึ่งกล่าวถึงสภาพวัดอุโมงค์ในขณะนั้น โดยการปรับปรุงสถานที่ให้เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม

“สถานที่นั้น เป็นที่สงบอย่างแท้จริงเป็นที่ร่มรื่นเพราะมีร่มเงา
ของต้นไม้ใหญ่แผ่กิ่งก้านสาขาจนดูร่มครึ้มไปหมด ส่วนพื้นที่ที่ได้รับการ
บำรุงรักษาอย่างดี แต่มองผาด ๆ ไม่เห็นว่าเป็นวัด จนกว่าจะขึ้นบันไดไป
บนเนินอันต่อเนื่องกับเชิงคดอยส่วนหนึ่ง มีเจดีย์เก่า แต่ได้รับการปฏิสังขรณ์

ขึ้นใหม่ เจดียองค์นี้เองข้างใต้มีอุโมงค์สำหรับภิกษุเดินจงกรม นอกนั้น
ก็มีสิ่งปลูกสร้างขึ้นใหม่ เช่นห้องสมุด และกุฏิที่อยู่อาศัยของสงฆ์หลัง
เล็ก ๆ กุฏิเหล่านี้มีแต่สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่สงฆ์ ไม่มีสิ่งฟุ่มเฟือย
เหมือนที่อื่นๆ”

(คำควรเมือง, 2515: 448 - 449)

ในนวนิยายเรื่อง ไพรวัน อ.ไชยวรศิลป์ ได้เสนอภาพของพระสงฆ์ที่ สมณะ ส้ารวม
มีความเมตตา นำเลื่อมใสศรัทธาผ่านบุคลิกของหลวงพ่อบัณฑิต นันทภิกขุ ดังความ
ตอนหนึ่งว่า

“พระภิกษุผู้ทรงศีล คงอยู่ในอิริยาบถอันล้ำรวมท่านได้นำ
อาคันตุกะผู้มาเยือนสวนพุทธธรรม เดินชมพลางก็อธิบายถึงความเป็น
มาแต่อดีต และพระภิกษุผู้ทรงสมณศักดิ์รูปนั้นท่านเป็นพระที่มีสิริรูป
อันสมบูรณ์ด้วยลักษณะแสดงถึงดวงปัญญาอันรุ่งโรจน์ มีวณะอันนำ
เลื่อมใสศรัทธา” (ไพรวัน, 2506: 576)

และ

“เสียงของพระคุณเจ้ารูปนั้นแม้ในยามปกติธรรมดาก็รู้สึกดึงดูด
ความสนใจทำงานลงที่เก้าอี้หวายเก่าๆ ตัวหนึ่งใบหน้าท่านมีรอยยิ้มอัน
เปี่ยมไปด้วยเมตตาปราณี” (ไพรวัน, 2506: 579)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาพเสนอของพระสงฆ์ในงานของ อ.ไชยวรศิลป์
2506 - 2515 เป็นการเสนอภาพของพระสงฆ์ที่น่าเลื่อมใสโดยใช้บุคคลจริงและเน้น
การกล่าวถึงพระสงฆ์จากส่วนกลางมากกว่า ซึ่งเป็นการกล่าวถึงการเผยแผ่ศาสนา
แบบใหม่ในเชิงรุก เป็นพระนักพัฒนาที่เน้นการพัฒนาจิตใจให้เข้าถึงแก่นแท้ของศาสนา
มากกว่าการพัฒนาทางวัตถุ เน้นการให้ปัญญามากกว่าพิธีกรรม นอกจากนี้ยังกล่าว
ถึงสมณศักดิ์ระดับพระราชคณะซึ่งได้รับมาจากส่วนกลางเป็นการสะท้อนถึงวิถีคิด
ของปัญญาชนในยุคนั้น จากงานเขียนของ อ.ไชยวรศิลป์ ทั้งสองเรื่องคือ ไพรวัน และ
คำควรเมือง แม้ไม่มีลักษณะวิพากษ์วิจารณ์สถาบันพระสงฆ์อย่างชัดเจน แต่การกล่าว
ยกย่องพระสงฆ์จากภาคกลางอย่างชื่นชมโดยละเลยพระสงฆ์พื้นเมืองจึงสะท้อน
ให้เห็นถึงความนิยมพุทธศาสนาแบบใหม่ของชนชั้นกลาง และกลุ่มคนที่มีการศึกษา
ที่เน้นคำสอนของพระพุทธเจ้ามากกว่าพุทธศาสนาแบบพื้นเมืองที่เน้นพิธีกรรม

ภาพเสนอของพระสงฆ์ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์

จากการศึกษาพบว่าภาพเสนอภาพพระสงฆ์ของมาลา คำจันทร์นั้นสามารถจำแนกได้สองประการคือ ภาพเสนอพระสงฆ์ล้านนา และภาพเสนอพระสงฆ์จากส่วนกลาง ในที่นี้จะกล่าวถึงภาพเสนอพระสงฆ์ล้านนา พบว่า ภาพเสนอพระสงฆ์ล้านนาสามารถแบ่งออกได้ 5 ลักษณะ คือ ภาพเสนอของพระสงฆ์ที่เป็นปุณฺณ ภาพเสนอพระสงฆ์ตามแนวคิด ต้น ข่าม คง ภาพเสนอพระสงฆ์ในฐานะของผู้นำชุมชน ภาพเสนอของพระสงฆ์ที่สมณะสำรวม และภาพเสนอพระสงฆ์ในฐานะผู้มีความรู้แบบจารีต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ภาพเสนอของพระสงฆ์ที่เป็นปุณฺณ

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่าการเสนอภาพพระสงฆ์ที่มีความเป็นปุณฺณนั้นมีการนำเสนอภาพดังกล่าวในงานยุคจารีต ในวรรณกรรม ในกฎหมายศาสนา ซึ่งเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ ก็ได้สะท้อนภาพดังกล่าว โดยผ่านตัวละคร เช่น ตู๊ป ซึ่งเป็นภาพของผู้สูงอายุและมีกริยาท่าทางเช่นเดียวกับผู้สูงอายุทั่วไป

“พระหนุ่มตัดบท เลื่อนปิ่นโตใส่ปลาหมกกับใบขมิ้น มะเขืออ่อน ดอกผัดเผ็ดไปให้ตู๊ปปั้นข้าวเหนียวจิ้มใส่ปาก เคี้ยวแหะๆ นึกก็เสียดายแกงหอยกับมาม่าสองอย่างนี้เป็นของดปรดของชอบประจำตัว นึกไปนึกมาก็ปลงเสียว่าอาหารก็คืออาหาร ติดอยู่ในเรสในกลืนกินไปก็ผิดวิสัยภิกษุผู้ขอ เลี้ยงจิ้มข้าวกับปลาหมกใส่ปาก กินเอา กินเอา กินแต่ข้าวกับปลาหมกอย่างเดียวจนเรอออกปากดังอ้าก” (ตู๊ป, 2545: 50)

นอกจากนี้ในเรื่องฟ้าร้องกับฟ้าลั่น มาลา คำจันทร์ ก็ได้เสนอภาพของพระสงฆ์ที่อยู่ในอาการโกรธ เนื่องจากวัดคู่แข่งได้ใช้ไสยศาสตร์เพื่อข่มกลองของตน

“แผ่นทองเหลืองเล็ก ๆ ถูกดึงออกจากปากกลองเป็นแผ่นยันต์ ตีตาราง มีอักษรกำกับทุกช่อง ท่านเจ้าหัวล้านลงแล้วเอาตีนที่บิวดได้เล่นไม้ซื่อ เล่นคดเล่นนอกหน้าอายน้ำหน้านัก” (ฟ้าร้องกับฟ้าลั่น, 2545: 38)

การเสนอภาพพระสงฆ์ในลักษณะของปุณฺณนั้นสะท้อนความใกล้ชิดระหว่างพระสงฆ์กับชุมชนอย่างใกล้ชิด ไม่จำเป็นต้องปิดบังหรือความรู้สึกที่แท้จริง เป็นการตอกย้ำวิถีคิดของชาวล้านนาที่มองพระสงฆ์ในฐานะของปุณฺณผู้สืบทอดพระศาสนา มากกว่า มุ่งเน้นการบรรลุลิทธิ

1.2 ภาพเสนอพระสงฆ์ตามแนวคิด “ต้น ข้าม คง”

พระสงฆ์เป็นสถาบันที่ชาวล้านนาให้ความเคารพอย่างสูง และความคาดหวังประการหนึ่งที่มีต่อพระสงฆ์คือการเป็นที่พึ่งทางใจ ดังนั้นพระสงฆ์ที่ได้รับการเคารพจากชาวล้านนานั้นมักมีเรื่องของ ข้าม และคง ซึ่งหมายถึง คงกระพัน อยู่ด้วย อาทิ คุรบาศรีวิชัย หลวงปู่แหวน คุรบาหล้าวัดป่าลาน เป็นต้น โดยมักมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับปาฏิหาริย์ต่าง ๆ รวมทั้งการบำบัดโรคภัย ด้วยอำนาจของพุทธานุภาพ ดังเช่น คุรบาฟ้าผ่า

“ข่าวว่าพ่อขยับขาได้ด้วยเดชะบารมีคุรบาฟ้าผ่าแพร่ลามไปรวดเร็ว พี่น้องชาวบ้านมากหน้าหลายตาต่างเวียนมาหาต่างเล่าสือแซ่ซ้องถึงความศักดิ์สิทธิ์ของท่าน บ้างว่าตัวตนของท่านผู้สลายไปนานแล้ว เหลือแต่จิตวิญญาณคุมรูปสังขารมาโปรดสัตว์ผู้ทุกข์ บ้างก็ว่าท่านสำเร็จเป็นอรหันต์ไปแล้ว บ้างก็สับสนปน่มั่ว จับเอาท่านไปปนกับหลวงปู่แหวน ปนกับคุรบาศรีวิชัยก็มี” (คุรบาฟ้าผ่า, 2544: 23)

ในเรื่องนาคบาศ ก็สะท้อนแนวคิดดังกล่าวโดยใช้เรื่องเล่าเมื่อครั้งคุรบาไปอุตุงค์จนบำเพ็ญเพียรเป็นผู้แก่กล้าด้วย ตบะ และ เดชะ สามารถขับไล่ภูตผีที่คอยรังควานมนุษย์

“ยันต์เก้าปล้องประกอบด้วยปมฝ่ายเก้าปมและปล้องทองแดง เก้าปล้อง คุรบาประจุอาคมแก่กล้าในเก้าปมและเก้าปล้องเป็นเครื่องกันผี ตนท่านทรงศีลบริสุทธิ์เข้าเครื่องเหลือเป็นเถรน้อย ตั้งแต่อยู่ในผ้าเหลืองมาตลอดจนอายุแปดสิบเก้าสิบปีมาแล้วท่านได้อิทธิฤทธิ์อันใดไม่มีใครรู้แจ้ง รู้กันแต่ว่าท่านเคยนั่งปรกในป่าช้าสามวันสามคืน ผนตกฟ้าย่อยจนน้ำท่วมหลุมผีแต่ปริมนทลวาศะษที่ท่านนั่งกลับแห้งสนิท” (นาคบาศ, 2544: 56)

และอีกตอนหนึ่งที่ว่า

“นอกเหนือจากนั้นยังมีคนเขาเล่ากันว่า เมื่อนานนักแล้ว สมัยท่านยังเดินอุตุงค์เสาะแสวงหาแดนวิเวกจำเริญสมาธิ มีอยู่คราวหนึ่งท่านเผชิญผีหัวขาด มันหัวหิวมาขู่ท่าน ท่านไม่กลัว มันขอให้ท่านแสดงธรรม

ให้มันฟัง หากไม่ถูกไม่ต้อง มันจะบิดคอให้หัวหมุนกลับ ท่านก็สำแดง
ย่องนิจจัน อนัตตาอันใดไม่รู้ ฝึได้สิดว่าไม่ควรชู้พระธุดงค์ ก็เลยเก็บหัว
ขึ้นต่อคอแล้วหายไป” (นาคบาท, 2544: 56)

ความคาดหวังต่อพระสงฆ์ของสังคมในฐานะผู้นำนุเคราะห์ด้านต่าง ๆ รวมทั้ง
การเป็นที่พึ่งทางใจนั้นเป็นความคาดหวังที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งภาพเสนอของ
พระสงฆ์ที่สืบเนื่องเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่พุทธศาสนิกชนต่างแสวงหา “ครูบา”
และพระสงฆ์ก็ชวนขยายที่จะเป็น “ครูบา” โดยเน้นการสร้างภาพลักษณ์ด้วยอิทธิ
ปาฏิหาริย์ โดยใช้ความ “ขำม คง” เพื่อเร้าศรัทธาจากผู้แสวงหาซึ่งมักเป็นคนนอก
วัฒนธรรมล้านนาโดยมีแนวคิดแบบทุนนิยมเป็นแรงขับเคลื่อนปรากฏการณ์ดังกล่าว

1.3 ภาพเสนอพระสงฆ์ในฐานะของผู้นำชุมชน

พระสงฆ์เป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชุมชนของชาวล้านนาในยุคจารีต
ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่สังคมให้การยอมรับ อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ชี้ขาดความขัดแย้ง
ในชุมชนยุคจารีตเนื่องจากปัญหาในสังคมเกษตรกรรมนั้น เป็นปัญหาที่ไม่ซับซ้อน และ
พระสงฆ์คือผู้มีความรู้ เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาและเรียนรู้หลักธรรมต่าง ๆ
เมื่อมีผู้กล่าวว่าความรู้คืออำนาจ ดังนั้นพระสงฆ์จึงเป็นผู้มีอำนาจในการระงับความ
ขัดแย้งในชุมชน เมื่อไม่สามารถตกลง หรือแบ่งปันผลประโยชน์ได้อย่างลงตัว ดังเช่น
เรื่องแข่งโคมที่ “ตุ้ล” สามารถสลายความขัดแย้งโดยที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับคำ
ตัดสินโดยไม่มีข้อโต้แย้ง

“บ่ต้องผิตต้องเถียงกันแล้ว กูตุ้ลขอลประกาศ โคมลอยปิ่นนี้เป็น
โมพะ บ่มีกลุ่มใดชนะเด็ดขาด เพราะฉะนั้น รางวัลพันบาทให้เอาเข้า
วัดถวายเป็นพุทธบูชาเสีย กูตุ้ลจะเอาอย่างนี้ ผูกจะเอาอย่างใดก็ว่ามา”

“ตุ้ลจะเอาอย่างใดก็เอาอย่างนั้นเถอะ” กลุ่มเผ่าว่าอ้อย ๆ

“อย่างนั้นก็ได้” กลุ่มหนุ่มว่า “ปีบ่ทำ ปีหน้าเอาใหม่”

“ตามใจตุ้ล” กลุ่มแม่บ้านว่า “เอาเข้าวัดก็เอาเข้าวัด”

“ดีแล้ว” ตุ้ลดม่น้ำมากอีกปรี๊ด “ตกลงกันได้ เป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกันได้บ้านเราก็จะชุมจะเย็น จะเจริญรุ่งเรืองสืบไปเบื้องหน้าแก่นแท้

เพราะฉะนั้นแล้ว ผุ่งสุขาวแหวัดทั้งหลายจึงเข้าไปในวิหาร ไหว้พระ
ฟังมหาชาติสิบสามกัณฑ์ต่อ เพิ่งได้มาถึงจุลพน กว่าจะจบกัณฑ์สุดท้าย
ก็ตึกเที่ยงฟ้าไปแล้ว ไปไป เข้าวิหารฟังธรรม” ยุติกันได้เด็ดขาด ผุ่งเขา
ก็เฮโลตามหลังตุ้ลงเข้าประตูลิขิตนบกราบไหว้ราบ แล้วปุ่จารย์ก็
กระอือกระแอม แล้วอาราธนาธรรมเสียงใหญ่ พอจบเสียง ตุ้ลงก็ขึ้น
ธรรมาสน์ว่านะโมตัสสะ ะคะวะโต เสียงก้องวิหาร (แข่งโคม, 2545:
117)

ภาพเสนอพระสงฆ์ในฐานะของผู้นำชุมชนนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับความใกล้ชิด
กันระหว่างชุมชนกับวัดที่ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันจนกลายเป็นความไว้วางใจ โดยมี
รากฐานมาจากความรู้ของพระสงฆ์ที่เหนือกว่าชาวบ้าน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าพระสงฆ์
ถูกเสนอภาพให้เป็นบุคคลพิเศษที่มีอำนาจชี้นำชุมชนได้ ซึ่งต่างจากปัจจุบันที่วัดกับ
ชุมชนต่างห่างเหิน ต่างเป็นผู้แปลกหน้าต่อกันนำมาซึ่งความระแวงและความขัดแย้ง
ระหว่างกัน

1.4 ภาพเสนอของพระสงฆ์ที่สมณะสำรวม

มาลา คำจันทร์ได้เสนอภาพขอของพระสงฆ์ที่มีลักษณะสมณะสำรวม มีความ
สันโดษ มีกิจวัตรอันงดงามสามารถทำให้ตัวละครเกิดความปลื้มปิติเมื่อได้พบเห็น
ดังเช่น ครูบาฟ้าผ่า

“ท่านละสายตาจากปากบาตรขึ้นมองหน้าพ่ออยู่อึดใจหนึ่ง
สายตาท่านแจ่มใส ปากท่านยิ้มน้อยๆ ผมเองแม้เป็นเพียงนักเรียน
มัธยมศึกษาปลาย แต่ผมก็พบเห็นพระเถรมากมายพอสมควรผมยังไม่
เคยเห็นพระรูปไหนน่าเลื่อมใสอย่างท่าน“สาธุ ครูบาเป็นเจ้า” พ่อยกมือ
จับท่อมหัว “ข้าเจ้ารอครูบามาร่วมสามสี่เดือนแล้ว ในที่สุดตนท่านก็
มาโปรดข้าเจ้าให้หายลูกเหินเดินได้อย่างเก่า” ท่านรับของที่ใส่บาตร
สายตาแน่วแน่สำรวมเหมือนจะอ่านหัวใจจิตหัวใจของพ่อ”

(ครูบาฟ้าผ่า, 2544: 22)

นอกจากภาพเสนอของพระผู้สำรวมแล้วยังได้เสนอภาพพระสงฆ์ที่ยินดี
ในความสันโดษ มีความรู้ทั้งพระธรรม และพระวินัย ดังข้อความที่ว่า

“ตูปู่อายุเก้าสิบหกปีแล้ว รู้จักชักจูงใจง่ายฟ้ามานานนักหนาแล้ว ตนท่านเข้า
ผ้าเหลืองแต่เมื่อเป็นเณรน้อยตัวน้อย ร่ำเรียนเพียรตีจนครูบารักแน่น ครูบาเฒ่าผู้เป็น
เจ้าวัด จึงหมายตาว่าจะให้เข้าวัดสืบต่อ ให้หัดกรรมฐาน ให้อ่านท่องพระสูตร
พระธรรม พระวินัยติปิฎกจะตายก็ได้บอกปากสั่งว่า สู้อย่าสึกเนื่องจากตาย
ในผ้าเหลืองสืบนาบุญพระพุทเจ้าตั้งกู ตูปู่ก็น้อมหัวรับคำแต่นั้นมาเจตนาแต่งตั้ง
บ่มิหวั่นไหว ร่ำเรียนเพียรไปจนได้กรรมฐานแก่กล้า”

(ตูปู่, 2545: 48)

และอีกตอนหนึ่งที่ว่า

“การคุมบาตรเป็นกิจอย่างหนึ่งของสงฆ์” ตูปู่ตอบอย่างอารมณ์ดี
“บ่คุมบาตรก็บ่ควกรินข้าว ผีตายครูเฒ่าสอนกูไว้อย่างนี้” (ตูปู่, 2545: 48)

นอกจากพระสงฆ์ที่มีพรรษาสูงแล้วมาลา คำจันทร์ยังได้เสนอภาพพระสงฆ์
หนุ่ม คือ “หลวงพี่” ที่มีความเคร่งครัดในพระธรรม และพระวินัย โดยใช้ปฏิปทาของ
พระครูบาศรีวิชัย เป็นหลักในการประกอบศาสนกิจเพื่อสงเคราะห์สังคม

“นับแทบพัน อหัง วันทามิ สิริวิชัย ปุเมมิ...รับรู้มาโดยลำดับ
อันว่าสิริวิชัยนั้น ตนท่านชื่อว่าศรีวิชัย ชื่อออกกว้างรู้จักกันแพร่หลาย
ว่าครูบาศีลธรรม สิวาสูทธิ เป็นตนบุญแก่กล้า ร่มเกล้าบังทั่วหมู่คน
ทั้งหลาย สั่งสอนก่อสร้าง ผูกพันใจคนจนเลื่องลือสามบ้านแปดเมือง
ทั่วแคว้น ท่านเป็นแบบอย่าง เป็นที่ยึดถือว่าจะปฏิบัติเจริญรอยไปตาม
ตนท่าน ตนเป็นเจ้าครูบาท่านตายแล้วในผ้าเหลืองเมื่อนานนักแล้ว แต่
คนก็ยังไหว้อย่างมาจนปัจจุบันนี้(...)เจ้าคณะอำเภอประจักษ์ศิลปาคม
สังฆพัฒนาแจ้งว่าวัดบ้านแพะขาดพระจำพรรษา มีพระเคยอยู่ก็อยู่ไม่ได้ตลอด หลวงพี่รับปาก เป็นโอกาสดีแล้วจะได้เดินตามรอยตีนตนศีล
ตนธรรมครูบา” (หมู่บ้านคนบาป, 2545: 82 - 83)

ภาพเสนอของพระสงฆ์ที่สมณะสำรวจในงานของมาลา คำจันทร์นั้นเป็น
พระสงฆ์ที่จะยึดแนวปฏิบัติตามวิถีแห่งบูรพาจารย์อย่างเคร่งครัด การเสนอภาพดังกล่าว
อาจเป็นการตอกย้ำความคาดหวังต่อสังคมที่กำลังโหยหาความเคร่งครัดในด้าน
พระวินัยของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบัน ที่มีข่าวความไม่สำรวมในด้านต่าง ๆ ผ่านสื่อสาร
มวลชนอย่างต่อเนื่อง

ภาพเสนอพระสงฆ์ในฐานะผู้มีความรู้แบบจารีต

พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดความรู้ เนื่องจากสามารถอ่านออกและเขียนได้ในระบบจารีต เนื่องจากความรู้คืออำนาจจึงทำให้พระสงฆ์มีบทบาทมากในสังคมเนื่องจาก “รู้หนังสือ” ดังนั้นภาพเสนอพระสงฆ์ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ หากเป็นพระสงฆ์ชาวล้านนามักจะเป็นผู้มีความรู้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ สู่ชุมชน และผู้ไกล่เกลี่ย และมักเป็นองค์ความรู้ด้านล้านนาคติซึ่งสอดคล้องกับฉากของเรื่อง เช่น เรื่องฟ้าร้องกับฟ้าลั่น ที่พระสงฆ์ล้านนาจะเป็นผู้มีความรู้ด้านกลองและจะเปรียบเทียบความรู้ของตนกับพระสงฆ์จากส่วนกลางดังข้อความที่ว่า

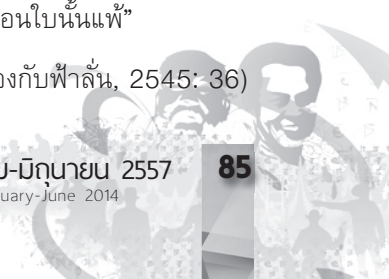
“ครูบาเดินไปนั่งใต้ร่มกระถ้อน เอาบุหรี่ยี่โยมาสูบ แต่ก่อนวัดได้ยังได้ซื้อวัดได้ ยังไม่มีคำว่าทักษิณาวาทต่อท้าย มันไม่มีชื่อในกลองหลวง ตั้งแต่เจ้าอาวาสคนนี้ขึ้นมา มันใคร่ได้หน้าในทุกเรื่องก็เลยรวบรวมเงินทองไปซื้อกลองฟ้าลั่นมาแต่เมืองใต้...ฝีมือติดตัวยังมีใครได้หน้ากูใครรู้หนัก มันจะรู้อะไรกับกลองหลวง ลักแต่ว่ามีเงินซื้อมีมือก็ดี บรู๊ที่มาบรู๊ที่ไป อย่าถามถึงเคิกมันเคิกเม็งอั้งวะหงสากับมันเลย อย่าถามถึงพญาแกนหลวง แกนลมแกนลือแกนลอกกับมันเลยสุดแต่เสียงถี่ห่างหนักเบากลองหลวงมันก็ไม่รู้แล้ว

ครูบาเข้าไปหมกตัวอยู่ในโบสถ์ไม้ เอาเหล็กจารแผ่นทองเหลืองกับพับสาสมุดช่วยเข้าไปขลุ่ยอยู่ในนั้น กระทั่งเดือนแรมสองค่ำลอยขึ้นจิตใจก็เย็นลง ล้ำเสร็จเสร็จสรรพก็เปิดประตูโบสถ์ออกมากลองหลวงฟ้าร้องนอนยาวยังอยู่ที่เก่า” (ฟ้าร้องกับฟ้าลั่น, 2545: 39)

และอีกตอนหนึ่งที่กล่าวถึงความรู้ที่เกี่ยวกับการพอกหน้ากลอง เพื่อถ่วงให้ได้เสียงที่เหมาะสม

“ตั้งเดิมครูบาเผ่าบอกน้ำหลวงความรู้กับมันว่าแต่ละวัดจะเก็บเรื่องจำไว้เป็นเรื่องลับ เป็นตัวว่าจำนั้นนอกจากจะคุมเสียงกลองไม่ให้พราเครือแล้ว เวลากลองสองใบเผชิญหน้ากันเป็นลำพัง เครื่องพอกกลองชื่อจำจะเป็นตัวชี้แพ้ชนะได้ หันหน้ากลองสู้กัน กูตีกลองกู มึงตีกลองมึง ระดมตีมือบวมพอง จำกลองใบใดหลุดก่อนใบนั้นแพ้”

(ฟ้าร้องกับฟ้าลั่น, 2545: 36)

ในอดีตเมื่อองค์ความรู้ทั้งหลายรวบรวมอยู่ในวัด พระสงฆ์จึงถูกคาดหวังให้เป็น “ครู” เป็น “ปราชญ์” ที่ทรงภูมิปัญญา แต่เมื่อการศึกษาในระบบได้ย้ายฐานจากวัดสู่ “โรงเรียน” และ “มหาวิทยาลัย” พระสงฆ์จึงถูกลดบทบาทลง อีกทั้งต้องเข้าสู่ระบบ โรงเรียนและมหาวิทยาลัยตามลำดับ ดังนั้นความคาดหวังในประเด็นดังกล่าวคือการโยกหาดูดี อีกทั้งสะท้อนความคาดหวังต่อพระสงฆ์ท่ามกลางภาพเสนอด้านลบที่มีอย่างต่อเนื่อง

2. ภาพเสนอพระสงฆ์จากส่วนกลาง

เรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ นั้นส่วนมากจะเน้นการเสนอภาพของพระสงฆ์ล้านนาเนื่องจากสัมพันธ์กับฉาก และสอดคล้องกับประสบการณ์ของนักเขียน แต่มีบางเรื่องเช่นกันที่ใช้ฉากล้านนา แต่พระสงฆ์หรือเจ้าอาวาสรูปนั้นเป็นพระจากภาคกลาง โดยมาลา คำจันทร์ได้เสนอภาพของพระสงฆ์กลุ่มนี้ได้ที่น่าสนใจ และมีนัยยะสำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ภาพเสนอพระสงฆ์ที่นิยมไสยศาสตร์ ภาพเสนอพระสงฆ์ที่ใส่ใจในภาพลักษณ์ และภาพเสนอพระสงฆ์ที่สยบยอมต่อทุนนิยมและบริโภคนิยม โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ภาพเสนอพระสงฆ์ที่นิยมไสยศาสตร์

ภาพเสนอของพระสงฆ์ที่นิยมไสยศาสตร์ นั้น พบในเรื่อง มรณกรรมของหลวงพ่อกิ่ง ซึ่งสะท้อนผ่านพระลูกวัดที่เป็นพระหนุ่มซึ่งได้บอกว่า ตำรามหาเสน่ห์หลวงพ่อกิ่งทิ้งไว้ เสกโชดักเงินทองก็ทิ้งไว้ ลดเคราะห์สืบชะตา ปลื้นดาวพลิกดวงก็ทิ้งไว้ ซึ่งตำราเหล่านี้มีไว้หาเงินเพื่อเข้าวัด ซึ่งต่างจากภาพเสนอพระสงฆ์ชาวล้านนาที่จะใช้ความรู้เพื่อการสงเคราะห์ชุมชน และการหาเงินเข้าวัดนั้นเป็นลักษณะของ “พุทธพาณิชย์” ที่มุ่งด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ ดังข้อความที่ว่า

“ปู่จารย์หัวล้านครึ่งเมืองรำพันว่าสิ้นท่านแล้ว การวัดพระศาสนาเห็นทีจะท่างร้าง จะหาใครเก่งสร้าง เก่งหาเงินอย่างท่านได้ เล็งไปข้างหน้ากูปเห็นมีใครแล้ว พระหนุ่มไฉนปู่จารย์ว่าดังนั้นก็ร้อนหู จึงว่าเอาเถอะปู่จารย์เอ๋ย เรายังเป็นพระหนุ่มวัยรุ่นก็จริงอยู่ อันว่าการสีกหาลาเพศไปมีเมียเรอบคิดแล้ว โบสถ์ใหม่หลวงพ่อกิ่งคิดไว้เราจะสานต่อ (....) พระหนุ่มว่าอย่าดูถูกเรานะปู่จารย์ ตำรามหาเสน่ห์หลวงพ่อกิ่งทิ้งไว้

เสกไขดักเงินทองก็ทิ้งไว้ ลดเคราะห์สืบชะตา ปล้นดาวพลิกดวงก็ทิ้งไว้
เราจะเรียนให้ถ่องทุกอย่างทุกอัน จะเอาเงินเข้าวัดอย่างหลง”
(มรณกรรมของหลวงพ่อ, 2545:15)

2.2 ภาพเสนอพระสงฆ์ที่ใส่ใจภาพลักษณ์

ภาพเสนอพระสงฆ์ที่ใส่ใจภาพลักษณ์พบในเรื่อง ฟาร้องกับฟาล้น โดยที่พระ
ครูชาวิวัฒนาภรณ์ เป็นผู้มีภาพลักษณ์ที่งดงาม แต่เมื่อต้องมีการแข่งขันก็ใช้ให้ลูก
ศิษย์ของตนวางแผนเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้าม ซึ่งขัดแย้งกับภาพลักษณ์ที่สะท้อนผ่าน
ตัวบท ดังข้อความที่ว่า

“ท่านพระครูชาวิวัฒนาภรณ์ไม่ชอบให้ใครเรียกท่านเป็นท่าน
พระครูนัก ใคร ๆ เลยเรียกท่านว่าหลวงลุงติดปากติดคอ ผ้าสีกรัก
สะพักส้ารวมเป็นนิจ แม้ย่ามที่ใช้ก็เป็นสีกรัก พัดยศอย่างเดียวไม่เป็น
สีกรัก”

(ฟาร้องกับฟาล้น, 2545: 35)

2.3 ภาพเสนอพระสงฆ์ที่สยบยอมต่อทุนนิยมและบริโภคนิยม

ภาพเสนอของพระสงฆ์จากส่วนกลางมักจะเป็นพระสงฆ์ที่มีความสามารถด้าน
การแสวงหาปัจจัยเพื่อนำมาพัฒนาวัด ซึ่งเป็นแนวคิดที่แพร่กระจายทั่วภาคเหนือใน
ปัจจุบันคือ การใช้ทุนจากส่วนกลางเพื่อพัฒนาวัดในชนบทซึ่งสะท้อนแนวคิดในการ
พัฒนา โดยอาศัยทุนนิยมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาวัด และชุมชน

“หลวงพ่อมั่นขึ้นมากหลาย เลื่องชื่อลือชาไปหลายจังหวัด
ดังไปถึงเมืองกอกกรุงเทพโพน งานศพท่านจะมีคนมามัดฟ้ามัวดิน
ท่านเป็นตนบุญพิเศษ คิดอ่านหาเงินทองเข้าวัดจนได้กุฏิหลังใหม่
เสียตายแต่มาด่วนตาย วิหารใหม่เลยเป็นหม้าย หอธรรมใหม่เลยเป็น
หมัน เพราะหลวงพ่อแท้ๆ บ้านเราถึงมีทางใหญ่กว้าง สร้างทางแล้วก็
ไปชักไฟฟ้าเข้ามา ชักเถ้าแก่มาลงทุนปลูกแต่ง หากบ่มีหลวงพ่อบ้าน
เราก็คือเป็นทางเก่าควายเดิน ไฟฟ้าอีกสิบอาจะยังบ่มา หลวงพ่อมิบุญคุณ
แก่บ้านทุ่งเราแท้” (มรณกรรมของหลวงพ่อ, 2545:17)

นอกจากนี้พระสงฆ์จากส่วนกลางยังถูกเสนอภาพให้เป็นตัวแทน หรือเป็น
กระบอกเสียงให้แก่ราษฎรที่เป็นผู้อุปถัมภ์หลักของวัด

“ต่อไปมึงพ่นยาให้หนัก เรังปุ๋ยให้มาก หัวเชื่อน้ำหวานอัดเข้าไป
สองเท่าทำได้ตั้งนี้ก็ร้านจะหวานน้ำเหมือนกินน้ำตาล อีกคนขาน
ต่อว่าเออ เออ แม่นแล้ว ต้องทำตั้งนี้เท่านั้น แดงจึงจะหวาน หลวงพ่อ
เคยบอกกู ท่านบอกว่า เป็นหัวเชื้อรุ่นใหม่ กูทดลองหมดแล้ว ได้ผลดีแท้
แต่งสุกแก่งามใหญ่เท่ากระบุง” (มรณกรรมของหลวงพ่อ, 2545: 19)

นอกจากนี้ยังพบภาพเสนอของพระสงฆ์ที่เป็นผู้นิยม และผู้นำด้านวัตถุ ไม่ว่าจะเป็น
จะเป็นโทรศัพท์ หรือโทรทัศน์ ในยุคที่สิ่งของเหล่านั้นยังมีราคาสูงชาวบ้านทั่วไป
ไม่อาจเข้าถึงได้ ลักษณะดังกล่าวจะสะท้อนผ่านพระสงฆ์ที่เป็น “พระครู” ซึ่งเป็น
สมศักดิ์จากส่วนกลาง

“ไอนิดเรียกเร่งไ้อ์เอกอยู่ยิก ๆ ให้ไปดูทีวีที่กุฏิท่านพระครู
ไปเข้ากุฏิเต็มก็ดูไม่ถนัด”

“ทำไมวะไอนิด ไ้อ์เอก ทีวีเสียหรอวะ?”

“ไม่ใช่พ่อ ท่านพระครูมีธุระรีบไปไหนไม่รู้ มีทอระลับบ้างจิง ๆ”

(เมืองเชษมศรี, 2545:14 - 16)

และอีกตอนหนึ่งที่ว่า

“ท่านพระครูใจดีไม่ค่อยดุแต่เด็ก ๆ ท่านอยู่คนเดียวในกุฏิสีฟ้า
กุฏิท่านเวลากลางคืนจึงมักเต็มไปด้วยเด็ก ๆ แต่เวลากลางวันท่าน
ไม่ชอบให้เด็ก ๆ ไปป่วนเบี่ยนแถวกุฏิ ท่านมักมีแขกขับรถเก่งขับ
มอเตอร์ไซด์มาหาเกือบทุกวัน(....) ท่านพระครูนั่งจมน้ำพุาดูหนังอยู่กับ
หมาตัวหนึ่ง เป็นหนังวิดีโอ ไ้อ์เอียงแหมะกันที่กรอปรระตู กันไม่ทัน
เต็มพื้นที่สะดุ้งเพราะไ้อ์หมาขนปุยมันเห่า” (ไ้อ์เอียง, 2545: 23 - 24)

สรุปผลการศึกษา

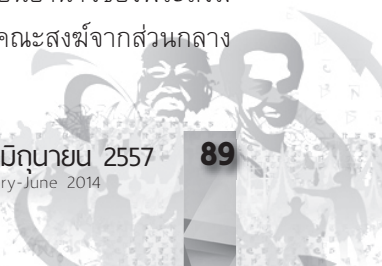
การศึกษาครั้งนี้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัยเรื่องภาพเสนอของพระสงฆ์
ที่ปรากฏในงานเขียนของมาลา คำจันทร์ เพื่อทำความเข้าใจถึงภาพเสนอของพระสงฆ์
ที่ปรากฏในเรื่องสั้น อันเกิดจากการประกอบสร้างผ่านตัวบทงานเขียนของมาลา
คำจันทร์ เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในวงการนักเขียนภาคเหนือ นักเขียนชาวล้านนา

ท่านแรกที่กำลังวิพากษ์วิจารณ์พระสงฆ์ผ่านเรื่องสั้น แม้จะมีวรรณกรรมล้านนาในยุคจารีตที่เสนอภาพพระสงฆ์ลักษณะของปฤชนที่ยังไม่พ้นจากการครอบงำของกิเลส ต่อมาพบงานเขียนของ อ.ไชยวรศิลป์ ที่เสนอภาพของพระสงฆ์แต่เป็นลักษณะของการกล่าวชื่นชม อีกทั้งได้ใช้พระสงฆ์ที่มีบทบาทในสังคมอย่างแท้จริงในการดำเนินเรื่อง

ภาพเสนอของเสนอของพระสงฆ์ที่ปรากฏในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ นั้นแบ่งได้เป็น 2 ประการคือ 1) ภาพเสนอพระสงฆ์ล้านนา พบว่า ภาพเสนอพระสงฆ์ล้านนา จำแนกได้ 5 ลักษณะ คือ ภาพเสนอของพระสงฆ์ที่เป็นปฤชน ภาพเสนอพระสงฆ์ตามแนวคิด ต้น ชำม คง ภาพเสนอพระสงฆ์ในฐานะของผู้นำชุมชน ภาพเสนอของพระสงฆ์ที่สมณะสำรวม และภาพเสนอพระสงฆ์ในฐานะผู้มีความรู้แบบจารีต 2) ภาพเสนอพระสงฆ์จากส่วนกลางนั้น จำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ภาพเสนอพระสงฆ์ที่นิยมไสยศาสตร์ ภาพเสนอพระสงฆ์ที่ใส่ใจในภาพลักษณ์ และภาพเสนอพระสงฆ์ที่สยบยอมต่อทุนนิยมและบริโภคนิยม

ตั้งแต่พุทธศักราช 2530 เป็นต้นมาได้มีข่าวด้านลบที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ปรากฏผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นข่าวเจ้าคุณอุดม ถูกจับในคดีเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ข่าวพระครูสมุทรสุศักดิ์ ปลอมแปลงตราตั้งพระอุปัชฌาย์ หรือแม้แต่ข่าวพระใบฎีกาณิกร ธรรมวาทีที่มีข่าวกับสีกา หลังจากนั้นจึงมีข่าวยันตระ และภาวนา พุทธโธ (นิโบล นาคพลังกุล, 2546: 1) เนื่องจากเกิดเรื่องอื้อฉาวสะเทือนขวัญพุทธศาสนิกชนอย่างต่อเนื่อง อาจจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่องานเขียนของมาลา คำจันทร์ ให้เสนอภาพ และความคาดหวังต่อพระสงฆ์ซึ่งเคยมีในอดีต ภาพเสนอที่ประกอบสร้างขึ้นนั้นเป็นปรากฏการณ์โหยหาอดีตผ่านตัวบท

นอกจากนี้การเสนอภาพพระสงฆ์ที่แบ่งขั้วระหว่างพระสงฆ์ล้านนา และพระสงฆ์จากส่วนกลาง เป็นการแสดงถึงวาทกรรมอำนาจอันเหลื่อมล้ำ ระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่น เนื่องจากการเสนอภาพด้านดีให้กับพระสงฆ์ล้านนา พร้อมกับการเสนอภาพด้านลบให้แก่พระสงฆ์จากส่วนกลาง คือการสร้างความเป็นอื่นให้กับส่วนกลางผ่านตัวบท ซึ่งต่างจากเหตุการณ์จริง ที่พระสงฆ์ล้านนามักได้รับการดูถูก อาทิ กรณีของครูบาศรีวิชัย ซึ่งมาลา คำจันทร์ มักนำมากล่าวถึงในเรื่องสั้น ปรากฏการณ์ครูบาศรีวิชัยคือความพยายามในการลดทอนอำนาจจากส่วนกลาง โดยลดอำนาจของ “เจ้าผู้ครองนคร” ด้วยระบบราชการจากส่วนกลาง ในส่วนของศาสนจักรลดทอนอำนาจของพระสงฆ์ในระบบจารีตที่แต่งตั้งโดยเจ้าผู้ครองนคร ด้วยการปกครองคณะสงฆ์จากส่วนกลาง

โดยใช้สมณศักดิ์ ซึ่งมาลา คำจันทร์ได้สร้างตัวละครพระสงฆ์จากส่วนกลางให้มีความหมาย “พระครู” หากตัวละครที่เป็นพระสงฆ์ล้านนาไม่ได้ถือสมณศักดิ์ ดังนั้นการประกอบสร้างการเสนอภาพพระสงฆ์ผ่านเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไข และเป็นการสร้างวาทกรรมอำนาจระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่นอย่างแหลมคมและมีนัยยะสำคัญยิ่ง

บรรณานุกรม

- ชาตรี ลีศิริวิทย์. 2551. ภาพเสนอของผู้ชายในนิตยสารปลูกใจเลิopaช่วงปี พ.ศ. 2517 - พ.ศ. 2527 : กรณีศึกษา นิตยสารแมนและนิตยสารหนุ่มสาว. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิโลบล นาคพลังกุล. 2546. ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเรื่องสั้นไทยระหว่าง พ.ศ. 2532-2543. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัฒนา กิตติอาษา. 2546. มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์ไทยหาคัด ในสังคมไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- มาลา คำจันทร์, นามแฝง. 2523. ทางที่ต้องเดิน. กรุงเทพฯ : คนวรรณกรรม.
- มาลา คำจันทร์, นามแฝง. 2529. ลมเหนือและป่าหนาว : รวมเรื่องสั้นหนึ่งรอบ ทศวรรษ. กรุงเทพฯ : คนวรรณกรรม.
- มาลา คำจันทร์, นามแฝง. 2535. ไฟพรางเทียน. กรุงเทพฯ : คนธรร.
- มาลา คำจันทร์, นามแฝง. 2544. นาคบาศ. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สรองงค์ สุขยิ่ง. 2547. การนำเสนอภาพพระสงฆ์ในภาพยนตร์ไทย. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ. 2542. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- สุนทร คำยอด. 2552. การสร้างภาพลักษณ์ผู้หญิงเหนือในนวนิยายของ อ.ไชยวรศิลป์. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. 2544. โคลงอมร. เชียงใหม่ : ศูนย์ศึกษาปัญหาเมืองเชียงใหม่.
- อ.ไชยวรศิลป์, นามแฝง. 2506. ไพรวิน. พระนคร : โรงพิมพ์ศิลปอักษร.
- อ.ไชยวรศิลป์, นามแฝง. 2515. คำควรเมือง. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุลกับวาทกรรมความรุนแรงในวรรณกรรม

Violent Discourse in Seksan Prasertkul's Literary Works.

บัณฑิต ทิพย์เดช¹

Bandit Thipdet²

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของงานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาถึงลักษณะวาทกรรมความรุนแรงในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ในฐานะนักคิดนักเขียนร่วมสมัยคนหนึ่ง ในสังคมไทยที่มีบทบาทชัดเจนในฐานะของผู้นำนักศึกษาประชาชน นำขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยจากผู้มีอำนาจของบ้านเมืองจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

งานวรรณกรรม หรือตัวบท ถือเป็นปฏิบัติการทางวาทกรรมรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้ประพันธ์มีอำนาจในการสร้าง นำเสนอ หรือปิดกั้นอุดมการณ์บางอย่าง งานวิจัยนี้จึงได้เลือกใช้กรอบวาทกรรมวิเคราะห์เชิงทฤษฎีวิพากษ์ ของนอร์แมน แฟร์เคลาฟ เพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่าตัวบทดังกล่าวเป็นเพียงการประกอบขึ้นของสัญญาณ (ไซรต์น์ เจริญสินโอฬาร, 2545, น. 138) ที่ต้องการตอกย้ำและผลิตซ้ำอุดมการณ์ชุดหนึ่ง โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอ เพื่อดำรงไว้ซึ่งอำนาจ หรือเพื่อสร้างความชอบธรรมในการขยายเครือข่ายของอำนาจ

ผลการศึกษาลักษณะวาทกรรมความรุนแรงและอุดมการณ์ความรุนแรงในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล จำนวน 10 เล่ม โดยอาศัยกรอบการวิเคราะห์ดังกล่าว พบว่า งานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ได้สะท้อนภาพความทุกข์ยากของชนชั้นล่างจำนวนมากที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ และถูกลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการสร้างวาทกรรมความรุนแรง 3 รูปแบบที่แฝงอยู่ในตัวบท ได้แก่ วาทกรรมอำนาจนิยม, วาทกรรมมาซิเดสึม และวาทกรรมชายเป็นใหญ่ ซึ่งวาทกรรมทั้ง 3 ประเภทนี้ บอกได้เป็นนัยอย่างหนึ่งว่า เสกสรรค์ ประเสริฐกุล ยังไม่อาจสลัดภาพของชนชั้นล่างที่มักจะถูกผู้มีอำนาจกระทำโดยใช้ความรุนแรงไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง เปรียบเสมือนยอมรับการใช้ความรุนแรงดังกล่าวว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยปกติ อีกทั้ง

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

² Section of Thai Language, School of Liberal Arts, University of Phayao, Phayao, Thailand

E-mail : bandit490131034@windowslive.com

ยังสนับสนุนให้ชนชั้นล่างใช้ความรุนแรงในการตอบโต้ อันเป็นการตอกย้ำการสถาปนา
อำนาจของชนชั้นนำให้แข็งแกร่งกว่าเดิม
คำสำคัญ วรณกรรม, อุดมการณ์, วาทกรรม, เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, ความรุนแรง

ABSTRACT

The objective of this research was to study the characteristics of the violent discourse in the literary works of Seksan Prasertkul who was known as a contemporary writer and the pro-democracy student leader in the revolutionary uprising of October 14, 1973.

The literature works as a form of discourse practice in which the writer had the power to create, present or block certain ideology. This study therefore chose the Norman Fairclough's Critical Discourse Analysis theory to point out that the context was created by using symbolic meaning to recreate series of ideology using language as the tool of presentation in order to maintain power or to create the righteousness in expansion of power.

The result of the study of his 10 literary works under the thesis framework found that the literary works of Seksan Prasertkul depicted suffering of the laborers who were the exploited people and reduction of human dignity.

In addition, it was found that the three discourses hidden in the literary works of Seksan Prasertkul were Authoritarian Discourse, Masochism Discourse and Patriarchy Discourse, which implied that Seksan Prasertkul still showed that the laborers were victims of violence. Furthermore, he encouraged the lower class to use violence in return, which could be seen as stronger power establishment of the elite group.

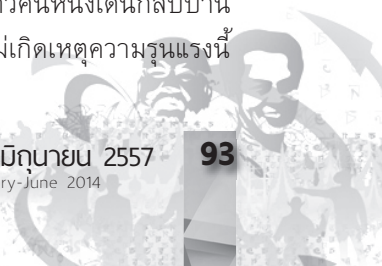
Keyword Literary Works, Ideology, Discourse, Seksan Prasertkul, Violence

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเขียนวรรณกรรมขึ้นมาชิ้นหนึ่งนั้น เปรียบเสมือนการสร้าง “วาทกรรม” ขึ้นมาชุดหนึ่ง กล่าวคือ ผู้ประพันธ์เองมีอำนาจในการเลือกสร้าง เลือกนำเสนอ หรือ เลือกปิดกั้นอุดมการณ์บางอย่าง จนอาจกล่าวได้อีกแง่มุมหนึ่งได้ว่า แท้ที่จริงแล้ว “วรรณกรรม” ก็คือ ภาวปฏิบัติการของวาทกรรม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พลคัทจี จิตรไกรศิริ (2522, น. 3) ที่กล่าวไว้ว่า “วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์และเป็นเครื่องมือ อย่างใดอย่างหนึ่งของสังคม ปัญหาจึงมักอยู่ที่ว่า วรรณกรรมเป็นเครื่องมือของใคร ใครเป็นผู้จรรยาและจรรยาเพื่อรับใช้ใคร วรรณกรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกฎเกณฑ์ การพัฒนาสังคม สังคมมนุษย์เคลื่อนไหวไปทางใด วรรณกรรมก็พัฒนาไปตามทางนั้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น แหล่งกำเนิดวรรณกรรมจึงหาใช้ความคิดฝันล้วนๆ หรือ อารมณ์ และความบันเทิงใจอันบริสุทธิ์ ว่างโหว ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดๆ หากแต่พื้นฐานที่เกิดของวรรณกรรม นั้นคือ ความจริงที่เป็นอยู่จริง โดยตัวของมันเองหรือที่เรียกว่าภาวีสัย (OBJECTIVE REALITY) ซึ่งความเป็นจริงทางภาวีสัยนี้คือชีวิตหรือ ความชัดเจนในชีวิตของประชาชนทั้งมวลร่วมกัน”

จากหลักการดังกล่าว แนวคิดเรื่อง “วาทกรรม” (Discourse) จึงเป็นแนวคิดที่น่าสนใจและถูกเลือกมาใช้เป็นแนวคิดสำคัญในการศึกษาวิจัยนี้ โดยมีนักคิดและนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสนามว่า มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) เป็นผู้ริเริ่มศึกษาเรื่อง “วาทกรรม” ในมุมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและความรู้ โดยมีทัศนะที่ว่า “ความรู้คืออำนาจ” และอำนาจนี้ไม่ได้มีความหมายตามคำนิยามของประมวล รุจนเสรี (2547, น. 15) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการใช้พลังกำลังในการข่มขู่ ควบคุม หรือบังคับคนอื่นให้เชื่อฟัง แล้วปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตาม หากแต่หมายถึงการใช้พลังทางความคิด ในการกำหนดสร้างความต้องการและความจริงให้กับสิ่งต่างๆ ในสังคม จนกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่คนทั่วไปยอมรับอย่างไม่มีข้อสงสัย

วาทกรรมความรุนแรง ก็เป็นการศึกษาวาทกรรมอีกมุมมองหนึ่ง ซึ่งชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2551) ได้กล่าวถึงเรื่องของความรุนแรงไว้อย่างน่ารับฟังในสองแนวทางว่า ความรุนแรง คือ การทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งอาจจะเกิดจากธรรมชาติ อุบัติเหตุ หรือจากน้ำมือมนุษย์ก็ได้ ส่วนอีกแนวทางหนึ่ง ความรุนแรงก็คือ สิ่งที่มาสกัดกั้นศักยภาพของชีวิต เป็นต้นว่า มีหญิงสาวคนหนึ่งเดินกลับบ้าน ระหว่างทางมีผู้ร้ายดักชิงทรัพย์แล้วฆ่า หมายความว่าหากไม่เกิดเหตุความรุนแรงนี้

หญิงสาวคนนั้นก็ยังคงมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตได้ต่อไป ความรุนแรงดังกล่าว นอกจากจะสกัดกั้นศักยภาพชีวิตอย่างเป็นอยู่แล้ว อาจส่งผลกระทบไปถึงการสกัดกั้นศักยภาพชีวิตในแง่ของการเปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นอยู่เดิมอีกด้วย เช่น ถ้าหญิงสาวคนดังกล่าวกำลังจะได้เรียนต่อ และเธอรอดตายอย่างปาฏิหาริย์ แต่ต้องกลายสภาพมาเป็นเจ้าหญิงนิทรา ซึ่งก็หมายความว่าศักยภาพด้านการศึกษาของเธอก็จะเกิดขึ้นในอนาคตก็ถูกสกัดกั้นต้องยุติลงด้วย

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2551) ยังได้ชี้ให้เห็นอีกต่อไปว่าความรุนแรงนั้นสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายเหตุการณ์ทางสังคมและการเมืองได้ เช่น เรื่องความขัดแย้งในครอบครัว สมมุติว่าพ่อเป็นกรรมกร แล้ววันหนึ่งบริษัทต้องปิดตัวลงจากการที่เศรษฐกิจตกต่ำ เป็นผลให้พ่อตกงานแล้วก็เกิดความเครียด พ่อเครียดก็ดื่มสุรา เมื่อไม่มีเงินไปดื่มสุราก็ต้องเอาจากภรรยา เมื่อภรรยาไม่ไห้ก็เกิดความขัดแย้งเกิดความโมโห อับอาย ผวนกกับความเมาด้วย ทำให้ทางออกคลี่คลายตัวไปสู่ความรุนแรง นั่นคือ การทะเลาะทุบตีภรรยา และเหยื่อโดยตรงคือภรรยา แต่ความรุนแรงนั้นอาจส่งผลไปถึงคนอื่นที่เกี่ยวข้องกับเหยื่อด้วย เช่น ถ้าลูกมาเห็น ก็อาจเป็นการฝังภาพความรุนแรงในครอบครัวต่อเด็กหรือเกิดความรู้สึกที่เป็นลบกับพ่อ เป็นต้น

นอกจากนี้ การจะทำความเข้าใจต่อเหตุที่ก่อให้เกิดความรุนแรงยังไม่สามารถดูจากผู้กระทำการโดยตรงแต่เพียงอย่างเดียว เหตุที่มาของความรุนแรงยังแบ่งออกได้อีกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับแรกเป็นเรื่องของตัวบุคคล (agency) เพียงอย่างเดียว เช่น การที่นาย ก. ฆ่านางสาว ข. เพื่อชิงทรัพย์ ก็อาจถือเป็นเหตุจากความเลวของนาย ก. เอง ส่วนระดับที่สอง คือ ระดับโครงสร้างต่างๆ ที่อยู่เหนือผู้กระทำการขึ้นไป เช่น กฎหมาย หน้าที่ สภาพเศรษฐกิจ ซึ่งไม่ได้ก่อความรุนแรงโดยตรง แต่ก็อาจเป็นส่วนที่มองไม่เห็นที่เอื้อให้เกิดความรุนแรงทางสังคมได้ ส่วนระดับสุดท้าย คือ ระดับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อต่างๆ และเป็นส่วนที่เปลี่ยนแปลงได้ยากที่สุด ตัวอย่างเช่น หากฝ่ายสามีคิดตีภรรยาในที่สาธารณะ ก็มักจะอ้างว่า “เรื่องของผมเมียอย่ามายุ่ง” ซึ่งสามารถทำให้คนรอบข้างถอยห่าง เพราะตรงกับความเข้าใจของสังคมที่ว่าเรื่องของครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว คนอื่นในสังคมไม่เกี่ยว แล้วยังมีความเชื่อเรื่องผู้ชายเป็นใหญ่เหนือผู้หญิง จึงทำให้เกิดความรุนแรงได้ง่ายยิ่งขึ้นอีก ซึ่งหากจะเปลี่ยนแปลงความเชื่อดังกล่าว ย่อมเกิดขึ้นได้ยากกว่าการจับนาย ก. เข้าคุกหรือการเปลี่ยนกฎหมาย

จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่จะศึกษาลักษณะวาทกรรม ความรุนแรงในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ซึ่งท่านเป็นนักคิดนักเขียนร่วมสมัยคนหนึ่งที่มีบทบาทต่อสังคมไทยอย่างสูง อีกทั้งยังเป็นผู้นำนักศึกษาประชาชนนำขบวนร่วมเรียกร้องประชาธิปไตยจากผู้มีอำนาจของบ้านเมืองครั้งเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นอกจากนี้ ท่านยังเป็นนักคิดที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาสังคมได้อย่างเฉียบคม และเป็นนักเขียนที่มีอุดมการณ์อันแรงกล้า ผลงานเขียนออกมาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งบทความ, เรื่องสั้น และสารคดี โดยเฉพาะฝีมือในการเขียนเรื่องสั้นและความเรียงอันเป็นที่ประจักษ์ จนได้รับรางวัลศรีบูรพา เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2546 และได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปี 2553

สำหรับการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมแนวทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis : CDA) ของ นอร์แมน แฟร์คลาฟท์ (Norman Fairclough) เข้ามาเป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ภาษาและการสื่อความหมายของกระบวนการทางสังคมและปัญหาสังคม โดยมุ่งเน้นที่ภาษา (ตัวบท) การใช้ภาษา รวมถึงคุณลักษณะของภาษาอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางสังคม โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการอธิบายว่า วาทกรรมเป็นผลผลิตที่มาจากสังคม เช่นเดียวกับสังคมก็เป็นผลผลิตของวาทกรรม

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

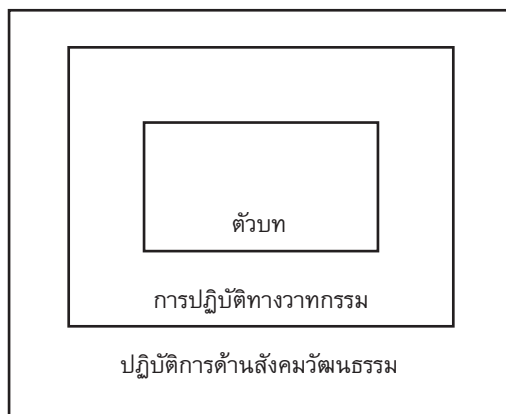
เพื่อศึกษาลักษณะวาทกรรมความรุนแรงในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล

วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาลักษณะวาทกรรมความรุนแรงในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล โดยใช้วาทกรรมแนวทฤษฎีวิพากษ์ (CDA) เป็นหลักในการวิเคราะห์ เพื่อทำให้มองเห็นการสร้างอัตลักษณ์และความหมายของความรุนแรงผ่านภาคปฏิบัติการของวาทกรรม และกำหนดขอบเขตข้อมูลที่จะใช้วิเคราะห์เฉพาะงานวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี จำนวน 10 เล่ม คือ ฤดูกาล (2524), ดอกไฟ (2527), คนหาปลา (2528), มาจากป่าชายเลน (2529), เพลงน้ำระบำเมฆ (2531), มหาวิทยาลัยชีวิต (2531), เติบโตสาเหาชีวิตจริง (2532), คนกับเสือ (2539), วิหารที่ว่างเปล่า (2544) และ วันที่ถอดหมวก (2550)

การวิเคราะห์วาทกรรมแนวทฤษฎีวิพากษ์ (CDA) ของนอร์แมน แฟร์คลาฟฟ์ (Norman Fairclough) จะวิเคราะห์ผ่าน 3 ช่องทาง ช่องทางแรกได้แก่ ตัวบท (Text) หรือภาษาที่ใช้ในงานวรรณกรรม จะวิเคราะห์ด้านศัพท์, ไวยากรณ์ และการเชื่อมประโยค ส่วนช่องทางที่สอง คือ ปฏิบัติการทางวาทกรรม (Discourse Practices) หรือกระบวนการสร้างตัวบท จะวิเคราะห์กระบวนการนำเสนอ ตลอดจนการตีความตัวบท เพื่อจะดูว่าผู้เขียนสร้างวาทกรรมขึ้นได้อย่างไร และถ่ายทอดออกมาอย่างไร ช่องทางสุดท้าย คือ ปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-cultural Practices) ที่วิเคราะห์บริบททางสังคม, วัฒนธรรม และการเมือง ที่ปรากฏแวดล้อมตัวบทเพื่อให้เข้าใจความหมายและกระบวนการสร้างวาทกรรมอย่างชัดเจน ปรากฏตามกรอบแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมแบบ 3 มิติของ แฟร์คลาฟฟ์ ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมแบบ 3 มิติ ของแฟร์คลาฟฟ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบวาทะเสกสรรค์ ประเสริฐกุล แฝงความรุนแรงลักษณะใดบ้างในงานวรรณกรรม อีกทั้งยังได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างภาษา วาทกรรม และสังคมวัฒนธรรม อันเป็นการเปิดกว้างวิธีการศึกษาให้ข้ามสาขาวิชา

ผลการศึกษา

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล ได้เลือกนำเสนอวรรณกรรมผ่านกระบวนการทัศน์ในการสะท้อนสภาพชีวิตและสังคม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเปรียบเหมือนมุมมองพื้นฐานที่นักเขียนจะต้องใช้ในการรับรู้ ตีความ และจินตนาการถึงสังคมที่ตนเองได้อาศัยอยู่

ดังนั้น จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการปะทะสังสรรค์ระหว่างโลกแห่งความจริงและโลกของภาษา ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงกับทัศนคติ การตีความ และการให้คุณค่า

โดยส่วนใหญ่ งานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ก็ได้แสดงให้เห็นภาพความทุกข์ยากของชนชั้นล่างที่ต้องต่อสู้กับอำนาจที่ไม่เป็นธรรม การเอารัดเอาเปรียบกันในสังคม และมีบทสรุปคือความพ่ายแพ้ของชนชั้นล่าง อันมีนัยสำคัญที่บ่งบอกว่ากลุ่มชนชั้นล่างเป็นชนชั้นที่มีจำนวนมากที่สุดในสังคม แต่กลับไม่มีโอกาสจะเอาชนะอำนาจซึ่งมีเพียงหยิบมือได้เลย

แต่เมื่อวิเคราะห์ผ่านวาทกรรมแนวทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis : CDA) ของ นอร์แมน แฟร์คลาฟฟ์ (Norman Fairclough) แล้ว พบว่าภายใต้ตัวบทที่สะท้อนภาพชีวิตของชนชั้นล่างที่ดูเหมือนจะแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการต่อสู้แย่งชิงวาระ แต่แท้จริงแล้ว ยังมีวาทกรรมความรุนแรงแอบแฝงอยู่ในนั้นอย่างแนบเนียน ตามผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้

1. วาทกรรมอำนาจนิยม

วาทกรรมอำนาจนิยม เป็นการตัดสินใจด้วยวิธีการแสดงอำนาจมากกว่าการใช้เหตุผล มีการส่งเสริมให้มีการใช้อำนาจแบบเผด็จการ เช่น อาจจะทำการใช้อำนาจเพื่อเพิ่มเสถียรภาพในการควบคุมคน หรือเพื่อความอยู่รอดของตนในสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1 การแสดงความรุนแรง

ในเรื่อง “ชีวิตเปลี่ยนไปหัวใจเปลี่ยนตาม” ที่กล่าวถึงการดำรงชีวิตในป่า โดยเฉพาะการบรรยายฉากวิธีการฆ่าสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหาร ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการแสดงออกถึงความรุนแรง โดยสร้างผ่านความเชื่อที่ว่า “เช่นฆ่าเพื่อการดำรงชีวิต” ดังตัวอย่าง

เคยมีลูกหมูขนาดหมาว้ายรุ่นตัวหนึ่ง ผมแทงมันด้วยมีดพับจนมีดเข้าไปทั้งด้าม รวมทั้งบางส่วนของมือผมด้วย แต่มันไม่ยอมตายง่ายๆ ผมรู้สึกเหมือนถูก ลงโทษอย่างแสนสาหัส หันรีหันขวางและกระวนกระวาย ทางเดียวที่จะหนีพ้นจากสภาพนี้ คือ ส่งมันไปเกิดใหม่ให้เร็วที่สุด ผมหันไปคว้าหินลับมีดก้อนใหญ่ขึ้นมา แล้วฟาดหัวมันลงไปอย่างไม่นับ

(เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2532, น. 76)

ในเรื่อง “ปากซอย” เป็นเรื่องราวของเด็กสองคน ที่มีความก้าวร้าวอยู่ในสังคม โดยจะเห็นได้จากการกลิ้งลูกบอลพลาสติกออกไปกลางถนนให้รถทับและมีความสุขเมื่อมันนึกเป็นสองซีกแบนราบติดพื้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงในวัยเด็ก โดยพิจารณาจากการใช้คำว่า “เบิกตาโต” “ตบมือลั่น” และ “ตีกต๊ใจ” ดังตัวอย่าง

...รถคันที่สามเลี้ยวเข้าซอยมาอย่างรวดเร็ว และแรงเครื่องเต็มที่เมื่อตั้งล้อได้แนวตรง ล้อทางซีกคนขับบดทับไปบนของเล่นชิ้นน้อยเสียงดังโพละ มันนึกเป็นสองซีกและแบนราบติดพื้นในวินาทีเดียวกัน... เด็กทั้งคู่เบิกตาโต คนอายุสิบสองตบมือลั่นพร้อมกับยิ้มออกมาอย่างกว้างขวาง ขณะที่คนเล็กกว่ากระโดดขึ้นกระโดดลงด้วยความตีกต๊ใจ

(เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2527, น. 70)

1.2. การแสดงอำนาจ

ในเรื่อง “คนร้าย” ได้แสดงเรื่องของอำนาจผ่านบทสนทนาของเผ่าอินซอน ขาวนายนางจนในฐานะลูกหนี้ ที่จะต้องแอบขโมยข้าวเปลือกอันเป็นน้ำพักน้ำแรงของตนเพื่อหลบซ่อนกลุ่มชายฉกรรจ์ที่เป็นคนของเจ้าหนี้ ดังตัวอย่างที่ว่า

“กูไม่ให้ ของกู กูไม่ให้... ข้าวของกู ให้กูกินบ้าง พวกมึงเอาไปหมดทุกปีเจ้าหนี้บ้าง เจ้าที่ดินบ้าง กูไม่เคยได้กินเลย...” ชายชราตะโกนกึกก้อง เสียงขาดเป็นห้วงๆ

...ชายฉกรรจ์ทั้งห้าคนหันมามองหน้ากันแล้วระเบิดเสียงหัวเราะเย้ยหยันออกมาลั่นป่า

(เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2524, น. 84)

จากบทสนทนาดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นถึงความด้อยอำนาจของเผ่าอินซอน จากวลีที่ว่า “เสียงขาดเป็นห้วงๆ” ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับฝ่ายของชายฉกรรจ์โดยสังเกตจากวลีที่ว่า “ระเบิดเสียงหัวเราะเย้ยหยัน”

ในเรื่อง “หญิงเผ่าบนภูเขาชรา” เป็นเรื่องเกี่ยวกับการต่อสู้ทางการเมือง ที่ส่งผลให้หญิงเผ่าชาวม้ง ต้องสูญเสียลูกชายไปหมดทั้งสองคน ลูกชายคนโตของเธอตายเพราะต่อสู้กับฝ่ายรัฐบาล ส่วนคนเล็กตาย เพราะถูกทหารป่าพวกเดียวกันพิพากษาเนื่องจากเขาติดต่อกับฝ่ายรัฐบาลเตรียมพาคนไปมอบตัว โดยเรื่องนี้ได้แฝงการแสดง

อำนาจผ่านบทลงโทษต่อผู้ที่ทรยศทางพรรค ซึ่งผู้เขียนได้แสดงอำนาจผ่านประโยคที่ว่า “ชายร่างใหญ่ตะโกนกึกก้อง” ส่วนฝ่ายที่ดีอยู่อำนาจจะใช้คำว่า “เงียบกริบ” และ “ใจสั่นระทึก” ดังตัวอย่าง

“สหายทั้งหลาย... อย่าได้เอาเยี่ยงอย่างไอ้คนทรยศ!” ชายร่างใหญ่ตะโกนกึกก้อง...ผู้ชมรอบ ๆ เงียบกริบ... หญิงมั่งใจสั่นระทึก เธอเพ่งมองภาพเบื้องหน้าด้วยสายตาแทบไม่กระพริบ

(เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2539, น. 34)

2. วาทกรรมมาโซคิสม์

วาทกรรมมาโซคิสม์ เป็นวาทกรรมหนึ่งที่แฝงอยู่ในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวมีลักษณะสำคัญ คือ การเปิดเผยให้เห็นบาดแผลของชีวิต การอดทนต่อความเจ็บปวด และการถูกกระทำ ด้วยความรู้สึกพึงพอใจ เป็นการแสดงออกถึงความแข็งแกร่งและความมีอำนาจที่เหนือกว่าตามแบบฉบับของเพศชาย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ในเรื่อง “เทร่าทะเลสาบ” ได้บรรยายถึงการตกปลาเทร่า ที่จะต้องใช้ความพยายามและความอดทนเป็นอย่างสูงในการต่อสู้กับแรงของปลา ประกอบกับความอดทนต่อสภาพอากาศที่หนาวเย็น ซึ่งตัวละครได้แสดงภาพของการต่อสู้กับสภาพอากาศ เพื่อให้ได้มาซึ่งปลาเล็กเทร่า ดังตัวอย่าง

ผมยืนให้ลมหนาวกัดกรีดมา 4 ชั่วโมงเต็มๆ เมื่อมองดูสันกำปั้นของตัวเองก็พบว่ามันเริ่มปริแยก ผมลูบไล้มันเบา ๆ ด้วยความพอใจ...

(เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2531, น. 144)

เมื่อพิจารณาจากกิริยา “กัดกรีด” “ปริแยก” และ “พอใจ” จะเห็นได้ว่าถึงแม้จะต้องแลกกับความทุกข์ทรมานจากสภาพอากาศที่โหดร้ายทารุณเพียงใด แต่ผลการตกปลาเทร่าในครั้งนั้นก็คุ้มค่ากับความยากลำบาก แต่แท้จริงแล้วการสะท้อนภาพดังกล่าวกลับแฝงไปด้วยวาทกรรมมาโซคิสม์ที่มักจะแสดงความพอใจในความเจ็บปวดของตัวเองออกมา เพื่อบ่งบอกถึงความแข็งแกร่งและความมีอำนาจที่เหนือกว่า อันเป็นบทบาทที่สงวนไว้สำหรับเพศชายเท่านั้น

ในเรื่อง “กลางทะเลลม” ได้เสนอเรื่องราวการไปตกปลาที่จังหวัดตรัง ซึ่งต้องเผชิญกับสภาพอากาศที่เลวร้าย จนทำให้ตัวละครนึกถึงหนังสือสารคดี Into Thin Air ของจอห์น คราเคาเออร์ ที่ได้นำติดตัวไปอ่าน โดยหนังสือเล่มนั้นได้กล่าวถึงการเดินทางฝ่าอันตรายเพื่อพิชิตยอดเขาเอเวอร์เรสต์ และได้เปรียบเทียบประสบการณ์ดังกล่าวกับชีวิตของตนเอง เพื่อให้เห็นถึงคุณค่าของการที่จะต้องเอาชีวิตไปเสี่ยงกับอันตรายเหล่านั้น ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นเสน่ห์ของการเดินทางผจญภัยที่ยากลำบาก เพื่อให้ได้มาซึ่งรสชาติและคุณค่าของชีวิต ดังตัวอย่าง

นี่คือเสน่ห์ของการเดินทาง เสน่ห์ของการผจญภัยในรูปแบบต่าง ๆ ... เสน่ห์ของการพาตัวเองไปสู่ความยากลำบากเพื่อจะลิ้มรสคุณค่าของสิ่งธรรมดาหลายอย่าง... กระทั่งคุณค่าของการมีชีวิต

(เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2544, น. 34)

เมื่อพิจารณาจากวลี “เสน่ห์ของการเดินทาง” “เสน่ห์ของการผจญภัย” และ “เสน่ห์ของการพาตัวเองไปสู่ความยากลำบาก” จะเห็นได้ว่าการเดินทางที่ต้องแลกมาด้วยความยากลำบากนั้นถือเป็นรสชาติของชีวิตอีกประเภทหนึ่งที่น่าลิ้มลอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะมาซิคลิสต์ได้เช่นกัน

3. วาทกรรมชายเป็นใหญ่

วาทกรรมชายเป็นใหญ่ เป็นอุดมการณ์เชิดชูพันธกิจหรือบุคคลสำคัญที่มีลักษณะของความเป็นเพศชาย ไม่ว่าจะเป็นด้านความกล้าหาญ ความรักศักดิ์ศรี การต่อสู้ และการผจญภัย ซึ่งส่วนใหญ่มักจะทำได้สำเร็จเพียงลำพัง ดังนั้น อุดมการณ์ดังกล่าวนี้จึงเป็นเหมือนการยกย่องเชิดชูความเป็นใหญ่ และความมีอำนาจในตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในเรื่อง “คนกับเสือ” เป็นเรื่องของตัวละครเอกที่ถูกคุกคามถึงสองครั้ง คือครั้งแรกเขาถูกบีบคั้นจากผู้คนในสังคมเมือง ให้ยอมแพ้ต่อกระแสบริโภคนิยม จนไม่อาจอยู่ในสังคมเมืองได้ครั้นต่อมาเมื่อเขากลับมายังชนบทบ้านเกิด ก็ถูกบีบบังคับให้ต้องเป็นผู้ล่าเสือที่กินวัวของชาวบ้านแต่เขากลับพบว่าเสือไม่ใช่ผู้บุกรุก มนุษย์ต่างหากเป็นผู้ที่ลวงล้ำเข้ามา ซึ่งเขาได้สะท้อนแฉคิดออกมาว่า “เสือ” เป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่มีสัญชาตญาณในการต่อสู้อย่างไม่ยอมแพ้ และใช้ชีวิตอย่างมีอิสระ มีศักดิ์ศรี ดังนั้น การต่อสู้เพื่อรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีเป็นสิ่งที่ควรกระทำในฐานะที่ตนเป็น “มนุษย์” แม้ว่า

จะถูกเอารัดเอาเปรียบมากมายเพียงใดก็ต้องไม่ยอมแพ้ เนกเช่นเดียวกันกับ “เสือ” ที่จะต้องต่อสู้กับชีวิตในโลกของตนเอง และโลกภายนอก แต่ก็ไม่เคยยอมแพ้ จนในที่สุดก็สามารถครอบครองอาณาจักรของตนเองได้ ดังตัวอย่าง

ทั้งเรือนร่างของมັນมีรื้อรอยของการปะทะชุดชิดแหง่แว้วด้วย
คมเขี้ยวและรอยเล็บ คงแต่แววตาเท่านั้นที่ไม่เคยเปลี่ยน สงบนิ่ง แต่
ไม่ยอมพ่ายทั้งเรื่องทั้งลึก ดูราวอัญมณีในห้วงน้ำ

มันเคยพ่ายแพ้มาก่อนจะโตเต็มที่ ก่อนจะมีอาณาจักรเป็นของ
ตนเองแต่มันก็ไม่อาจยอมรับการพ่ายแพ้ได้โดยง่าย มันจำเป็นต้องมี
อาณาจักรของตนเอง เพราะนั่นเป็นวิธีเดียวที่มันจะได้เป็นตัวเอง
มันไม่รู้จักวิถีอื่นนอกจากวิถีของตนเอง

(เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2539, น. 100)

เมื่อพิจารณาจากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าตัวอย่างดังกล่าวได้สะท้อนถึง
ความเป็นวีรบุรุษจากผลของการต่อสู้ในวลี “รื้อรอยของการปะทะชุดชิดแหง่แว้วด้วย
คมเขี้ยวและรอยเล็บ” หรือวลี “ไม่อาจยอมรับการพ่ายแพ้ได้โดยง่าย” และ “ต้องมี
อาณาจักรเป็นของตนเอง” ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่ยอมแพ้
และความต้องการมีอำนาจในการครอบครองอันเป็นลักษณะสำคัญของความเป็นเพศชาย

ในเรื่อง “ผู้มีลิสันแห่งฤดูใบไม้ผลิ” ก็ได้สะท้อนภาพของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล
ในฐานะนักตกปลาสมัครเล่นที่นิยมไปตกปลาเทร้า ซึ่งถือเป็นกีฬาที่นิยมมากใน
อเมริกา ดังตัวอย่าง

การตกปลาเทร้านับเป็นงานอดิเรกระดับคลาสสิกของลูกผู้ชาย
อเมริกัน ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ไม่แพ้การเลี้ยงนกเขาของ
ลูกผู้ชายไทยสมัยก่อน

(เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2529, น. 127)

เมื่อพิจารณาจากตัวอย่าง การใช้วลี “งานอดิเรกระดับคลาสสิกของลูกผู้ชาย”
และการใช้คำว่า “ความรู้และประสบการณ์” จะเห็นได้ว่า กีฬาตกปลานั้น เป็นกิจกรรม
สำหรับการแสดงออกถึงความเป็นลูกผู้ชาย ที่จะต้องใช้ทั้งความรู้และประสบการณ์
เป็นอย่างสูง ดังนั้น การบ่งชี้วลีและคำดังกล่าว จึงส่งเสริมภาพของชายเป็นใหญ่
ให้ชัดเจนขึ้น

จากตัวอย่างดังกล่าว จะเห็นว่างานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่การสะท้อนให้เห็นถึงความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นกับชนชั้นล่างเท่านั้น แต่กลับกลายเป็นว่า งานวรรณกรรมของเขาได้ปิดบังซ่อนเร้นวาทกรรมอำนาจนิยม วาทกรรมมาซิเดียม และวาทกรรมชายเป็นใหญ่ไว้ในตัวบทดังกล่าวอย่างแนบเนียน เพื่อที่จะสืบสานอำนาจในรูปแบบของตนเองผ่านงานวรรณกรรม

อภิปรายผล

จากหลักการของวาทกรรมที่ว่า ความรู้คืออำนาจในการใช้พลังทางความคิด เพื่อที่จะกำหนดสร้างความถูกต้องและความจริงให้กับสิ่งต่างๆ ในสังคม จนกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่คนทั่วไปยอมรับอย่างไม่มีข้อสงสัย นำไปสู่การพิจารณาถึง สิ่งที่เราเรียกว่าวาทกรรมความรุนแรง ซึ่งถือเป็นวาทกรรมชนิดหนึ่ง อันเกี่ยวข้องกับ ประเด็นเรื่องอำนาจ โดยเฉพาะอำนาจที่มาจากการสื่อความหมายทางภาษา การแสดงความคิด เพื่อที่จะใช้ในการควบคุมระบบการสื่อความหมายของการแสดง ความคิด

การศึกษาวาทกรรมความรุนแรงในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล จำนวน 10 เล่ม ได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของอำนาจทางความคิดที่แสดงผ่านภาษา ในรูปแบบงานวรรณกรรม ที่ผู้แต่งได้คัดสรร เคลือบแฝง ดัดแปลงรูปคำ หรือภาษา ในวรรณกรรมมาแล้วเป็นอย่างดีในรูปแบบที่เรียกว่า “วาทกรรม” และเขาได้ใช้สิ่งเหล่านี้ มาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ เบียดขับ หรือกดทับ ความรู้ความคิดชนิดอื่น เพื่อครอง ความเป็นใหญ่ (Hegemony)

เมื่อได้ศึกษางานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ด้วยกรอบวาทกรรม และวาทกรรมเชิงทฤษฎีวาทกรรม (CDA) แล้ว พบว่างานวรรณกรรมของเขาได้สะท้อน ให้เห็นภาพความทุกข์ยากของชนชั้นล่าง ที่ต้องต่อสู้กับอำนาจที่ไม่เป็นธรรม การเอา รัดเอาเปรียบกันในสังคม และผลสุดท้ายก็คือชนชั้นล่างเป็นฝ่ายที่พ่ายแพ้ ทั้งที่กลุ่ม ชนชั้นล่างเป็นชนชั้นที่มีจำนวนมากที่สุดในสังคม แต่กลับไม่มีโอกาสจะเอาชนะอำนาจ เหล่านั้นซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนน้อยได้เลย ซึ่งการสะท้อนภาพดังกล่าวของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ตั้งอยู่บนพื้นฐานสังคมที่มีต้นแบบความคิด กระแสความคิด หรือกระบวนทัศน์ ของผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ งานวรรณกรรมที่สะท้อนสภาพชีวิตและสังคม

วรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ได้ประกอบสร้างฉากชีวิตของผู้คนในสังคมที่เกี่ยวข้องแวดล้อมไปด้วยบริบทของความรุนแรงรุมเร้าแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ความพยายามในการต่อสู้ของชนชั้นล่างกับกลุ่มอำนาจที่ไม่เป็นธรรม การถูกเอารัดเอาเปรียบ ตลอดจนการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อทำให้ผู้อ่านเชื่อ รับรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และในขณะเดียวกันเขาก็ต้องการแสดงให้เห็นว่าตัวเองได้ต่อสู้ยืนหยัดอยู่เคียงข้างประชาชนเสมอมา

การนำเสนอภาพต่างๆ ในวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นกับชนชั้นล่างในสังคม ยังได้สร้างสิ่งที่เรียกว่า “วาทกรรม” แอบแฝงอยู่ในงานวรรณกรรมดังกล่าวด้วย ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวจะถูกปิดบังซ่อนเร้นอย่างแนบเนียนในตัวบท และการศึกษาตัวบทด้วยทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) นั้น ได้เปิดเผยให้เห็นถึงวาทกรรมความรุนแรงในวรรณกรรมอย่างชัดเจน โดยการศึกษาครั้งนี้พบว่ามีความรุนแรง 3 รูปแบบที่แฝงอยู่ในตัวบท ได้แก่ วาทกรรมอำนาจนิยม วาทกรรมมาซิเดียม และวาทกรรมชายเป็นใหญ่ ซึ่งวาทกรรมทั้ง 3 รูปแบบนี้ได้แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่เสกสรรค์ ประเสริฐกุล ได้สะท้อนผ่านงานวรรณกรรมของเขา ไม่ว่าจะเป็นภาพการถูกเอารัดเอาเปรียบ ภาพการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ต่างก็เป็นสิ่งที่เคลือบแฝงวาทกรรมความรุนแรงเพื่อใช้เป็นอำนาจในการควบคุม ครอบงำ ตลอดจนการเชิดชูอำนาจความรุนแรงในฐานะที่เคยสร้างภาพลักษณ์ของตนเองภายใต้วีรบุรุษที่ไม่เคยยอมแพ้ แม้กระทั่งในช่วงค้นพบความหมายของชีวิต ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงที่เสกสรรค์ ประเสริฐกุล ได้ลัดดอตตาลงแล้ว และหันหน้าเข้าสู่ธรรมะมากขึ้น แต่เขายังคงอุดมการณ์ดังกล่าวในงานวรรณกรรมมาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2551). *ความรุนแรงกับการจัดการ “ความจริง” : ปัตตานีในรอบกึ่งศตวรรษ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). *สัตววิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- ประมวล รุจนเสรี. (2547). *การใช้อำนาจเป็นธรรมชาติของมนุษย์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2522). *วรรณกรรมการเมือง*. กรุงเทพฯ: กราฟิคอร์ต.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2524). *ฤดูกาล*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2527). *ดอกไม้*. กรุงเทพฯ: เทียนวรรณ.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2529). *มาจากป่าชายเลน*. กรุงเทพฯ: เทียนวรรณ.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2531). *เพลงน้ำระบำเมฆ*. กรุงเทพฯ: เทียนวรรณ.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2532). *เดินป่าเสาะหาชีวิตจริง*. กรุงเทพฯ: กำแพง.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2539). *คนกับเสือ*. กรุงเทพฯ: สามัญชน.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2544). *วิหารที่ว่างเปล่า*. กรุงเทพฯ: สามัญชน.

การเรียนรู้ภาษาผ่านการเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรม

ดร.อารดี อภิวงศ์งาม¹

Dr. Aradee Apiwongngam²

บทคัดย่อ

การศึกษาภาษาที่คำนึงถึงวัฒนธรรมของการใช้ภาษาหนึ่งๆ นั้น หมายถึง การเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรมโดยผ่านคำนิยม ความเชื่อ เน้นการวิเคราะห์การเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรม บทความนี้แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรมต้องตระหนักถึงระบบความคิดที่แตกต่างกันของโลกตะวันตกและตะวันออกทำให้เกิดสำนวนภาษาที่ต่างกัน ผู้เรียนภาษาต้องไม่นำเอาวัจนกรรมในภาษาที่ใช้ในชุมชนหนึ่งไปใช้กับชุมชนภาษาอื่น และตระหนักถึงความเชื่อคำนิยมก็แตกต่างกันด้วย การเรียนรู้ภาษาจึงมิใช่การฝึกภาษาพูดแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังต้องคำนึงถึงภาษากายอื่นๆ เช่น การเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อสื่อสารว่าต้องการสิ่งใดและมีความรู้สึกเช่นไรอยู่ แต่อดีตมามีการเรียนการสอนแบบข้ามวัฒนธรรมโดยมีหลักการว่า การเรียนรู้แบบนี้ นอกจากต้องเข้าใจไวยากรณ์ของภาษานั้นๆ อย่างถ่องแท้แล้ว ต้องสามารถใช้ภาษานั้นอย่างมีระบบของสังคมที่ใช้ภาษานั้นยอมรับได้ และเหมาะสมกับกาลเทศะ ทั้งต้องเป็นภาษาที่ใช้กันอยู่จริง

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนต่างๆ ในบริบทหนึ่งๆ ก็เป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาภาษาแบบข้ามวัฒนธรรมเนื่องจากในแต่ละสังคมจะมีบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกันเช่นในสังคมหนึ่ง สำนวนที่ใช้อาจดูสุภาพดี แต่อีกสังคมหนึ่งอาจฟังว่าเป็นการเสียมารยาทก็ได้ เช่น การทักทายของคนไทยว่า ‘ท่านข้าวหรือยัง’ หรือ ‘ไปไหนมา’ เป็นสำนวนที่ปกติใช้โดยทั่วไป แต่ถ้านำสำนวนนี้ไปแปลเป็นอีกภาษาหนึ่งและใช้ในสังคมอื่นที่ไม่ใช่ประเทศไทยอาจถูกตีความว่าเป็นคนชอบยุ่งเรื่องของคนอื่นซึ่งจะถูกมองว่าไม่รู้กาลเทศะและอาจเกิดการตระหนกในวัฒนธรรมได้ (Culture Shock) ในบทความนี้จึงมีการนำเสนอการตระหนกในวัฒนธรรม ของผู้ใช้ภาษาอื่นๆ ที่มีได้ตระหนักถึงคำนิยมความเชื่อ ในขณะที่เรียนรู้ภาษาอื่นอยู่ จึงเกิดการเข้าใจผิดและขัดแย้งกันเมื่อต้องใช้ชีวิตอยู่ในวัฒนธรรมอื่นที่มีวัฒนธรรมของตน

¹ อาจารย์กลุ่มวิชาภาษาตะวันตก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² A lecturer of Western Languages Section

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาโดยผ่านการเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรมเป็นการเรียนรู้ภาษาที่สามารถนำมาใช้สื่อสารกับเจ้าของภาษานั้นๆ ได้อย่างน่าประทับใจรวมทั้งปฏิบัติด้วยท่าทีที่เหมาะสม นอกจากที่จะคำนึงถึงว่าถูกไวกรรมแต่เพียงอย่างเดียว โดยการศึกษาแบบนี้ต้องมีความตระหนักในวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ วิถีชีวิต และโลกทัศน์ โดยการศึกษา และการสังเกต การเข้าร่วมสังคม หรือไปศึกษายังประเทศที่ใช้ภาษานั้นๆ ในขณะเดียวกันการศึกษาภาษาแบบนี้ สามารถทำให้เข้าใจวัฒนธรรมของตนเองมากขึ้นด้วย เพราะการได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของภาษาที่เรากำลังศึกษาอยู่นั้นเราก็จะเห็นความแตกต่างของวัฒนธรรมของตนเองได้โดยที่ผู้อื่นมองวัฒนธรรมของเราอย่างไร และเรามองวัฒนธรรมของเขาอย่างไร เมื่อเห็นความแตกต่างและเมื่อเราต้องการสื่อสารกับเจ้าของภาษา เราต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมการใช้ภาษาที่ต่างจากภาษาของเราด้วย

การศึกษาภาษาโดยการเรียนรู้แบบข้ามวัฒนธรรม

การติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดาในโลกปัจจุบัน การใช้ภาษา ติดต่อกัน ส่งเสริมระหว่างกัน เพื่อความสัมพันธ์อันดีการใช้ภาษาที่คำนึงถึงวัฒนธรรมของคู่สนทนาจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญในอันดับแรกๆ เพราะไม่เช่นนั้นอาจนำไปสู่ปัญหาความไม่เข้าใจกัน หรือเกิดความขัดแย้งได้

ไชยา ยี่มิโล³ (2550) ได้กล่าวถึงจุดเด่นของแนวคิดแบบตะวันตกและตะวันออก ดังนี้ “ระบบคิดของโลกตะวันตกที่มีจุดเด่นเช่นการมีระบบเท่าเทียมกัน ระบบเสมอภาค และเป็นธรรม ระเบียบวินัย ความคิดสร้างสรรค์ และการให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม ส่วนระบบความคิดของโลกตะวันออกนั้น มีลักษณะความเชื่อที่เป็นกลางๆ ไม่ได้แยกส่วนต่างๆ ชัดเจน หรือเป็นการมองแบบองค์รวมคือผสมผสาน ระหว่างชีวิตส่วนตัว และชีวิตครอบครัว ชีวิตการเรียนและการทำงาน จึงก่อให้เกิดระบบอาวุโส ระบบพรรคพวก ระบบเครือญาติระบบรุ่น และระบบอุปถัมภ์”

ดังนั้นในการศึกษาภาษาที่ต่างระบบความคิดกันจึงต้องตระหนักถึงระบบคิดที่จะนำไปสู่การมองวัฒนธรรมที่ต่างกัน และไม่เกิดความตระหนักในวัฒนธรรม (Culture Shock) ที่ต่างกันเมื่อเรียนรู้ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาแม่ของตน โดยเริ่มต้นที่วัฒนธรรม ค่านิยมและความเชื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาที่สำคัญยิ่ง

³ไชยา ยี่มิโล.(2550). คุณภาพคน: ระบบการศึกษา ระบบคิด ระบบสังคม.มติชนสุดสัปดาห์.ฉบับประจำวันที่ 25- 31 พฤษภาคม 2550.ปีที่ 27 ฉบับที่ 1394

ความตระหนักในวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ

ไพฑูรย์ มีกุล (2538) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมดังต่อไปนี้ “วัฒนธรรมมีองค์ประกอบมากมายที่ต้องคำนึงถึงเช่นความเชื่อทางศาสนา ภูมิประเทศและภูมิอากาศ บทบาทของครอบครัว ระบบการศึกษา ภาษา องค์กรทางสังคม ระบบการเมือง การปกครอง ระบบเศรษฐกิจ” และอธิบายความสัมพันธ์ของภาษากับวัฒนธรรมดังนี้ “วัฒนธรรมคือมีการสืบทอดโดยคนในสังคม หรือกลุ่มสังคม ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อใช้ในสังคมหนึ่งหรือวัฒนธรรมหนึ่ง สามารถสืบทอด หรือแพร่กระจายไปยังอีกสังคมหนึ่งได้”⁴ หมายความว่าภาษาและวัฒนธรรมไม่สามารถแยกให้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใดได้และหมายถึงในการเรียนภาษาต้องเรียนควบคู่ไปกับวัฒนธรรมด้วย

นอกจากภาษาพูด ภาษาเขียน (Verbal Language) แล้ว ภาษาที่ไม่ใช่ภาษาพูด หรือเขียนโดยตรง (Non-Verbal Language) หรือภาษากายอื่นๆ ก็มีความสำคัญมากในการติดต่อสื่อสารของผู้คน เช่นการส่งสายตา ท่าทางการใช้มือ ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมก็จะมี การตีความ หรือสื่อความที่ต่างกันออกไป เช่นสังคมในโลกตะวันออกให้ความสำคัญเคารพต่อศีรษะของบุคคล จะไม่แตะต้อง สัมผัสโดยตรง หรือการเห็นว่าเป็นของต่ำจะไม่ยกสูง หรือใช้เท้าแทนมือในการหยิบสิ่งของซึ่งถือว่าไม่สุภาพ ซึ่งต่างจากคนตะวันตกซึ่งไม่มีการถือสิ่งเหล่านี้ หรือการทักทายในแบบตะวันตกที่เน้นการสัมผัสกันมากเช่นจับมือ กอด หรือจูบกัน ในสังคมโลกตะวันออกจะไม่นิยมทำกันเป็นต้น รวมทั้งสัญลักษณ์ (symbol) เช่น เครื่องหมาย สัญลักษณ์ และสีต่างๆ ก็อาจตีความหรือสื่อสารที่ต่างกันได้ เช่นสีแดง เป็นสีที่เป็นมงคลของชาวจีน สีดำไม่ใช่สีมงคลของไทย แต่เป็นสีที่สุภาพของสังคมตะวันตก หรือสัญลักษณ์การใช้มือในการสื่อสารของคนญี่ปุ่น เช่นการเกาศีรษะขณะพูดแปลว่ากระดากอาย ในขณะที่คนไทยถือว่าการเกาศีรษะขณะพูดไม่เป็นมรรยาทที่ดี หรือการขึ้นนิ้วเพื่อแสดงตนเองว่าเป็นตนเอง ที่กระทำกริยาบางอย่าง จะขึ้นนิ้วไปที่จมูก ในขณะที่คนไทยจะชี้ไปที่หน้าอกตัวเองเพื่อแสดงว่าเป็นตนเอง

⁴ ไซยา อิมวิล.(2550). คุณภาพคน: ระบบการศึกษา ระบบคิด ระบบสังคม. มติชนสุดสัปดาห์. ฉบับประจำวันที่ 25-31 พฤษภาคม 2550. ปีที่ 27 ฉบับที่ 1394

การเรียนการสอนแบบข้ามวัฒนธรรม (Cross Culture)

Christopher Wright⁵ (2551) กล่าวว่า “วัฒนธรรมไทยนั้นเป็นแบบ Hierarchy Culture คือวัฒนธรรมที่มีการแบ่งระดับตำแหน่งของคนในสังคม เป็นแบบ Collective Culture คือวัฒนธรรมที่เน้นการรวมกลุ่มและการพึ่งพากัน เป็นแบบ Soft Culture คือวัฒนธรรมที่เน้นการสำรวจมรียาและความคิดเพื่อการสื่อสารที่ราบรื่นไม่ขัดแย้ง และเป็นแบบ High Uncertainly Avoidance Culture คือวัฒนธรรมที่หลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษารายวิชาเป็นอย่างมาก ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้เสนอให้เรียนรู้ภาษาแบบผ่านทางวัฒนธรรม โดยเน้นการสื่อสาร โดยผู้เรียนควรคำนึงถึงการเป็นผู้ส่งข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ (The Effective Sender) ซึ่งประกอบไปด้วยการสื่อสารข้อมูลด้วยความสุภาพ สร้างสรรค์ที่เน้นสีหน้า น้ำเสียง และคำพูดที่ดี รู้จักที่จะตั้งสมมุติฐานด้วยตนเอง เป็นนักรับข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ (The Effective Receiver) เป็นผู้ฟังที่ดีและไม่มีอคติ รับคำติชมอย่างใจกว้าง รู้จักทักทายคนก่อน ถ้าทำได้เช่นนี้ผู้เรียนภาษาจะเป็นผู้สื่อสารที่ดี

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์⁶ (2541). ได้กล่าวอ้างถึงภาษาศาสตร์สังคมที่มี วิลเลียม ลาบอฟ(1972a) เดลล์โฮมส์ (1972) และฟิชแมน (1968:7) ว่ามีความคิดเห็นไปในแนวเดียวกันว่า “เป็นการศึกษาภาษาของมนุษย์ที่รวมกันเป็นกลุ่ม ภาษาซึ่งสะท้อนมาจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม และมุ่งอธิบายอิทธิพลของปัจจัยทางสังคมที่มีต่อภาษา ที่เน้นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันในปรากฏการณ์ทางสังคม” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โฮมส์ได้กล่าวถึง สามัคติยะสื่อสาร (Communicative Competence) ว่า “ผู้พูดภาษาทุกคนจะต้องมีความรู้คือ 1. รู้ไวยากรณ์ 2. รู้ภาษาที่ใช้ได้และเป็นที่ยอมรับ 3. ความเหมาะสม 4. ภาษาที่ใช้กันอยู่จริง ๆ (Hymes 1972)”⁷ หมายความว่า การเรียนรู้แบบนี้นอกจากต้องเข้าใจไวยากรณ์ของภาษานั้น ๆ อย่างถ่องแท้แล้ว ต้องสามารถใช้ภาษานั้นอย่างมีระบบที่สังคมที่ใช้ภาษานั้นยอมรับได้ และเหมาะสมกับกาลเทศะ ทั้งต้องเป็นภาษาที่ใช้กันอยู่จริง

เป็นที่รู้กันอยู่แล้วว่าการศึกษารายวิชาที่ได้ผลควรได้ไปอยู่ในประเทศที่ใช้ภาษานั้น เรียนรู้วัฒนธรรมของชาตินั้น ๆ โดยใช้ภาษาเป็นตัวสื่อกลาง แต่ในทางปฏิบัติ บางที

⁵ Christopher Wright (2551) . Cross- Culture ฝรั่งไม่เข้าใจคนไทยไม่เก้ก. หน้า89-102. กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์

⁶ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2541). ภาษาศาสตร์สังคม. พิมพ์ครั้งที่2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 2

⁷ Hymes, Dell. 1972. On Communicative Competence. In J.B. Pride and J. Holmes (eds.). *Sociolinguistics: Selected Reading*. Harmondsworth: Penguin.

ผู้เรียนอาจไม่มีโอกาสที่จะได้ไปยังประเทศที่ใช้ภาษานั้น หรือมีน้อย เราควรทำอย่างไรที่จะสามารถเรียนรู้ภาษาได้เสมือนอยู่ในประเทศนั้นๆ ผู้สอนควรได้มีการพิจารณาถึงสิ่งนี้เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่ได้ผล

Odlin⁸ (1989:55) กล่าวว่า “สุภาษิตหรือข้อความที่เป็นสูตรสำเร็จในภาษาหนึ่งไม่สามารถจะหาคำแปลที่เทียบเคียงได้ในภาษาอื่นดังนั้นผู้เรียนภาษาต้องทำความเข้าใจกับแบบแผนทางวัฒนธรรมในภาษาที่ ผู้เรียนเรียนต้องไม่พยายามนำวัฒนธรรมในภาษาที่ใช้ในชุมชนภาษาหนึ่งไปใช้กับชุมชนภาษาอื่น ไม่เช่นนั้นอาจทำให้การสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จก็ได้” ตัวอย่างที่สามารถอธิบายคำกล่าวนี้ ดังเช่น การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมผ่านภาษาอังกฤษในบริบทสังคมไทย⁹ ได้ทำการเก็บข้อมูลว่าผู้ที่พยายามใช้สำนวนสุภาษิต “เกิดมาจากการบอกไม่ไผ่” มาใช้พูดกับผู้ที่พูดภาษาอังกฤษที่ไม่เคยมีภูมิหลังวัฒนธรรมแบบไทย เพื่อจะอธิบายถึงคนที่ไม่มีญาติพี่น้องนั้นทำให้คู่สนทนาไม่เข้าใจความหมายและสับสน ทั้งนี้เพราะเป็นความแตกต่างทางด้านความคิดของสองวัฒนธรรมที่มีโลกทัศน์ต่างกันทำให้เกิดสำนวนภาษาต่างกันและทำให้ไม่สามารถสื่อสารได้ตามที่ต้องการ

สำนวนภาษาที่ใช้ในวัฒนธรรมต่างๆ

ประเทศที่มีวัฒนธรรมที่เน้นความอดทน เข้มแข็ง จะมีสำนวนที่เน้นสิ่งเหล่านี้ ออกมามากกว่าภาษาอื่น และจะใช้สำนวนเหล่านี้เป็นประจำเพื่อการดำเนินชีวิตที่เป็นปกติเช่นในสังคมญี่ปุ่นจะมีสำนวน “พยายามเข้านะ” ในสถานการณ์ต่างๆ มากเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อการกีฬา การเรียน การทำงาน ส่วนในภาษาไทยจะมีสำนวนพิเศษที่ไม่เหมือนกัน แต่ที่บ่อยก็คือ “ใจเย็นๆ” “ไม่เป็นไร” ที่เน้นสบายใจ และให้อภัยมากกว่าในสถานการณ์ที่คล้ายๆกันกับญี่ปุ่น ทั้งนี้ สาเหตุมาจากภายใต้แนวคิดอุดมคติ ทัศนคติที่แตกต่างกันในการดำเนินชีวิต ที่แสดงว่าสิ่งแวดล้อมกำหนดให้วัฒนธรรมญี่ปุ่นต้องเข้มแข็ง ต่อสู้มากจึงต้องมีสำนวนที่ใช้แบบนี้มาก ในขณะที่ไทยเน้นสบายๆ ให้อภัยอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมทางด้านศาสนาและภูมิประเทศที่กำหนดแนวคิด พฤติกรรมให้ภาษาที่แสดงความเข้าใจและให้อภัยเน้นปัจเจกบุคคลมากกว่า

⁸ Odlin, Terrence. (1989). Language Transfer: Cross-Linguistic Influence in Language Learning. Cambridge: Cambridge University Press.

⁹ พรพิมล เสนะวงศ์. (2541). การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมผ่านภาษาอังกฤษในบริบทสังคมไทย: ยุทธวิธีและแบบแผนการแปลมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

สำนวนที่ใช้ทักทายเวลาเจอกัน ลาจากกัน ภาษาอังกฤษจะพูดถึง “Good night” หรือ “Have a nice day” ซึ่งเกี่ยวข้องกับดิน ฟ้าอากาศ เวลา มาก แต่ภาษาไทยจะเน้นสุขภาพ อนามัย ความปลอดภัยต่างๆ “ขอให้อายุมัน ขวัญยืน” “เดินทางปลอดภัย” “กินข้าวหรือยัง” และ “นอนหลับฝันดี” เป็นต้น

สำนวนที่แสดงถึงความรู้สึกผู้อื่นในวัฒนธรรมตะวันตกจะมีความคล้ายกัน อันเนื่องจากการเน้นการอยู่รวมกลุ่มมากกว่าตะวันตก โดยจะพูดในสำนวนที่ว่ากรุณาทานเยอะๆ พร้อมกับตักอาหารที่ตัวเองคิดว่าอร่อยให้ ในขณะที่สังคมตะวันตกจะนึกถึงปัจเจกมากกว่า เช่นสำนวน “Take care of yourself” โดยที่จะไม่มีการตักอาหารให้กับแขกที่มา เพราะอยากให้แขกตัดสินใจด้วยตนเองในการเลือกด้วย เป็นการเคารพในความเป็นอิสระของผู้อื่นในขณะที่คนไทยนั้นการคะยั้นคะยอให้ทานนั้น “Eat some more” ถือเป็นความมีน้ำใจ ความใส่ใจแต่อีกฝ่ายถือว่าควรเคารพในความเป็นอิสระของผู้อื่นโดยไม่บังคับผู้อื่นทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าดี ทั้งนี้เพราะแต่ละวัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน ในการพิจารณาว่าเรื่องใดเป็นเรื่องส่วนตัว เช่น วัฒนธรรมไทยการถามว่า “ไปไหนมา” เป็นเรื่องทักทายแต่เป็นการละละล้งลึงในวัฒนธรรมที่ไม่ใช่คนไทย

จากรายงานการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมผ่านภาษาอังกฤษในบริบทสังคมไทย: ยุทธวิธีและแบบแผนการแปร ได้กล่าวในการแปรด้านโครงสร้างงานปฏิบัติ (Pragmatic Features) ว่า ในทางปฏิบัติการแสดงออกถึงความสุภาพ และชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะความสุภาพขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม และการประเมินว่าใช้ภาษาแบบใดสุภาพก็ขึ้นอยู่กับแนวคิดที่ถูกกำหนดไว้ในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุให้การสื่อสารล้มเหลวอันเนื่องมาจากภูมิหลังวัฒนธรรมที่ต่างกัน เช่นในภาษาอังกฤษมีสำนวน “Have a nice day” “Enjoy your holiday” หรือ “See you again” ซึ่งไม่มีในสำนวนไทยดังนั้นผู้สนทนาที่เป็นคนไทยจะมีแนวโน้มที่จะไม่ตอบสำนวนเหล่านี้ หรือ การตอบรับคำขอบคุณในภาษาอังกฤษใช้ “You’re welcome” ซึ่งภาษาไทยการตอบรับคำขอบคุณจะตอบว่า “ไม่เป็นไร” เมื่อแปลเป็นอังกฤษจะเป็น “Never mind” ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ผู้พูดภาษาอังกฤษคาดหวังที่จะได้รับเมื่อกล่าวขอบคุณ หรือโครงสร้างบางโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วย “Would you mind.....?” หรือ “Do you mind.....?” ซึ่งไม่มีในภาษาไทย มักจะมีการตอบสนองคำถามเหล่านี้ด้วยคำว่า “Yes” และนั่นคือการปฏิเสธและแสดงถึงการสื่อความที่ผิดพลาดเนื่องจากวัฒนธรรมการตอบที่ต่างกัน เป็นต้น

การตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม (Culture Shock)

ในบทความนี้ขอยกตัวอย่างพอสังเขปเกี่ยวกับ Culture Shock ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนภาษาในต่างประเทศ อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมที่ต่างกันเช่น ระบบการเรียกชื่อพฤติกรรมของคนในประเทศนั้นๆ และอื่นๆ ดังนี้

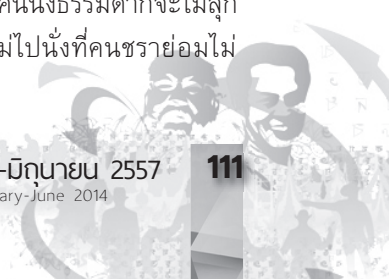
- การเจอกันครั้งแรกในประเทศต่างๆ จะมีวัฒนธรรมการทักทายด้วยการสัมผัสมือ เช่นในประเทศอังกฤษและทักทายด้วยการกอดในอิตาลี เยอรมันทักทายด้วยการจูบแก้ม บางประเทศในยุโรป เช่น อิตาลี ฝรั่งเศสในลักษณะผู้ชายกับผู้หญิง ผู้หญิงกับผู้หญิง และน้อยมากที่จะเป็นชายกับชาย และประเทศบราซิลที่กอดจูบในครั้งแรกที่เจอ โดยเป็นการแสดงมิตรภาพ ไม่มีนัยทางเพศ ในอาเจนตินามีการจูบที่แก้มเป็นปกติธรรมดา แต่ในสเปนในการเจอกันครั้งแรกจะไม่จูบ แต่จะจับมือกันในเซอร์เบียและเอธิโอเปีย (ที่อยู่ในอิสราเอล) จะจูบกันสามที แต่ห้ามจูบทักทายกับคนอินเดียเป็นอันขาด

- ในสังคมตะวันตกการให้ดอกไม้ในงานมงคลต้องให้เป็นเลขคู่ ส่วนการให้ดอกไม้ในงานศพต้องเป็นเลขคู่ และการให้ดอกไม้แก่ผู้ป่วยในญี่ปุ่นห้ามให้ต้นไม้วัดจะให้ เป็นช่อดอกไม้เพราะเหมือนการแข่งให้ป่วยต่อเนื่องอันเนื่องมาจากต้นไม้มิราคา ซึ่งเป็นความเชื่อของคนญี่ปุ่น

- การยกย่องผู้สูงอายุเช่นชาวฮิวจะลุกขึ้นจากที่นั่งทันทีที่พ่อแม่ก้าวเข้ามาในห้อง ส่วนคนญี่ปุ่นจะโค้งคำนับโดยก้มศีรษะให้ต่ำและหลายครั้ง ให้กับคนที่มศักดิ์สูงกว่า หรือเมื่อต้องการแสดงความเคารพอย่างสูง เป็นการให้เกียรติคู่สนทนา

- การยิ้มในครั้งแรกที่เจอกันแสดงมิตรภาพเช่นคนไทย แต่คนกรีกจะไม่ยิ้ม ในครั้งแรกที่เจอกันเพราะการยิ้มนั้นแสดงความอ่อนแอ คนญี่ปุ่นจะโค้งคำนับ

- การสละที่นั่งในรถโดยสารประจำทางให้แก่คนชรา ผู้หญิงตั้งครรภ์เป็นการกระทำที่ทุกประเทศมีแต่ก็จะมีรายละเอียดปลีกย่อยในแง่ของความรู้สึกของผู้คนประกอบด้วย เช่น ในที่นั่งรถโดยสารประจำทางเหมือนกันมีที่นั่งสำหรับผู้สูงอายุ และคนท้องโดยเฉพาะ ผู้ที่ใช้ที่นั่งและผู้ที่ไม่ได้ใช้ก็มีความรู้สึกที่ต่างกันตามแนวคิดและทัศนคติของประเทศนั้นๆ เช่นที่ญี่ปุ่นคนที่ไม่ใช่ผู้สูงอายุจะไม่ไปนั่งที่นั่งผู้สูงอายุและคนท้องโดยอัตโนมัติ ถ้ามีคนไปนั่งโดยที่ไม่ใช่ผู้สูงอายุก็อาจจะถูกมองว่าเป็นคนแปลกหรือต้องเป็นคนต่างชาตินั่นเอง ในขณะที่ตะวันตกที่นั่งในที่คนนั่งธรรมดาจะไม่ลุกให้กับคนแก่ที่ขึ้นรถมาเนื่องจากตระหนักดีว่าคนสูงอายุที่ไม่ไปนั่งที่คนชราย่อมไม่

ต้องการแสดงตนว่าเป็นคนแก่ ดังนั้นการลูกให้คนชรานั่งนั้น อาจจะเป็นการประณามว่าเขาแก่ก็ได้ และอาจเป็นการเสียมารยาทมากกว่า นักเรียนต่างชาติที่เข้าไปเรียนในญี่ปุ่นเกิด Culture Shock เนื่องจากการลูกให้คนที่เขาคิดว่าเป็นคนชรา แต่กลับถูกตำหนิจากคนชราคนนั้นที่เกาหลีผู้ไปพักอาศัยในเกาหลี ไปนั่งที่หนึ่งของคนชราจะโดนตำหนิอย่างรุนแรง เนื่องจากเกาหลีมีความเคารพในรุ่นพี่ รุ่นน้อง ระบบอาวุโสที่รุนแรงมากกว่าที่ญี่ปุ่น แต่ทั้งญี่ปุ่นและเกาหลีต่างมีแนวคิดในเรื่องระบบอาวุโสมาก

- ระบบอาวุโสทั้งญี่ปุ่นและเกาหลีมีคำเรียกสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง สอง และสามจำนวนมากและเรียกกันตามหลักสูงต่ำ ความสนิทมากน้อย ใช้กับหญิงชายอย่างชัดเจน ดังนั้นนักเรียนที่เป็นคนต่างชาติที่เป็นคนเกาหลี หรือคนญี่ปุ่น ทั้งสองประเทศนี้จะมีลักษณะการเรียกสรรพนามที่สามารถแปลได้มากพอๆ กัน ไวยากรณ์ก็เป็นไปแนวเดียวกัน การเรียนภาษาซึ่งกันและกันจึงง่ายมากกว่าคนทางเอเชียใต้หรือจากยุโรป

- ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเหมือนกันแต่ต่างวัฒนธรรมกัน ก็อาจใช้สำนวนภาษาที่ต่างกันด้วยเช่นในประเทศอังกฤษมักจะถูกถามว่า “What are you having for tea?” เสมอๆ แต่ในบางประเทศจะถามว่าจะรับชา หรือกาแฟ ซึ่งเป็นการให้เลือกมากกว่าประเทศอังกฤษที่เน้นการทานน้ำชาเป็นเสมือนของที่ขาดไม่ได้มากกว่า โดยส่วนใหญ่คนไทยที่ไปเรียนในอังกฤษร้อยละ ๙๐ มีประสบการณ์ที่เรียกว่า Culture Shock น้อยมาก ต่างกับคนที่มาจากประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเหมือนกัน กลับมีมากกว่า เช่นคนอเมริกัน จะมีความรู้สึกในเรื่องการใช้ภาษาที่ต่างวัฒนธรรมสูง เช่นการใช้ “soccer” ในอเมริกาและ “football” ในอังกฤษที่คนอเมริกันรู้สึกต่อต้านในการใช้หรือเมื่อได้ยิน หรือคำว่า “zebra crossing” กับ “crosswalks” นอกจากนี้ในอังกฤษจะได้ยินคำว่า “Thank you” “Excuse me” “Please ”และ “Sorry” บ่อยๆ ในบทสนทนาที่แสดงความสุภาพ ซึ่งผู้คบกับคนอังกฤษบอกว่า คนอังกฤษเป็นคนที่ดีหาสนิทได้จะต้องใช้เวลามาก ในบทสนทนาจะไม่ถามอายุ ไม่ถามว่ามีรายได้เท่าไร คนอังกฤษจะไม่ใช้คนตรงมากนัก แต่จะมีมรรยาทและให้เกียรติซึ่งจะแตกต่างจากอเมริกันที่พูดตรงและสนิทง่ายมากกว่า คำพูดตลกของคนอังกฤษจะเป็นแบบเยาะเย้ยและตลกถากถางนิดๆ การไปหาคนอังกฤษต้องมีการนัดหมายล่วงหน้าทั้งเวลาและวัน และก่อนจะไปเยี่ยมใครจะ e-mail หรือ massage ก่อนไปเยี่ยมเสมอ

• การเรียกชื่อเล่นของคนไทยบางครั้งก็เป็นที่งุนงงของชาวต่างชาติ ที่ชื่อเล่นคนไทยนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์กับชื่อหน้าของคนไทยหรือนามสกุลเหมือนกับชื่อของฝรั่งเลย อีกทั้งคนไทยที่สนิทกันอาจรู้จักเพียงแค่ชื่อเล่น โดยที่ไม่ทราบว่ามีชื่อจริงว่าอะไรหรือนามสกุลอะไรซึ่งคนต่างชาติจะมีชื่อเล่นที่สัมพันธ์กับชื่อหน้าหรือนามสกุล เช่น ฟิล โจนส์ ชื่อจริงคือ Philip Anthony “Phil” Jones ชื่อฟิลลิป แต่จะเรียกแค่ชื่อฟิล หรือจอห์นนี่ อีแวนส์ Jonathan Grant “Jonny” Evans ไม่เรียกโจนาธานแต่เรียกว่าจอห์นนี่ เป็นต้นและเป็นไปได้ยากที่จะไม่ทราบชื่อจริงหรือนามสกุลของผู้ที่คบหากันมานานพอสมควร ในญี่ปุ่นจะเรียกนามสกุลของคู่สนทนาในช่วงแรกๆ ที่คบหากันเมื่อสนิทจะเรียกชื่อหน้าซึ่งสามารถนำมาทำให้สั้นและเรียกเป็นชื่อเล่นได้ แต่ในการเรียกชื่อต้องมีคำว่า “คุณ” ติดอยู่เสมอเป็นการแสดงความให้เกียรติและความสุภาพ เช่นสะไม้ที่แต่งงานเข้าบ้าน แม่สามีก็จะเรียก “คุณ.....” เสมอ ในขณะที่คนไทยจะไม่มีคำว่าคุณแล้วถ้าสนิทกัน หรือแทบจะไม่ใช้คำว่าคุณเลยก็เป็นได้ เพราะจะดูห่างเหิน คนต่างชาติจึงรู้สึกว่าคุณไทยนั้นสนิทง่าย ไม่ค่อยมีพิธีรีตอง คนญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญกับนามสกุลมาก แสดงให้เห็นว่านามสกุลเป็นตัวแทนของบุคคล บุคคลนั้นมีสังกัดอยู่คือมีนามสกุลซึ่งเป็นความหมายของครอบครัว และชื่อเสียงดังนั้นคนญี่ปุ่นจึงมีความคิดว่าการกระทำของคนนั้นมีผลต่อชื่อเสียงของครอบครัวและประเทศชาติซึ่งเป็นความคิดที่ไม่ใช่ปัจเจกบุคคลเช่นคนไทย แต่เป็นความคิดของการเน้นการรวมกลุ่มมากกว่าไทย เราจึงเห็นว่าคนไทยมีความเกรงากก็จะเป็นบุคคลๆ ไป แต่ญี่ปุ่นจะมีความเกรงากในแต่ละกลุ่มที่ต่างกันไป โดยไม่ค่อยเจาะจงตัวบุคคลเหมือนในสังคมไทย เช่นเดียวกับการให้ความสำคัญจากสิ่งใหญ่ไปเล็กของคนญี่ปุ่น ที่สามารถสังเกตได้จากการเขียนจำหน้าของจดหมายของคนญี่ปุ่นนั้นจะเริ่มที่รหัสไปรษณีย์ ประเทศญี่ปุ่น จังหวัด เขต เมือง บ้านเลขที่ และชื่อจะเป็นสิ่งสุดท้ายที่เขียน ในขณะที่ประเทศต่างๆ จะขึ้นด้วยชื่อก่อนแล้วจึงเป็นบ้านเลขที่ และต่อไปเป็นที่ๆ ใหญ่ขึ้น จนในที่สุดคือชื่อประเทศ การให้ความสำคัญกับกลุ่มมากกว่าปัจเจกเช่นประเทศญี่ปุ่นเป็นแนวคิดและความเชื่อของคนญี่ปุ่นให้เกิดความสามัคคีและคิดถึงส่วนรวมมาก่อนเสมอ

ตัวอย่างการตระหนกของวัฒนธรรมที่กล่าวมาเมื่อมีคนต่างชาติเข้าไปใช้ชีวิตหรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนที่ไม่ใช่พลเมืองของประเทศนั้นๆ การเรียนรู้แนวคิด ความเชื่อ การปฏิบัติในประเทศนั้นๆ จึงถือว่าสำคัญมากต่อการเรียนภาษาและใช้ภาษาของประเทศนั้นๆ ด้วย

สรุป

การศึกษาภาษาผ่านวัฒนธรรมนั้น เกิดจากการศึกษาภาษาที่ต่างระบบความคิด และการมองโลกทัศน์ที่ต่างกัน บางครั้งก็เป็นเรื่องศาสนา ภูมิอากาศ บทบาทของครอบครัว และองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา รวมทั้งภาษากาย สัญลักษณ์ อากัปกริยาที่สะท้อนอารมณ์ต่าง ๆ เช่น การใช้สัญลักษณ์มือในการสื่อสารต่าง ๆ เป็นต้น

การเรียนแบบนี้ผู้เรียนควรพิจารณาถึงการศึกษาวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ โดยใช้ภาษาเป็นตัวกลาง โดยมีแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้แบบนี้นอกจากต้องเข้าใจไวยากรณ์ของภาษานั้น ๆ อย่างถ่องแท้แล้ว ต้องสามารถใช้ภาษานั้นอย่างมีระบบที่สังคมที่ใช้ภาษานั้นยอมรับได้ และเหมาะสมกับกาลเทศะ ทั้งต้องเป็นภาษาที่ใช้กันอยู่จริง และต้องไม่พยายามนำวัฒนธรรมในภาษาที่ใช้ในชุมชนภาษาหนึ่งไปใช้กับชุมชนภาษาอื่น เพราะเป็นความแตกต่างทางด้านความคิดของสองวัฒนธรรมที่มีโลกทัศน์ต่างกันทำให้เกิดสำนวนภาษาต่างกันและทำให้ไม่สามารถสื่อสารได้ตามที่ต้องการ

การเรียนสำนวนภาษาต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงแนวคิด อุดมคติ ทัศนคติที่แตกต่างกันในการดำเนินชีวิตของแต่ละประเทศเป็นเรื่องสำคัญเช่นญี่ปุ่นมีวัฒนธรรมที่เน้นความอดทน เข้มแข็ง จะมีสำนวนที่เน้นสิ่งเหล่านี้ออกมามาก ในขณะที่ไทยเน้นสบาย ๆ ให้อภัยอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมทางด้านศาสนาและภูมิประเทศที่กำหนดแนวคิดพฤติกรรมให้ภาษาที่แสดงความเข้าใจและให้อภัยเน้นปัจเจกบุคคลมากกว่า สำนวนที่ใช้ตกทายเวลาพบกัน ลากากัน ภาษาอังกฤษจะพูดถึงดินฟ้าอากาศหรือ เวลา แต่ภาษาไทยจะเน้นสุขภาพ อนามัย ความปลอดภัยต่าง ๆ หรือ ความใส่ใจผู้อื่นนั้นในวัฒนธรรมตะวันตกจะมีความคล้ายกัน อันเนื่องจากการเน้นการอยู่รวมกลุ่มมากกว่าตะวันตกในทางปฏิบัติการแสดงออกถึงความสุภาพ และชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งโดยเฉพาะความสุภาพขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม และการประเมินว่าใช้ภาษาแบบใดสุภาพก็ขึ้นอยู่กับแนวคิดที่ถูกกำหนดไว้ในแต่ละวัฒนธรรมด้วย

การเกิดการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้เสมอสำหรับผู้เรียนภาษาที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของภาษาที่มีโลกทัศน์และภูมิหลังต่างกัน ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาโดยการเปรียบเทียบวัฒนธรรม และเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ที่เกิดการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรมมาก่อน จะทำให้ผู้เรียนจับประเด็น แนวคิดภายใต้ความต่างต่างนั้นเพื่อปรับปรุงการใช้ภาษาของตนได้ดีขึ้น เรียกว่าเป็นการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนต่าง ๆ ในบริบทหนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาภาษาแบบข้ามวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ไชยา ยิ้มวิไล. (2550). *คุณภาพคน: ระบบการศึกษา ระบบคิด ระบบสังคม*. ฉบับประจำวันที่ 25-31 พฤษภาคม 2550. ปีที่ 27 ฉบับที่ 139
- ดำรง ฐานดี. (2534). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรมเรื่องสังคมและวัฒนธรรมเกาหลีใต้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บรรจง อมรชีวิน. (2547). *Cross Culture วัฒนธรรมข้ามชาติกับการบริหารและเจรจาต่อรอง*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พิพาดา ยิ่งเจริญ. (2539). *ประวัติอารยธรรมญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ชรี รูปะวิเชตร. (2550). *การเรียนรู้ลักษณะการจัดการ: การจัดการข้ามวัฒนธรรม*. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- เพ็ชรี รูปะวิเชตร. (2546). *คู่มือการฝึกพูดภาษาอังกฤษกับฝรั่ง*. เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- พรพิมล เสนะวงศ์. (2541). *การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมผ่านภาษาอังกฤษในบริบทสังคมไทย: ยุทธวิธีและแบบแผนการแปร*. มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ.
- ไพฑูรย์ มีกุศล และปรีญา ทิรัญประดิษฐ์. (2538). *มนุษย์กับการใช้ภาษา*. เอกสารการสอนชุดมนุษย์กับอารยธรรม หน่วยที่ 8-15. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุพิน คล้ายมนต์. (2540). *อิทธิพลวัฒนธรรมจีนที่มีต่อไทย*. จุลสารไทยคดีศึกษา.
- หยกแดง. (2532). (แปลจาก พริน่า-บรูมฟิลด์). *ความเชื่อชาวจีน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์วาด จำกัด.
- อัจฉรา โทตรวาทนธ์และอุภาวรรณ เบ็ญจโกคี. (2547). *นี่แหละคนญี่ปุ่น* (หนังสือแปล). กรุงเทพฯ: สยามสงเสริมไทย- ญี่ปุ่น.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธ์. (2541). *ภาษาศาสตร์สังคม*. พิมพ์ครั้งที่2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หนังสือภาษาไทยเขียนโดยชาวต่างชาติ
- Christopher Wright (2551). *Cross- Culture ฝรั่งไม่เข้าใจคนไทยไม่เกิด*. หน้า 89-102. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.

- Nagasawa, H. (2546). *Delveloping Leaders in Cross-Cultural Communication for a Successful. Japanese Posting Overseas*. วารสารนักบริหาร Executive Journal. ปีที่ 23. ฉบับที่ 2 หน้า 50-54.
- Adler, N.J. (1990). *Internatonal Dimension of Organization Behavior*. Boston, M.A: Kent Pubublishing.
- Brislin, R. (1990). *Applied Cross – Cultural Psychology*. New Berry Park: SAGE P Publishing.
- Burns,W (1994). *Guide to Doing Business in Asia*. Gore & Osment Publications.
- Chung, T,Z, (1991). 'Culture: A Key to Management Communication Between the Asian – Pasific Area and Europe'. *European – Management Journal*. Dec. Vol.9 No.4. pp. 419-424.
- Cullen, J., & Parboteeah, P. (2005). *Multinational Management: A Strategic Approach*. Australia: South – Western.
- Deal T. & Kennedy, A. (1982). *Corporate Cultures: The Rites and Rituals of Corporate Life*. New York: Addison – Wesley Pub. Co.
- Dunung, S. (1994). *Doing Business in Asia: The Complete Guide*. London: LEXINGTON BOOKS.
- Fieg, J. (1976). *The Thai Way: A Study of Cultural Values*. Meridian House International Washington DC.
- Fishman, Joshua A.(ed.). (1968). *Readings in the Sociology of Language*. The Hague: Mouton.
- Finn Drouet Majlergaard. (2003). 'Release the Power of Cultural Diversity in International Business,' *Executive Journal*, Vol. 23.No. 3. Pp. 59-61.
- Fitzsimmons, T. (1958). *Thailand: Its People Its Society Its Culture*. Hraf Press New Haven.
- Furnham, A. & Bochner,S. (1986). *Culture Shock: Psychological Reactions to Unfamiliar*.

- Hall,E. & Hall, M. (1989). *Understanding Cultural Differences*. Yarmounth, Maine: Intercultural Press.
- Harland,B.(1996). *Collision Course: America and East Asia in the Past and the future*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Herbig, P. (1998). *Handbook of Cross- Cultural Marketing*. New York: The International Business Press.
- Hiroshi Nagasawa. (2003). 'Develop Readers in Cross-Cultural Communication for a Successful Japanese Posting Overseas'. *Executive Journal*. Vol. 23.No. 2. Pp.50-54.
- Hofstede,G. (1991). *Cultures and Organizations*, London: Mcgraw-Hill.
- Hymes, Dell. 1972. *On Communicative Competence*. In J.B. Pride and J. Holmes (eds.). *Sociolinguistics:Selected Reading*. Harmondsworth: Penguin.
- Irwin,H (1996). *Communicating with Asia: Understanding People & Customs*. Australia.
- Jackson,T. (1995). *Cross-Cultural Management*. Oxford UK: Butterworth Heinemann.
- Komin,S. (1995). *Cross – Cultural Management Communication in Thailand*. Paper presented at RELC seminar 'Exploring Language, Culture and Literature in Language Learning'. Singapore: SEAMO Regional Language Center.
- Labov, William A. (1972a). *Sociolinguistics: Current Trends and Prospects*. Washington: Georgetown University Press.
- Odlin, Terrence. (1989). *Language Tranfer: Cross-Linguistic Influence in Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- O' Sullivan, K. (1952). *Thailand: A Handbook in International Communication*: Macquarie University Sydney.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความจากงานวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ผลงานวารสารวิชาการคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 3.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร Angsana New พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

1.2.1. ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.3 ชื่อผู้เขียน ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขวาใต้ชื่อเรื่อง (ในกรณีที่ไม่มีอาจารย์ที่ปรึกษาให้ลงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วย)

1.2.4 ที่อยู่หรือหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน ขนาด 14 ชนิดตัวบาง โดยใส่เลขเชิงอรรถ ท้ายชื่อผู้เขียนและให้รายละเอียดในส่วนขยายความของเชิงอรรถ (ท้ายกระดาษใต้เส้น)

1.2.5 หัวข้อของบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายใต้ชื่อผู้เขียน

1.2.6 เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.2.7 หัวข้อเรื่อง ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.2.8 หัวข้อย่อย ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหัวข้อย่อย โดยเรียงตามลำดับเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

1.2.9 เนื้อหา ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.2.10 เลขหน้า ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวระหว่าง 10-15 หน้า

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหาภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมาย ชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2.2 ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทย และระบุตำแหน่งทางวิชาการ

2.3 ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน และ E-mail ของผู้เขียน

2.4 บทคัดย่อ เขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์

2.5 บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่ การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

2.6 วัตถุประสงค์ ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.7 วิธีการศึกษา

2.7.1 ต้นฉบับด้านวิทยาศาสตร์ ควรอธิบายเกี่ยวกับเครื่องมือ อุปกรณ์ สารเคมี และวิธีการที่ใช้ในการวิจัย

2.7.2 ต้นฉบับด้านสังคมศาสตร์ ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยกล่าวถึง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล การเก็บ และรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.8 ผลการศึกษา เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วย ตารางกราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตาราง แบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดาไม่มีสี ตารางควรมี เฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

2.9 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัย ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด และควร อ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่าน เห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผล ไปใช้ประโยชน์ และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

2.10 กิตติกรรมประกาศ เป็นการแสดงความขอบคุณแก่ผู้ที่ช่วยเหลือให้ งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพียงสั้น ๆ (อาจมีหรือไม่ก็ได้)

2.11 เอกสารอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style, 2001) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิง ภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อ 3 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

- หนังสือ
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
- รายงานทางวิชาการ
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่องานวิจัย. เมืองที่พิมพ์: หน่วยงานที่เผยแพร่.
- วิทยานิพนธ์
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต/
วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. ชื่อสถานศึกษา.
- รายงานการประชุม
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม.
วันเดือนปีที่จัด. สถานที่จัด. เลขหน้า.
- วารสาร
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์),
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
- หนังสือพิมพ์
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปี เดือน วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์,
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
- สื่ออินเทอร์เน็ต
ชื่อ-นามสกุลผู้เผยแพร่. (ปี เดือน วันที่อ้างอิง). ชื่อเรื่อง. จำนวนหน้า. แหล่งที่มา
URL: <http://>.
- การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นฉบับที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร จำนวน 3 ชุด พร้อมแผ่นดิสก์ ส่งด้วยตนเอง หรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนมาที่

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้น ๆ จำนวน 2-3 ท่านต่อเรื่องและส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาด อันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
(สำหรับบุคคลทั่วไป)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....

2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด..... ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....

3. สถานภาพผู้เขียน

☐ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....

กลุ่มสาขา/ ภาควิชา..... คณะ.....

4. ขอส่ง

☐ นิตยภัต้นฉบับ (Original Article) เรื่อง.....

5. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)

6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่

แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail

7. สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....

☐ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

(สำหรับนักศึกษา)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- ### 3. สถานภาพผู้เขียน

กลุ่มสาขา/ ภาควิชา..... คณะ.....

5. ชื่อผู้เขียนรวม (ถ้ามี)

E-mail

- เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด

การพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ของวารสารอื่น

(.....)

วันที่...../...../.....

(.....)

วันที่...../...../.....